

Univerzita Karlova v Praze
Filozofická fakulta
Ústav informačních studií a knihovnictví

Studijní program: Informační studia a knihovnictví
Studijní obor: Informační studia a knihovnictví

Diplomová práce

Bc. Markéta Maršíková

**Využití elektronických informačních zdrojů při výuce českého jazyka
a literatury na středních školách**

**Use of electronic information resources in the Czech language and
literature classes at high schools**

Vedoucí bakalářské práce:

Doc. PhDr. Rudolf Vlasák

Oponent bakalářské práce:

Datum obhajoby:

Hodnocení:

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, 4. dubna 2012

.....
podpis studenta

Identifikační záznam

MARŠÍKOVÁ, Markéta. *Využití elektronických informačních zdrojů při výuce českého jazyka a literatury na středních školách* [Use of electronic information resources in the Czech language and literature classes at high schools]. Praha, 2012. 135 s. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví. Vedoucí bakalářské práce Doc. PhDr. Rudolf Vlasák.

Abstrakt

Diplomová práce se věnuje informačnímu vzdělávání a využívání elektronických informačních zdrojů v rámci výuky českého jazyka a literatury na středních školách. Je rozdělena do tří částí. První teoretická část je věnována obecně problematice informační gramotnosti v České republice, národní informační vzdělávací politice a současným trendům využívání moderních informačních a komunikačních technologií při výuce. Druhá část práce obsahuje přehled volně dostupných internetových informačních zdrojů pro český jazyk a literaturu s možnostmi jejich využití přímo ve výuce. Součástí diplomové práce je také studie o využívání elektronických informačních zdrojů ve výuce českého jazyka a literatury na středních školách, a to na příkladu dvou vybraných gymnázií - Jiráskovo gymnázium v Náchodě a Gymnázium Broumov [Autorský abstrakt].

Klíčová slova

elektronické informační zdroje, online informační zdroje, internet, informační gramotnost, informační vzdělávání, informační výchova, český jazyk, literatura, střední školy, gymnázia

Abstract

This diploma thesis is focused on information education and using electronic information sources in Czech Language and Literature classes at Czech secondary schools. It consists of three parts. The first, theoretical part addresses information literacy in the Czech Republic, national information education policy and contemporary trends in using modern information and communication technologies in the classroom. The second part includes an overview of open online information sources for Czech Language and Literature classes which could be used in the classroom. The thesis also includes an inquiry into the use of electronic information sources in Czech Language and Literature classes at secondary schools. The research was conducted at two general secondary education schools – Jiráskovo gymnázium in Náchod and Gymnázium Broumov.

Keywords

electronic information resources, online information resources, internet, information literacy, information education, Czech language, literature, high schools

OBSAH

PŘEDMLUVA	- 9 -
ÚVOD	- 11 -
1 INFORMAČNÍ GRAMOTNOST	- 14 -
1.1 DEFINICE ZÁKLADNÍCH POJMŮ	- 14 -
1.2 INFORMAČNÍ VS. POČÍTAČOVÁ GRAMOTNOST	- 16 -
1.3 INFORMAČNÍ GRAMOTNOST V DOBĚ INTERNETU.....	- 18 -
1.4 INFORMAČNÍ GRAMOTNOST V ČR	- 20 -
1.5 INFORMAČNÍ GRAMOTNOST A VZDĚLÁVACÍ POLITIKA ČR.....	- 22 -
1.6 RÁMCOVÉ VZDĚLÁVACÍ PROGRAMY	- 25 -
1.6.1 RVP a informační výchova	- 26 -
1.6.2 RVP a český jazyk a literatura	- 28 -
2 ELEKTRONICKÉ INFORMAČNÍ ZDROJE PRO ČESKÝ JAZYK A LITERATURU	- 33 -
2.1 ELEKTRONICKÉ INFORMAČNÍ ZDROJE.....	- 33 -
2.2 JAZYK A JAZYKOVÁ KOMUNIKACE - INTERNETOVÉ INFORMAČNÍ ZDROJE	- 35 -
2.2.1 Ústav pro jazyk český Akademie věd ČR	- 38 -
2.2.1.1 Internetová jazyková příručka	- 40 -
2.2.1.2 Lexiko	- 42 -
2.2.1.3 Vokabulář webový.....	- 43 -
2.2.2 Amatérské literární servery	- 45 -
2.2.2.1 TOTEM - TOTální E Magazín	- 49 -
2.2.2.2 Písmák	- 51 -
2.2.2.3 Blue World	- 53 -
2.2.2.4 Poeta	- 55 -
2.2.2.5 Mezera.....	- 57 -
2.2.2.6 Liter	- 59 -
2.2.2.7 Epika	- 61 -
2.2.3 Ostatní	- 63 -
2.2.3.1 O češtině.....	- 63 -
2.2.3.2 Pravidla.cz	- 64 -
2.2.3.3 1. internetový moravsko-český slovník.....	- 65 -

2.3 INTERNETOVÉ INFORMAČNÍ ZDROJE PRO LITERATURU.....	- 67 -
2.3.1 Povinná četba	- 69 -
2.3.1.1 E-knihovna	- 70 -
2.3.1.2 E-Beletria	- 72 -
2.3.1.3 Čtenářský deník v MP3	- 73 -
2.3.1.4 BiblioHelp	- 75 -
2.3.1.5 Literární doupě	- 77 -
2.3.2 Ostatní	- 78 -
2.3.2.1 Manuscriptorium.....	- 78 -
2.3.2.2 Databáze knih	- 80 -
2.3.2.3 BookFan	- 82 -
2.3.2.4 Český jazyk: studentský underground.....	- 84 -
2.3.2.5 Citace.com.....	- 86 -
3 VYUŽÍVÁNÍ ELEKTRONICKÝCH INFORMAČNÍCH ZDROJŮ PŘI VÝUCE ČEŠTINY NA GYMNÁZIÍCH - STUDIE.....	- 88 -
3.1 NÁCHOD	- 89 -
3.1.1 Jiráskovo gymnázium Náchod	- 89 -
3.1.1.1 Osobní rozhovor s vyučujícími českého jazyka.....	- 91 -
3.1.1.2 Dotazník pro žáky.....	- 94 -
3.1.1.3 Shrnutí situace na Jiráskově gymnáziu v Náchodě.....	- 97 -
3.1.2 Městská knihovna Náchod	- 98 -
3.1.2.1 Shrnutí situace v Městské knihovně v Náchodě	- 100 -
3.2 BROUMOV	- 102 -
3.2.1 Gymnázium Broumov	- 102 -
3.2.1.1 Osobní rozhovor s vyučujícími českého jazyka.....	- 103 -
3.2.1.2 Dotazník pro žáky.....	- 107 -
3.2.1.3 Shrnutí situace na Gymnáziu Broumov.....	- 113 -
3.2.2 Městská knihovna Broumov	- 114 -
3.2.2.1 Shrnutí situace v Městské knihovně Broumov.....	- 116 -
ZÁVĚR	- 117 -
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	- 119 -
SEZNAM OBRÁZKŮ	- 127 -
SEZNAM PŘÍLOH	- 129 -

SEZNAM ZKRATEK

ČR	Česká republika
EU	Evropská Unie
ICT	Informační a komunikační technologie
IVU SDRUK	Odborná sekce "Informační vzdělávání uživatelů" Sdružení knihoven ČR
RVP	Rámcové vzdělávací programy
RVP G	Rámcový vzdělávací program pro gymnázia
ŠVP	Školní vzdělávací program
TDKIV	Terminologická databáze knihovnictví a informační vědy

PŘEDMLUVA

Tato diplomová práce je věnována využívání elektronických informačních zdrojů při výuce českého jazyka a literatury na středních školách. Toto téma jsem si zvolila především ze dvou důvodů. Zaprvé je problematika informační gramotnosti a využívání elektronických informačních zdrojů ve všech aspektech našeho života, zejména pak ve vzdělávání, v současné době hojně diskutovaná. Druhým důvodem je pak můj osobní a pracovní zájem o toto téma. Jako odborná knihovnice mám v náplni práce informační vzdělávání uživatelů a v naší knihovně se snažím realizovat celou řadu informačně-vzdělávacích kurzů. Z čehož většina těchto aktivit je směřována na spolupráci s místními základními a středními školami. Proto jsem si zvolila toto téma, které je mi jednak blízké a které bych chtěla využít ve své následné praxi.

V první části práce se věnuji terminologickým a teoretickým aspektům této oblasti. Zabývám se teoretickými základy informační gramotnosti, vývojem jejího pojetí a zejména pak jejím vztahem ke vzdělávací politice České republiky (dále jen ČR). Rovněž neopomínám platné rámcové vzdělávací programy a další metodické materiály pro české středoškolské vzdělávání a český jazyk a literaturu.

V druhé části práce nejprve vysvětluji problematiku elektronických informačních zdrojů a v přímé návaznosti mapuji dostupné elektronické informační zdroje pro oblast českého jazyka a literatury. Zaměřuji se na zdroje volně a zdarma přístupné, nabízím jejich charakteristiku a možnosti využití v hodinách českého jazyka a literatury.

Třetí část diplomové práce se již obrací do praxe a je založena na osobním průzkumu využívání elektronických informačních zdrojů při výuce českého jazyka a literatury na vybraném vzorku středních škol. Cílem je analyzovat současný stav a verifikovat předpoklady stanovené před začátkem studie. Pro tyto účely byly provedeny osobní rozhovory s vyučujícími českého jazyka na zvolených školách. Pro přiblížení situace je studie dále obohacena o ilustrativní průzkum v řadách studentů a osobní rozhovory s knihovníky, kteří mají v režii spolupráci s příslušnými gymnázii.

Ráda bych, aby tato práce mohla být využita v praxi, a to nejen mnou, ale zejména samotnými učiteli češtiny. Cílem diplomové práce je zpracovat krom teoretické části a analýzy současného stavu i jakýsi návodný metodický materiál, který učitelům nabídne přehled možností, kterak elektronické informační zdroje prakticky zapojit do výuky.

Při tvorbě diplomové práce jsem vycházela z různých druhů dokumentů (odborné monografie, články v periodících, stati ve sbornících, platné standardy a metodické materiály atd.) věnujících se výše zmíněné problematice. Důležitým zdrojem informací byly i mé zkušenosti z praxe a zejména možnost konzultace s učiteli českého jazyka a literatury.

Veškeré informační zdroje jsou citovány v souladu s platnou normou ČSN ISO 690:2010. Záznamy jsou řazeny abecedně. Zvolenou citační metodou je citování pomocí prvního údaje záznamu a data vydání (tzv. Harvardský systém). Práce obsahuje obrazové a grafické přílohy přímo v textu, za textem jsou připojeny tři dotazníky použité v rámci studie.

Ráda bych poděkovala za ochotu a poskytnuté rady vedoucímu práce Doc. PhDr. Rudolfu Vlasákovi. Dále bych ráda vyjádřila dík za poskytnuté konzultace v rámci studie učitelům českého jazyka a literatury na Jiráskově gymnáziu v Náchodě a na Gymnáziu Broumov a rovněž vedoucímu Městské knihovny v Broumově PhDr. Janu Meierovi a Mgr. Věře Škraňkové z Městské knihovny Náchod.

ÚVOD

Informační společnost, informační exploze, internet, elektronické informační zdroje, informační přehlcení, informační gramotnost apod., to vše jsou v posledních letech často zmiňované a velmi diskutované pojmy. Nemohla nám neuniknout změna, která se v naší společnosti udává a která nemálo mění věci, ne které byla většina z nás zvyklá.

Hovoří se o informační explozi a přehlcení jedince informacemi. Objem poznání skutečně narůstá enormní rychlostí. Jako názorný příklad může posloužit několik čísel, které ve své knize uvádí Vymětal (2000). *"Ve světě vychází ročně 70 000 odborných a vědeckých časopisů, což představuje 100 000 stránek za den ve více než 65 jazycích. Denně je publikováno 6000 - 7000 vědeckých článků, přičemž počet publikovaných článků se každých 5,5 roku zdvojnásobuje. Denně se ve světě přihlašuje zhruba 1000 patentů. V současnosti mezi námi žije 80 - 90 % všech vědců v dějinách lidstva."* Je tedy zřejmé, že na jedince jsou dnes kladeny opravdu velké nároky, co se týče příjmu informací a celoživotního vzdělávání. Jedinec musí rozlišit významné informace od nevýznamných, umět je zpracovat a zejména využít, což není snadný proces.

V souvislosti s informační explozí se také často zmiňuje pojem generační (informační) propast mezi dnešní generací, kterou informační a komunikační technologie (dále jen ICT¹) provázejí již od narození a které se tak stávají jakousi přirozeností jejich jedinců a mezi generací, která bez ICT žila spokojeně řadu let a poprvé s nimi přišla do styku až po ukončení školní docházky, a tudíž ICT často vnímá jako něco cizího, složitého, nepochopitelného.

Rozdílné možnosti v přístupu k informacím či informační exploze a přehlcení patří mezi hlavní důvody, mimo jiné, proč se dnes klade tak velký důraz na rozvoj informační gramotnosti, jakožto hlavního činitele pro lepší fungování v současné informační společnosti.

Ale nejsou to jen časté diskuse na výše zmíněná témata, které nás přesvědčují o nezbytnosti ICT a dobré informační gramotnosti pro fungování naší společnosti. Když se

¹ ICT (information and communication technology) - technologie umožňující zpracování, uchovávání a přenos dat a informací [KTD, 2011]. Pozn. v definici by mělo být blíže specifikováno, že se jedná souhrn informačních, výpočetních a komunikačních technologií pro práci s informacemi.

sami zamyslíme nad vlivem ICT na naše životy, uvědomíme si, že dnes hrají důležitou roli prakticky ve všech aspektech našich životů. Pomocí ICT se vzděláváme, pracujeme, komunikujeme, bavíme se atd. Naše společnost je na ICT závislá a mnozí z nás by si život bez těchto moderních technologií už ani nedovedli představit.

Závislost naší společnosti na ICT je dalším z důvodů, proč informační vzdělávání hraje tak důležitou roli v přípravě na úspěšné fungování v naší společnosti. Probíhají četné snahy řádně jej začlenit do vzdělávacích programů základního a pokračujícího vzdělávání. Nicméně je to velmi pomalý a pozvolný proces.

Školství má staletou až tisíciletou tradici a v průběhu dlouhých let si vytvořilo pevné struktury, pravidla a osnovy pro své fungování. Dlouhá léta to nebylo na škodu, poznání a společnost se neměnily rychle a nebylo tedy třeba, aby se měnil zásadně i školský systém. Avšak v posledních letech se vývoj společnosti, poznání a nových technologií mění čím dál tím rychleji. Dnes se zásadní změny ději téměř denně a na zaběhlé a prověřené školské systémy jsou vyvíjeny velké tlaky a požadavky změn. Školství se víceméně snaží těmto změnám přizpůsobit, ale jde to pomalu a nejistě [Adell, 1997; Brdička, 2010]. Myslím si, že jedním z důvodů těchto pomalých změn je, že často by ochota a snaha byla, ale neví se jak na to. Názorným příkladem může sloužit právě tato diplomová práce.

V důsledku rozvoje informačních a komunikačních technologií prudce narůstá množství elektronických informačních zdrojů, které slaví nemalé úspěchy a těší se stále větší oblibě. Mohlo by se zdát, že rostou na úkor tradičních tištěných a hmotných dokumentů. Šetří přírodní zdroje, jejich výroba, rozmnožování a distribuce jsou jednodušší, levnější a podstatně rychlejší. Snadno si je může opatřit každý, kdo má přístup k počítači a internetu, což je v rozvinutém světě téměř každý. Stejně tak roste význam elektronických informačních zdrojů ve školství a často se hovoří o jejich využívání při výuce. Nicméně velká část učitelů spadá do generace, která s ICT nevyrostal. Teprve až v posledních letech je na ně vyvíjen velký tlak, aby ICT implementovali do své výuky, jenže ti nevědí jak? Ve většině případů nějaká snaha proběhne, ale vesměs to skončí použitím PPT² prezentací či e-mailové komunikace pro potřeby výuky.

² **PPT - PowerPoint** - nástroj na tvorbu prezentací z kancelářského balíku Microsoft Office od společnosti Microsoft

A právě touto problematikou se budu zabývat dále. Budu se snažit analyzovat současnou situaci, potvrdit či vyvrátit své předpoklady a vypracovat metodický materiál o možnostech využití elektronických informačních zdrojů při výuce, který by učitelům mohl nabídnout možnou cestu.

1 Informační gramotnost

1.1 Definice základních pojmů

Než se začnu zabývat informačním vzdělávání v praxi, je třeba si vysvětlit základní pojmy v této souvislosti používané. Stěžejním termínem je informační gramotnost a její vztah ke gramotnosti jako takové.

Základním významem pojmu **gramotnost** je dovednost číst a psát, tedy ovládání technik umožňujících komunikovat (dekódovat a reprodukovat) psané či tištěné materiály [Tyner, 1998, s. 13]. "*V přeneseném významu pak gramotnost znamená nějakou konkrétní schopnost či dovednost, většinou duševní, která je důležitá pro fungování ve společnosti, v profesním i osobním životě*" [Dombrovská, 2004]. V odborné literatuře se také setkáváme s pojmem **funkční gramotnost**, která je chápána (jak ve svém článku píše kolektiv autorek Dombrovská, Landová, Tichá (2004)) jako "*gramotnost v kontextu, tedy vztahenou k situaci a okolnostem, v nichž se člověk nachází.*"

Vyprodukovat gramotné lidi připravené na začlenění do společnosti a uplatnění se na trhu práce je základním cílem školského systému. Avšak vznik společnosti založené na informačních a komunikačních technologiích, informacích a komunikaci vyžadovalo rozšíření gramotnosti o informační rozměr. Tak se dostáváme k pojmu informační gramotnost.

"*Pojem informační gramotnost byl poprvé použit již v 70. letech 20. století, ale od té doby se jeho význam velmi proměnil a v současnosti asi není možné určit, která z definic informační gramotnosti je nejpřesnější a nejvýstižnější.*" [Dombrovská, 2004.]

Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV) definuje informační gramotnost jako "*schopnost jednotlivce prostřednictvím dostupných informačních metod a technologií vyhledávat, zpracovávat, vyhodnocovat a využívat informace.*" Což v praxi podle Viléma Sklenáka (2010) znamená schopnost jedince:

- rozpoznat vznik určitého problému a definovat jej
- určit otázky, které jsou problémem vyvolány
- identifikovat informace, které jsou zapotřebí pro řešení problému
- nalézt požadované informace
- nalezené informace vyhodnotit
- informace analyzovat a syntetizovat do řešení

Sklenák (2010) dále podotýká, že není vhodné pojem informační gramotnosti zužovat pouze na oblast vyhledávání informací, ale je třeba jej chápat v širším kontextu a brát v úvahu i:

- komunikaci relevantních informací
- organizaci vlastních informací
- filtrování informací
- schopnost vytváření psaných dokumentů
- prezentační dovednosti
- informační etiku

Informační gramotnost také bývá vnímána (jak jsem se již zmiňovala v úvodu) jako *"propast, která odděluje informačně vzdělané, kteří vědí, jak a kdy užívat informační technologie, a činí tak s lehkostí, od těch tzv. informačně naivních, kteří informační technologie využívat neumějí a mají tak značně omezený přístup ke zdrojům znalostí."* [Behrens, 1994, s. 310]. Proto je důležité věnovat jejímu rozvoji při vzdělávání velkou pozornost, jinak budou informačně "negramotní" jedinci stále víc vyčleňováni ze společnosti, zejména pak budou mít mnohem horší možnost dobrého uplatnění na trhu práce. Školský systém se na tyto změny a potřeby snaží reagovat, protože připravit jedince na uplatnění na trhu práce je jeho hlavním cílem a úkolem. O vyvíjených aktivitách ve vzdělávání pro oblast rozvoje informační gramotnosti se budu zmiňovat v dalších kapitolách (viz kapitola 1.5 Informační gramotnost a vzdělávací politika v ČR).

1.2 Informační vs. počítačová gramotnost

V souvislosti s informační gramotností bývá často uváděn také termín **počítačová gramotnost** (někdy též ICT gramotnost), který je chápán jako pojem podřazený. TDKIV jej definuje jako "*schopnost a dovednost³ jednotlivce efektivně využívat informační a komunikační technologie.*"

Je zřejmé, že termín informační gramotnost nerovná se počítačová gramotnost a nelze tyto dva termíny zaměňovat. Informační gramotnost zahrnuje mnohem více schopností a dovedností, než pouhé ovládání výpočetní techniky. Naopak lze počítačovou gramotnost chápat jako nezbytný základ pro rozvoj gramotnosti informační. Bez dobré znalosti práce s ICT bychom těžko vyhledávali, zpracovávali a využívali informace, dnes stále častěji dostupné pouze v elektronické či digitální podobě.

Pro demonstrování rozdílu mezi informační a počítačovou gramotností může sloužit následující grafický model (viz obr. 1). Východiskem pro následující model se stala definice podaná v rámci mezinárodního projektu IALS/SIALS⁴, kde byla funkční gramotnost definována jako schopnost aktivně participovat na světě informací a zahrnuje několik složek:

- literární gramotnost - schopnost nalézt a porozumět informaci z textu
- dokumentová gramotnost - schopnost vyhledat a využít přesně definovanou informaci
- numerická gramotnost - dovednost pracovat s čísly a grafy
- jazyková gramotnost - schopnost porozumění a dorozumění se v mateřském i cizím jazyce

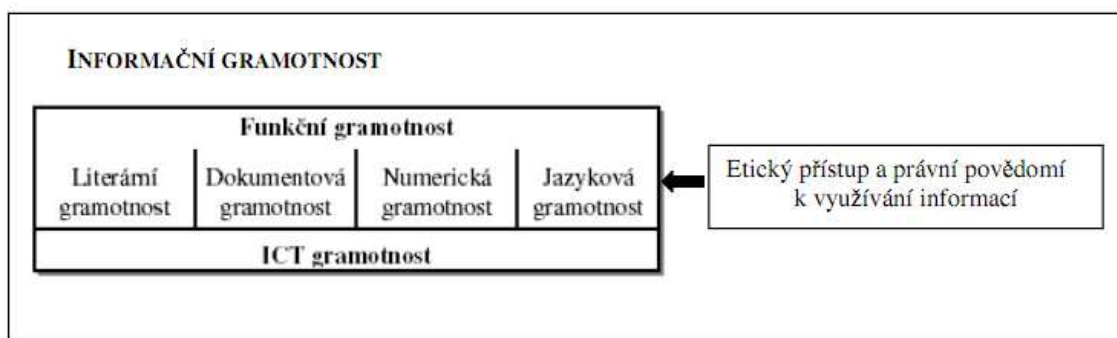
³ Místo výrazů "schopnost" a "dovednost" lze také používat výraz "kompetence", př. *kompetence k práci s ICT* (viz kapitola 1.4).

⁴ **IALS** - mezinárodního srovnávací projekt z roku 1994 (Mezinárodní studie funkční gramotnosti dospělých - International Adult Literacy Survey)

SIALS - druhá vlna projektu (Second International Adult Literacy Survey)

- ICT gramotnost - schopnost uživatelské práce s počítačem (a dalšími nástroji) a sítěmi (zejména internetem). ICT gramotnost je vždy chápána jako podpora ostatních složek a sama o sobě nezvyšuje informační přínos pro konkrétního člověka.

Informační gramotnost je podle této definice chápána jako funkční gramotnosti v informační společnosti.

Obr. 1 - Model informační gramotnosti [Asociace..., 2008, s. 6].

Bohužel v současném vzdělávacím systému jsou tyto dva pojmy často zaměňovány, a přestože na tento fakt poukazuje řada autorů, informační výchova (informační gramotnost) na školách bývá chápána pouze jako výuka výpočetní techniky (počítačová gramotnost). Pro příklad cituji autorky Dombrovskou, Landovou, Tichou (2004), které na tento problém ve svém článku poukazují a tvrdí, že "*se informační politika v oblasti vzdělávání zaměřuje především na rozvoj gramotnosti počítačové. A základním cílem je ovládnutí práce s informačními a komunikačními technologiemi studenty i učiteli.*"

Dalším autorem, který se touto problematikou zabývá je například Zdeněk Jonák (2006), který poukazuje na to, že výuku informační gramotnosti nelze zužovat pouze na výuku ICT, jak se často děje, ale že je třeba jí integrovat do celého základního a pokračujícího vzdělávání, aby byly naplněny všechny její cíle.

Potřebu začlenit do výuky prvky podporující zvyšování informační gramotnosti, jakožto řešení stávající nepřesné informační politiky ve vzdělávání, dále ve svém článku zmiňují i autorky Dombrovská, Landová, Tichá (2004) a zdůrazňují, že v tomto procesu by významnou roli měly hrát právě knihovny, jakožto informační instituce se vzdělanými informačními specialisty. Informační profesionálové jsou na tuto oblast specializovaní, nikoliv učitelé s pedagogickým vzděláním, a proto by si knihovny měly v procesu rozvoje

informační gramotnosti svojí roli uhájít, spolupracovat s učiteli a snažit se jim poradit správnou cestu.

Často se také hovoří o využívání ICT ve výuce, čímž je ale chápáno zejména využívání výpočetní techniky, nikoliv využívání moderních informačních zdrojů. Trendu nepřesného chápání pojmu informační gramotnost a jejího častého zaměňování za gramotnost počítačovou je možné si všimnout například na Metodickém portálu RVP⁵ (www.rvp.cz), který obsahuje spoustu článků a příspěvků, jak ve výuce dosáhnout cílů rámcových vzdělávacích programů týkajících se rozvoje informační gramotnosti (problematice RVP je věnována kapitola 1.6 Rámcové vzdělávací programy). Problematiku chápání pojmu informační gramotnost ve školství řeším i v rámci studie pro tuto diplomovou práci (viz kapitola 3.1.1.1 a 3.2.1.1 *Osobní rozhovor s vyučujícími českého jazyka*).

1.3 Informační gramotnost v době internetu

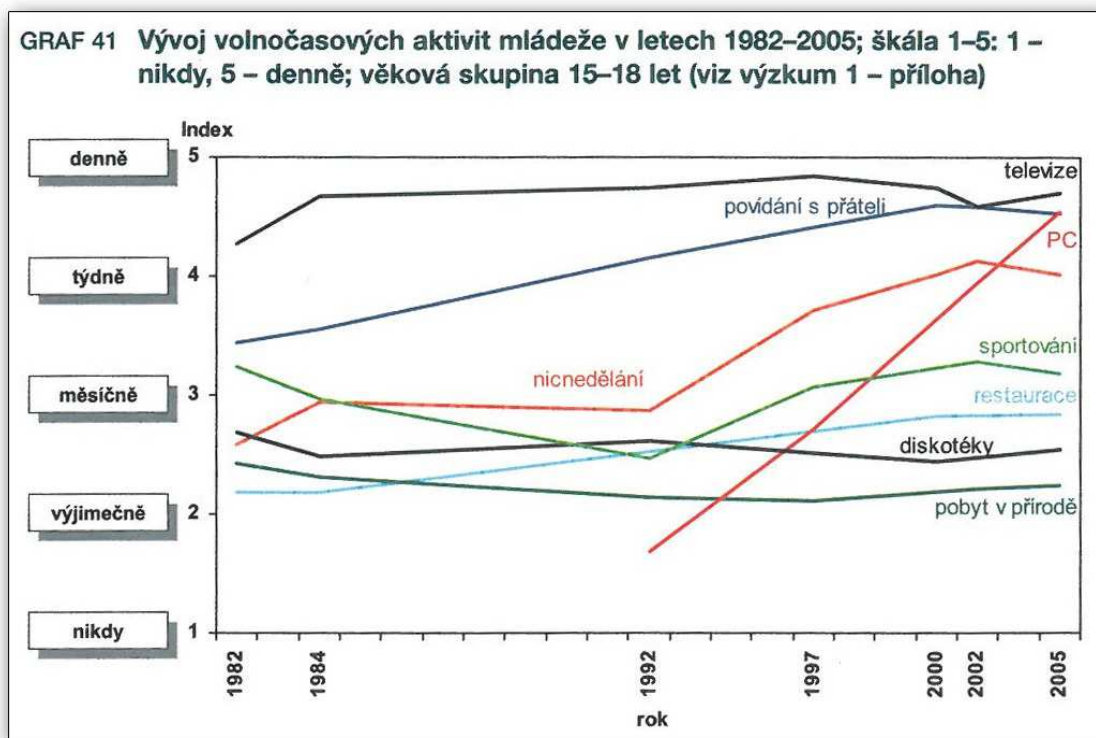
Snad největším fenoménem informační společnosti se stal **internet**. Co se skrývá pod pojmem internet? Jak internet funguje? K čemu slouží? O problematice internetu bylo napsáno mnoho knih, článků, různých studií atd. Cílem této práce ale není dopodrobna se zabývat vším, co obnáší pojem internet. Nicméně pro základní představu v této kapitole stručně přibližuji zejména internet ve vztahu k informační gramotnosti, a to na základě prostudované literatury [Weber, 2004; James, 2010; Adell, 1997; Dreyfus, 2008; Sklenák, 2001]. Internet je v odborné literatuře chápán jako globální informační síť, která spojuje miliony lidí, institucí, firem, škol, výzkumných center atd. z celého světa a kterou dnes využíváme téměř ve všech aspektech našeho života. Prostřednictvím internetu se vzděláváme, bavíme, komunikujeme, často jej využíváme v zaměstnání atd. Internet značně ovlivnil nejen celou společnost, ale i politiku, ekonomiku, vzdělávání a řadu dalších tradičních procesů fungujících ve společnosti (např. publikování, nakupování, seznamování se apod.).

Informace již nejsou vázány na hmotná média, ale existují v nehmotné digitální podobě, ve které mohou být prostřednictvím moderních ICT, jako je např. internet,

⁵ RVP - Rámcové vzdělávací programy (viz kapitola 1.5).

komunikovány z jedné strany světa na druhý rychlostí světla. Tím internet stírá veškeré časo-prostorové hranice, které v komunikaci až do jeho vzniku fungovaly. Pomocí internetu se kdokoliv, kdykoliv a odkudkoliv může okamžitě dostat k potřebným informacím. Internet je rovněž interaktivním médiem, ve kterém nejsme pouze pasivními příjemci informace, ale rovněž se na vzniku a komunikaci informací můžeme podílet dle libosti. Tím internet stírá klasické rozdělení rolí na tvůrce, distributora a příjemce informací, na které jsme byli řadu let zvyklí a nabízí nám celou řadu dříve nepředstavitelných možností, které můžeme využít například v procesu vzdělávání.

Díky svým nesčetným možnostem "počítač s možností připojení na internet poněkud vytlačil z centra zájmu mladé generace televizi a stal se médiem číslo jedna." [Jonák, 2006]. Dnešní mládež pomocí počítače a internetu nejen vyhledává a zpracovává informace, ale také komunikuje s okolím, hraje hry, sdílí zájmy, literárně tvoří atd. a vesměs tráví stále více času v kyberprostoru, ve virtuální realitě (tento vývoj ilustruje i graf na obr. 2). Informační a komunikační technologie jsou pro ně přirozeností a součástí života, i proto je třeba je zařadit do procesu vzdělávání a "každý učitel by se měl snažit přemýšlet o tom, jak konkrétně technologie ve výuce použít" [Brdička, 2010, 17].

Obr. 2 - Vývoj volnočasových aktivit mládeže [Sak, 2007, s. 259].

Internet sice poskytuje celou řadu úžasných možností, ale na druhou stranu se můžeme na internetu setkat se spoustou úskalí a problémů. Internet je prakticky neřízené médium, neexistuje centrální autorita, či jednotná legislativa regulující vznik obsahu internetu. Na internetu může publikovat prakticky každý, kdo alespoň trochu ovládá jeho technologii. A proto se zde můžeme setkat nejen s kvalitními a hodnotnými informacemi, ale ve větší míře s informacemi zavádějícími, nepravdivými nebo nekvalitními.

V klasickém vydavatelském procesu zajišťuje kvalitu a hodnověrnost informací vydavatel. Veškeré informace, které jsou publikovány klasickou (tištěnou) cestou, jsou podrobovány kontrole nějakou autoritou, ale na internetu tomu tak není. Internet je díky své podstatě svobodný prostor s absencí jakékoliv cenzury, což může být jak výhodou, tak úskalím.

Efektivní využívání internetu klade zvýšené nároky na informační gramotnost. Výstižně tyto nároky popisuje Sklenák (2010). *"Nejpodstatnější je schopnost formulovat svou informační potřebu v souvislosti s tak neřízeným médiem, jakým internet nepochybně je. Nezbytná je také schopnost kritického myšlení. Uživatelé se musí vyrovnávat s hypertextovou podstatou šířených informací. Odkazy mohou zpřístupňovat alternativní myšlenky, doplňkový materiál apod. Pro získání úplné informace je nutno obvykle postupovat jako při skládání mozaiky, tj. čerpat z různých informačních zdrojů. Nezanedbatelnou schopností jsou vyhledávací dovednosti, tedy využívání různých vyhledávacích služeb promyšleným způsobem."*

A právě tyto klíčové schopnosti spoustě uživatelů internetu chybí. Ve své praxi se často setkávám s tím, že uživatelé knihovny, žáci a studenti neví, kde mají informace hledat, neorientují se v nabídce služeb, neumí správně formulovat informační dotaz, ztrácí se ve velkém množství vyhledaných informací a nedokážou posoudit hodnotu a věrohodnost získaných informací. A právě k těmto dovednostem by měly být děti vedeny již od základní školy a je třeba do výuky začlenit ty správné metody, které zvýší jejich informační gramotnost.

1.4 Informační gramotnost v ČR

Jak již bylo nastíněno výše, není pochyb, že s rozvojem informační společnosti se informační gramotnost stává klíčovou podmínkou nejen pro uplatnění na trhu práce, ale i pro osobní život a celkové fungování v dnešní společnosti.

"Kompetence k práci s digitálními technologiemi je tak v současné době považována za jednu z klíčových kompetencí. Úroveň počítačových dovedností je silně ovlivněna věkem, ale i ekonomickou úrovní státu a vybaveností domácností počítači a připojením k internetu. Důležitá je také dostupnost ICT ve veřejných prostorech, ať již v internetových kavárnách, knihovnách nebo v prostorech obecních či městských úřadů" [Národní..., 2010, s. 115].

Mohlo by se zdát, že Česká republika má dobrou úroveň počítačových dovedností a na ně návazné informační gramotnosti. Osobní počítač s přístupem na internet je dnes standardem ve většině domácností. Školy jsou již také počítači dobře vybaveny. A krom toho dnes většina veřejných institucí, jako jsou knihovny a úřady, rovněž poskytuje bezplatný přístup k internetu. Úspěšný proces **komputerizace**⁶ české společnosti ilustrují i statistická data z průzkumu vybavenosti české populace mediálními technologiemi. Ty dokazují, že k roku 2005 mají téměř všichni obyvatelé ČR k dispozici osobní počítač s přístupem na internet a situace se stále pozitivně vyvíjí, i v rámci starší generace [Sak, 2007, s. 37-43]. Ale ač se úroveň komputerizace české společnosti neustále zlepšuje a osobní počítač s přístupem na internet se stává jistým standardem, počítačová gramotnost obyvatel zatím tak dobré úrovně nedosahuje.

Pro příklad si uvedme statistické údaje z ročenky Konkurenční schopnost ČR za rok 2010. Podle níž Česká republika patří k zemím, ve kterých je počítačová gramotnost na úrovni nižší než je průměr EU. I když se situace mírně zlepšuje, stále 47 % populace nemá žádné zkušenosti s prací na počítači (evropský průměr je pouze 36% a některé země EU jsou na tom ještě mnohem lépe a průměr počítačově negramotných tam činí až pouhých 15%) a pouze u 19 % je úroveň počítačových dovedností hodnocena jako vysoká (evropský průměr je 25% a některé země dosahují až 42%) [Národní..., 2010, s. 115].

Musíme brát sice v úvahu, že se na této nepříznivé skutečnosti podílí starší generace, která neměla možnost osvojit si počítačové dovednosti v průběhu školních let, ale takovou generaci mají všechny země EU. A navíc, čísla, která jsem uvedla příkladem, se týkala počítačové gramotnosti, která je pouze předpokladem (základem) pro gramotnost

⁶ **Komputerizace** znamená vybavování populace a společnosti informačními technologiemi, osvojování si počítačové gramotnosti, převádění veřejnoprávních agend do počítačových databází, jejich zpřístupňování prostřednictvím internetu a využívání nových ICT ve všech oblastech života společnosti [Sak, 2007, s. 37].

informační. Kdyby se dělal průzkum zaměřený přímo na úroveň informační gramotnosti, zřejmě by dopadl ještě nepříznivěji.

Dalším nesporným probléme je, že *"informační gramotnost není evidentní a většina lidí si ji jako problém a potřebu ani neuvědomuje. Její nedostatek se však rychle projeví tam, kde se rozhoduje bez informací a analýz, např. na základě povrchních doporučení, bombastické reklamy nebo nepodložených slibů"* [Strategie..., 2003, s. 14].

Z těchto všech výše zmíněných důvodů je zřejmé, že rozvíjení informační gramotnosti by mělo patřit mezi hlavní rysy dobré informační politiky a školního i celoživotního vzdělávání. V informační a vzdělávací politice ČR se sice setkáváme s celou řadou snah, iniciativ a projektů, které se snaží rozvoj informační gramotnosti podpořit a alespoň se tak vyrovnat evropskému průměru. Ale jak již bylo zmíněno výše, často dochází k nepřesnému chápání pojmu informační gramotnost a zaměňování za gramotnost v podstatě počítačovou, což ale samo o sobě nestačí. *"Informační gramotnost definovaná Konceptí státní informační politiky ve vzdělávání se zabývá především technickými aspekty. Tyto nedostatky pak provázejí i konkrétní navrhované programy. Pojmová nejednoznačnost vede k nesouladu jednotlivých politik, k překrývání cílů a programů a neefektivní alokaci zdrojů"* [Dombrovská, 2004].

1.5 Informační gramotnost a vzdělávací politika ČR

Většina odborníků se shoduje na tom, že metody podporující rozvoj informační gramotnosti by měly být komplexně začleněny do výuky již od základní školy a rozhodně by se neměly omezovat pouze na výuku ICT, která vesměs podporuje pouze rozvoj počítačových dovedností, nikoliv informační gramotnosti [Jonák, 2006].

Rovněž jsou požadavky na transformaci vzdělávání, které by vedle poskytování hotových a zpracovaných informací (a jejich učení nazpaměť) mělo zejména obsahovat silný prvek samostatné a tvořivé práce s informacemi, včetně rozvíjení moderních metod jejich sběru a zpracování. Takové učení rozvíjí informační gramotnost a ta vyúsťuje v umění učit se po celý život [Strategie..., 2003, s. 14]. A právě celoživotní vzdělávání je jedním z nezbytných předpokladů uplatnění se v dnešní informační (či učící se) společnosti. Tyto nové trendy ve vzdělávání ilustruje následující tabulka (obr. 3).

Složka výchovy	Tradiční pojetí výchovy	Nové trendy ve výchově
Role učitele	Zdroj informací	Průvodce informačním prostředím
Úloha studenta	Přijímat informace	Mít zájem o poznávání Samostatně zacházet s informacemi Získávat informace o sobě a sám sebe hodnotit
Zdroje informací	Učebnice Učitelem vybrané materiály	Škála informací z různých zdrojů, které si žák za pomoci učitele sám vybírá
Kurikulum (osnovy)	Důraz na obsah poznání	Důraz na žákovy kompetence, na dovednost zacházet s informacemi a rozumět jim
Hodnocení	Jednostranně od učitele k žákovi - „zkoušení“	Důraz na sebehodnocení žáka, škála různých forem hodnocení a sebehodnocení
Komunikace	Převažující monolog učitele	Dialog, výměna informací mezi učitelem, žáky, rodiči...

Obr. 3 - Nové trendy ve vzdělávání v informační společnosti [Slavík, 1997, s. 15].

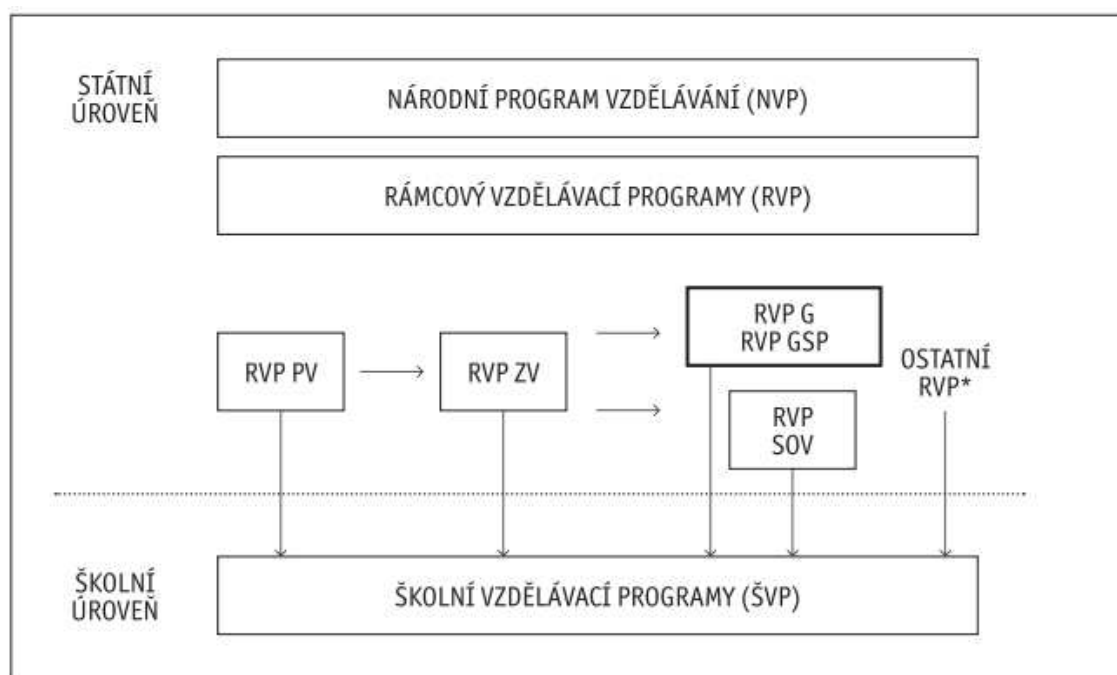
Z těchto trendů či požadavků vycházejí i moderní veřejné dokumenty pro vzdělávání, např. Národní program rozvoje a vzdělávání v ČR, Rámcové vzdělávací programy, Školské vzdělávací programy a další metodické materiály.

Všechny tyto dokumenty vycházejí ze zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (dále jen „**školský zákon**“) a ze stěžejního a zastřešujícího dokumentu **Národní program rozvoje vzdělávání v ČR** (tzv. Bílá kniha). Nový školský zákon do vzdělávací soustavy zavedl nový systém dokumentů pro vzdělávání žáků od 3 do 19 let, které mají za cíl, krom základních vzdělávacích cílů, dosáhnout vyšší kvality a funkčnosti vzdělávání a vybudovat systém evaluace vzdělávacích institucí v ČR [Ministerstvo..., 2001, s. 18]. Tyto dokumenty jsou vytvářeny na dvou úrovních - státní a školní.

Státní úroveň dokumentů představují **Národní program vzdělávání (NPV)** a **rámcové vzdělávací programy (RVP)**. Zatímco NPV formuluje požadavky na vzdělávání, které jsou platné v počátečním vzdělávání jako celku, RVP vymezují závazné rámce vzdělávání pro jeho jednotlivé etapy vzdělávání a typy škol (předškolní vzdělávání - PV, základní vzdělávání - ZV, gymnázia - G, gymnázia se sportovní přípravou - GSP, střední odborné vzdělávání - SOV).

Školní úroveň představují **školní vzdělávací programy (ŠVP)**, podle nichž se uskutečňuje vzdělávání na jednotlivých školách. Školní vzdělávací program si vytváří každá škola podle zásad stanovených v příslušném RVP a podle schválených metodických

materiálů. Rámcové i školní vzdělávací programy jsou veřejné dokumenty přístupné pro pedagogickou i nepedagogickou veřejnost [Rámcový..., 2007, s. 5].

Obr. 4 - Systém dokumentů pro vzdělávání v ČR [Rámcový..., 2007].

Školské vzdělávací programy sice otevřely cestu pro zavedení předmětu "informační výchova", který by měl být nadstavbou předmětu ICT, do školních osnov, ale okamžitě vyvstal problém, na který poukazuje i Milena Medková (2011) ve svém článku. "Nyní je sice možné zařadit hodiny informační výchovy do osnov školy, avšak na čí úkor? Komu vezmeme hodiny? Kdo bude tento předmět učit?" Rovněž podotýká, že v ideální situaci by takový předmět měl učit absolvent knihovnicko-informačního vzdělávání, tedy školní knihovník, ale která škola má pro toto personální podmínky?

Jedním z možných řešení je integrovat metody podporující rozvoj informační gramotnosti do všech vyučovacích předmětů a systematicky vést žáky k aktivní a samostatné práci s různými informačními zdroji. Ale jak podotýká Medková (2011), v praxi je bohužel tato možnost učiteli praktikována minimálně. A otázkou zůstává, zda jsou toho učitelé vůbec schopní? Zda mají sami dostatečnou úroveň informační gramotnosti a dobrý přehled v informačních zdrojích z jejich vyučovaného oboru? Na tyto otázky se snažím nalézt odpověď v praktické části této práce.

1.6 *Rámcové vzdělávací programy*

Prostřednictvím této diplomové práce chci nejen najít odpověď na to, do jaké míry jsou učitelé připraveni a schopni začlenit do výuky aktivní práci s informačními zdroji a systematicky podporovat rozvoj informační gramotnosti, ale zejména dokázat, že je možné onu práci s informačními zdroji do běžné výuky implementovat.

Pro tyto potřeby jsem si zvolila vyučovací předmět český jazyk a literatura, který mi je z mnoha důvodů blízký, a na něm se budu snažit demonstrovat způsob, jakým by bylo možné podporovat rozvoj informační gramotnosti přímo v rámci odborného předmětu. Dále jsem se pro potřeby výzkumu rozhodla zaměřit na střední školy, protože střední školy jsou, jak je uváděno ve veřejných dokumentech pro vzdělávání a jak výstižně popisuje Medková (2011) "*velmi důležitým článkem vzdělávacího řetězce, který připravuje žáky na celoživotní učení, orientaci ve stále větším množství poznatků a potencionálních informací, jejich využívání nejen v životě profesním, ale i v životě soukromém.*" A vzhledem k rámcovým vzdělávacím programům, které se liší pro jednotlivé typy středních škol, se zaměřím konkrétně na všeobecná gymnázia, pro něž jsou RVP nejjednodušší a na nichž je český jazyk a literatura velmi důležitým a maturitním předmětem.

A protože, jak jsem zmínila výše, je třeba zajistit vysoce systematický přístup při aplikaci metod podporujících rozvoj informační gramotnosti do jednotlivých odborných předmětů, bude praktická část této práce vycházet z oficiálních dokumentů pro gymnaziální vzdělávání, zejména pak z kapitol týkajících se výuky českého jazyka a literatury, popřípadě informační výchovy. Mezi tyto dokumenty patří:

- **Rámcový vzdělávací program pro gymnázia** z roku 2007
- **Učební dokumenty pro gymnázia** z roku 1999
- **Standard vzdělávání ve čtyřletém gymnáziu** z roku 1996

Při bližším prostudování těchto dokumentů si můžeme všimnout jistého vývoje přístupu jak k výuce českého jazyka a literatury, tak i k informační výchově.

1.6.1 RVP a informační výchova

Cílem této práce není dopodrobna zkoumat vývoj teorie a praxe informační výchovy, jakožto samostatného předmětu ve školách, nýbrž možnost aplikace určitých metod podporujících rozvoj informační gramotnosti v předmětu český jazyk a literatura. Ale pro základní představu vývoje pojetí informační výchovy uvádím, jak tento předmět chápou tři výše zmíněné dokumenty pro gymnaziální vzdělávání.

Nejstarší dokument Standard vzdělávání ve čtyřletém gymnáziu z roku 1996 nazývá příslušný předmět Informatika a výpočetní technika. Informační specialisté si pod takovýmto názvem předmětu jistě představí hodiny zaměřené opravdu na technickou stránku počítačů a ICT (práce s HW, SW, programování apod.), ale překvapivě se v obsahu tohoto předmětu skrývají spíš základy informační vědy.

Tato terminologická nejasnost souvisí s postupným vývojem informačního oboru a terminologie. V 60. až 80. letech se informační obor nazýval „informatika“ (dle sovětského vzoru „naučnaja informatika“). Obsah termínu „informatika“ se rovnal anglickému ekvivalentu „information science“. Jednalo se tedy o jiný obor než „computer science“, tedy „počítačová věda“ zaměřená na technickou stránku výpočetní techniky (dnešních ICT), nikoliv na práci s informacemi. V roce 1966 ale francouzští akademici prohlásili za správný překlad anglického názvu počítačového, nikoliv vědecko-informačního oboru, termín „l'informatique“ a tuto verzi pojmenování následně prosadili prakticky do všech neanglických jazyků a zejména postupně do všech postkomunistických zemí, včetně Ruska [Vlasák, 2009]. Ač dnes termín „informatika“ zastřešuje počítačovou vědu, stále často dochází k jeho nepřesnému používání pro obor informační vědy, což se promítlo i do vzdělávacích dokumentů zmíněných v této práci.

Standard vzdělávání ve čtyřletém gymnáziu z roku 1996, v návaznosti na terminologickou problematiku oboru "informatika", mezi okruhy učiva zahrnuje témata jako druhy informací, sémiotika, typy informačních zdrojů, vyhledávání informací, jazyk přirozený vs. umělý, počítačová vs. informační gramotnost, informační politika apod. [Ministerstvo..., 1996, s. 18-19].

Učební dokumenty pro gymnázia z roku 1999 pak nepředstavují velkou změnu. Název předmětu Informatika a výpočetní technika zůstává, nicméně tentokrát pod tímto názvem opravdu více převládají okruhy týkající se informatiky a technické stránky

výpočetní techniky. Co se týče informační výchovy byly zachovány okruhy teorie informace, internet, informační etika a autorské právo [Ministerstvo..., 1999, s. 157-158].

V Rámcovém vzdělávacím programu pro gymnázia z roku 2007 se mění název předmětu, v souladu se současnou terminologií, na Informatika a informační a komunikační technologie, ale náplň předmětu zůstává beze změny a stále se zaměřuje převážně na informatiku než na informační výchovu. V charakteristice předmětu se uvádí: "*Oblast Informatika a informační a komunikační technologie (dále jen Informatika a ICT) na gymnáziu navazuje na oblast ICT v základním vzdělávání zaměřenou na zvládnutí základní úrovně informační gramotnosti, tj. na dosažení znalostí a dovedností nezbytných k využití digitálních technologií. Oblast Informatika a ICT na gymnáziu prohlubuje u žáka schopnost tvůrčím způsobem využívat informační a komunikační technologie, informační zdroje a možnosti aplikačního programového vybavení s cílem dosáhnout lepší orientaci v narůstajícím množství informací při respektování právních a etických zásad používání prostředků ICT.*" [Rámcový..., 2007, s. 62], což je dalším názorným příkladem nejednoznačného používání pojmů. Zvládnutí práce s ICT po technické stránce rozhodně nevede k informační gramotnosti a lepší orientaci ve světě informací. K tomu je třeba, jak jsem se zmiňovala výše, ovládnutí všech aspektů funkční gramotnosti jako takové a ovládnutí ICT je pouze jedním z předpokladů na cestě k funkční a následně informační gramotnosti. A vzdělávací obsah tohoto předmětu tento fakt (záměnu pojmů) pouze potvrzuje a je stále převážně zaměřen na rozvoj pouze počítačové gramotnosti.

Výuka zaměřená na technické aspekty práce s ICT pak v praxi bohužel převažuje téměř naprosto. Jedním z hlavních důvodů, proč tomu tak je, jak uvádím výše (viz *str.* 23) a jak se ve svém příspěvku zmiňuje Medková (2011), jsou především nedostatečné časové a personální kapacity jednotlivých škol.

Možným řešením prvního problému - nedostatečných časových kapacit, jak navrhuje řada autorů, např. Jonák (2006) či Medková (2011), by bylo nezužovat informační výchovu pouze na předmět informatika a ICT, ale naopak ji integrovat do všech ostatních vyučujících předmětů. Ovšem to je možné realizovat pouze za předpokladu, že sám učitel velmi dobře ovládá dovednosti ICT a má přehled v informačních zdrojích. Nicméně mnoho učitelů nemá informační vzdělání nebo se neorientují v informačních zdrojích a nových technologiích natolik dobře, aby toho byli sami schopní. A nějaké ucelené a schválené

metodické materiály, které by jim mohly být v tomto procesu oporou, zatím také nejsou k dispozici.

Druhý problém pak souvisí s prvním. Kvalitní informační výchova, která se nebude zaměřovat pouze na práci s ICT, ale hlavně na aktivní a samostatnou práci žáků s informacemi a informačními zdroji a která bude žáky učit jak informace vyhledat, zhodnotit, zpracovat a využívat, vyžaduje ze strany pedagoga informační vzdělání. Informační vzdělání ale není cílem pedagogických fakult, nýbrž oboru informační věda a knihovnictví. V ideálním případě by měl informační výchovu, jak uvádí Medková (2011), vést absolvent knihovnicko-informačního vzdělávání, tedy školní knihovník. Bohužel v praxi si málokterá škola může dovolit zaměstnávat absolventa informační vědy a knihovnictví pouze pro potřeby školní knihovny a informační výchovy. A rovněž málokterá škola má to štěstí, že některý z učitelů si pedagogické vzdělání doplnil o knihovnicko-informační či naopak.

V budoucnu možná bude jisté informačně-vědní minimum zařazeno do studijních osnov pedagogických fakult, ale do té doby toto vnímám jako velkou šanci pro knihovny a profesionální knihovníky, kteří mohou školám ve svém okolí nabídnout spolupráci a pomoc s informační výchovou žáků. Nejen, že se tím budou podílet na rozvoji informační gramotnosti dětí a mladistvých, což je jistě cílem knihoven, ale zároveň se tím zviditelní a utvoří si ve svém okolí dobré jméno. Rovněž tím prokážou, že knihovny nejsou, jak je stále spousta lidí vnímá, pouze místem, kde se půjčují knihy a kam vesměs chodí jen starší generace a mládež zcela výjimečně pro povinnou četbu, ale moderními informačními institucemi, ve kterých pracují kvalifikovaní a pro svou práci nadšení lidé. Proto by si knihovníci tuto roli při zavádění programů na podporu zvyšování informační gramotnosti měli uhájít, jak podotýká i kolektiv autorek Dombrovská, Landová, Tichá (2004).

1.6.2 RVP a český jazyk a literatura

Všechny tři výše zmíněné dokumenty pro gymnaziální vzdělávání dělí výuku předmětu český jazyk a literatura do dvou oblastí - jazykové a literární, ale mírně se v nich pozměňuje doporučená náplň obou oblastí.

Standard vzdělávání ve čtyřletém gymnáziu z roku 1996 definuje výuku českého jazyka a literatury tradičně a zaměřuje se zejména na jazyk a jazykovědu, mluvnici, gramatiku, sloh, komunikaci, literární dějiny apod. Krom toho oblast literatury obsahuje

jeden okruh učiva nazvaný Informatická výchova, pod kterým chápe práci studenta s encyklopediemi, slovníky, příručkami, periodiky, knihovny, archívy, muzei, bibliografiemi, databázemi atd. (viz obr. 5). Tento okruh je sice dobrou snahou o začlenění metod podporujících rozvoj informační gramotnosti do výuky, nicméně v té době vybavenost škol a domácností počítači s přístupem na internet nebyla dostačující, a tudíž se výuka tohoto okruhu vesměs omezovala na práci s klasickými tištěnými dokumenty, popřípadě osobní návštěvu knihovny či muzea.

Interpretace literárního textu/díla, její funkce, význam, hlavní zásady a postupy. Interpretace konkrétních literárních textů (ukázek, celých děl) jako základ výkladu literatury a utváření kompetentního čtenářství žáků.
Informatická výchova (slovníky, encyklopedie, příručky, dějiny literatury, periodika, knihovny, archívy, muzea, všeobecná a speciální bibliografie, databáze ad.).

Obr. 5 - Informatická výchova [Ministerstvo..., 1996, s. 9].

Učební dokument pro gymnázia z roku 1999 nepřináší v obsahu učiva žádnou změnu k lepšímu, spíš naopak. V okruzích učiva stále zůstává tematický celek Informatická výchova, který je definován, oproti první verzi dost stroze, nahodile a neúplně, jako "*práce žáka v knihovně, všeobecné a speciální bibliografie, vybrané literární publikace (antologie, výběr z díla, monografie apod.)*" (viz obr. 6).

14. Ze současné literatury
15. Ze současného divadla
16. Informatická výchova
Práce žáka v knihovně. Všeobecná a speciální bibliografie. Vybrané literární publikace: antologie, výběr z díla, monografie apod.

Obr. 6 - Informatická výchova [Ministerstvo..., 1999, s. 38].

Rámcový vzdělávací program z roku 2007 bohužel nepřinesl žádný velký krok kupředu, ač by se mohlo zdát, že situace pro nějaké pozitivní změny by měla být ideální. V roce 2007 jsou již školy i domácnosti převážně velmi dobře vybaveny ICT technikou, počítače s připojením na internet jsou již samozřejmostí a problematika informační gramotnosti obyvatel a informační výchova na školách je hojně diskutována. To vše se ale do RVP moc nepromítlo a osobně jsem toho názoru, že nejstarší dokument z roku 1996 (Standard vzdělávání ve čtyřletém gymnáziu) ze všech tří zmíněných, nejlépe vystihoval význam a obsah pojmu informační gramotnost. Sice byla informační výchova nepřesně

vedena pod pojmy jako "informatika a výpočetní technika" či "informatická výchova", ale obsah učiva byl opravdu z větší části zaměřen na rozvoj klíčových dovedností informační gramotnosti. Oproti tomu si zmíněné novější dokumenty kladou velké cíle již v podobě informační gramotnosti, ale cesta, která by k těm cílům měla vést, je zaměřena výhradně na technické aspekty ICT, tedy počítačovou gramotnost.

Tento fakt se v RVP promítl i do osnov předmětu český jazyk a literatura. V definici obsahu učiva již o informační výchově či informační gramotnosti není zmínka a RVP se drží tradičních oblastí jazyka a literatury. Pouze v popisu očekávaných výstupů (tedy cílů) předmětu je v části jazyk a jazyková komunikace zmínka o tom, že by žák po absolvování studia měl být schopen *"efektivně a samostatně využívat různé informační zdroje (slovníky, encyklopedie, internet)"* a v části literární komunikace pak cíl, že by žák měl být schopen *"tvořivě využívat informací z odborné literatury, internetu, tisku a z dalších zdrojů, kriticky je třídí a vyhodnocovat"* (viz obr. 7). Cíle to jsou sice pěkné, ale nikde již není psáno, jak by toho mělo být dosaženo? Jak by měla vypadat část výuky snažící se o tento cíl? Jaké metody by učitelé mohli použít? Je to na rozhodnutí každé školy, respektive na samotných učitelích, jak do svého předmětu začlení či nezačlení metody informační výchovy. Otázkou je, zda si s tím učitelé a školy vědí rady?

tvořivě využívá informací z odborné literatury, internetu, tisku a z dalších zdrojů, kriticky je třídí a vyhodnocuje získané schopnosti a dovednosti tvořivě využívá v produktivních činnostech rozvíjejících jeho individuální styl

pořizuje z textu výpisky, zpracovává výtahy, konspekty
efektivně a samostatně využívá různých informačních zdrojů (slovníky, encyklopedie, internet)

Obr. 7 - očekávané výstupy [Rámcový..., 2007, s. 14-15].

Obecně se dá říct, že rámcové vzdělávací programy jsou plné velkých a krásných cílů, ale chybí jim metodika, jak těch cílů dosáhnout. Pro tyto účely byl založen **Metodický portál RVP** (www.rvp.cz) obsahující příspěvky plné rad a inspirací od samotných učitelů, diskuse, odkazy, články a další materiály. Mezi příspěvky je možné nelézt mnoho užitečných nápadů a informací, kterak začlenit nové metody do výuky a držet se tak RVP. Nicméně to má z hlediska cíle rozvoje informační gramotnosti ve školním vzdělávání, podle mne, tři nedostatky. Zprvce neexistuje ucelený a jednotný metodický materiál, který by mohl sloužit pro potřeby informační výchovy a jako návod k dosažení vzdělávacích

cílů RVP. A zadruhé je Metodický portál RVP zaměřen všeobecně na celou výuku a vzdělávání, nikoliv primárně na problematiku rozvoje informační gramotnosti. Této problematice jsou věnovány pouze dvě podkategorie - Informační a komunikační technologie a ICT gramotnost. K řešení těchto dvou problémů je možnost využít jiný zdroj s metodickými materiály. Osobně bych doporučila třeba **Infogram - portál pro podporu informační gramotnosti** (www.infogram.cz), který systematicky přibližuje problematiku informační gramotnosti a poskytuje nejen ucelené metodické materiály týkající se tvorby a náplně hodin informační výchovy, ale nabízí i řadu již vypracovaných výukových materiálů věnujících se klíčovým okruhům informační gramotnosti. Krom toho na portálu Infogram můžeme nalézt i metodiku hodnocení výuky či řadu užitečných odkazů. Další zdroje, kde je možné hledat inspiraci, jak zapojit ICT přímo do výuky, doporučuje Brdička (2010). Patří mezi ně **Spomocník** (www.spomocnik.cz) a **Česká škola** (www.ceskaskola.cz).

Třetí problémem Metodického portálu RVP je podle mého názoru fakt, že v mnoha příspěvcích se stále zaměřuje počítačová gramotnost za gramotnost informační, stejně jako v samotných RVP. Často se ještě setkáváme s tím, že informační výchova je chápána jako výuka ICT a metody pro rozvoj informační gramotnosti v rámci výuky jednotlivých předmětů se omezují na využívání ICT (tj. emailu, prezentací, interaktivních tabulí apod.) při výuce. Tento trend zaměňování pojmů sice pomalu ustupuje, ale je to pomalý proces a zřejmě bude ještě nějaký čas trvat, než se výuka transformuje v souladu s požadavky dnešní společnosti.

Problematika chápání pojmů počítačová vs. informační gramotnost na jedné straně a využívání ICT vs. informačních zdrojů při výuce na straně druhé, bude jednou ze zkoumaných otázek praktické části této práce.

Závěrem této kapitoly bych se ráda zmínila o ojedinělém a unikátním projektu, který se uskutečnil na gymnáziu v Rumburku a který realizoval učitel českého jazyka a literatury Mgr. Lukáš Melichar. Cílem projektu bylo integrovat výuku informatiky a ICT přímo do hodin českého jazyka a literatury. V souladu s RVP byly do hodin "*zahrnuty výstupy, kdy ICT slouží jako prostředek nebo podpora písemné a ústní komunikace. Žáci se zabývali psaným projevem přímo v textových editorech, učili se pracovat s internetem jako prostředkem komunikace i jako zdrojem informací a publikovat zde své texty*"

[Výzkumný..., 2008]. Jak uvádí Lukáš Melichar, žáci v rámci projektu nejen využívali textové editory k napsání slohových prací, ale zejména v týmech využívali internet a ICT ke komunikaci, vyhledávání informací a publikování s cílem vytvořit internetový časopis a prezentaci třídy. Během svého snažení např. žáci narazili na problematiku autorských práv, které byla následně věnována jedna vyučovací hodina. Dovednosti, které si žáci osvojili během tohoto projektu, jsou nedocenitelné a jistě je uplatní při dalším studiu nebo v profesním životě, protože tyto dovednosti jsou dnes samozřejmými požadavky do většiny zaměstnání.

Tento unikátní projekt je jistě velkým přínosem, i když zatím zahrnuje pouze některé aspekty informační gramotnosti a z větší části se soustředí spíše na práci s ICT, než na práci s informacemi a informačními zdroji. Ale rozhodně může sloužit jako názorný příklad dobré praxe, že je opravu možné integrovat informační výchovu do jiného předmětu a nastiňuje i cestu, jak toho dosáhnout. A snad se brzy školství dočká, na základě dalších takovýchto projektů, jednotné a ucelené metodiky, která bude poskytovat jednoznačný návod, jak dosáhnout všech cílů RVP týkajících se informační gramotnosti.

2 Elektronické informační zdroje pro český jazyk a literaturu

2.1 Elektronické informační zdroje

S vývojem počítačů, rozvojem informačních a komunikačních technologií a informačních sítí se objevil, vedle tradičních tištěných dokumentů, i nový typ informačních zdrojů - elektronické (digitální) informační zdroje.

Moderní ICT revolučně změnilo celý proces tvorby, uchování, zpracování i rozšiřování informací. Pomocí nových technologií můžeme dokumenty obsahující informace velmi rychle, snadno a levně vytvářet, ukládat jejich obrovská množství v komprimovaných formátech (bez ztráty kvality), vytvářet neomezené množství kopií (rovněž bez ztráty kvality), šířit je z jedné části světa na druhou v kterékoliv denní době v řádu sekund a manipulovat s informacemi způsoby, o kterých se našim předkům ani nesnilo [Adell, 1997]. Není divu, že se pro své nesčetné výhody elektronické (digitální) informační zdroje těší čím dál tím větší oblibě.

A tento trend je patrný i ve vzdělávání, kde se informační a komunikační technologie a elektronické informační zdroje z mnoha důvodů rovněž dostávají do popředí zájmu. Přehled pozitivních stránek využívání ICT (zejména internetu) ve vzdělávání, pro příklad, ve své studii shrnula Ilona Semrádová (2003, s. 70). Mezi hlavní pozitiva patří např. zjednodušení a urychlení pracovních úkonů a komunikace, celosvětová studnice informací bez bariér, lepší přístup ke vzdělávání a informacím a mnoho dalších.

Na druhou stranu tato technická a informační revoluce způsobila skutečnou explozi informací, které jsou produkovány a kterými je naše společnost doslova přehlcována. *"Odhaduje se, že na počátku lidské historie bylo třeba 10 000 až 100 000 let pro zdvojnásobení lidského vědění. Dnes je potřeba méně než 15 let"* [Adell, 1997]. Na jedince jsou kladeny čím dál tím větší nároky, co se týče orientace v tak obrovském množství informací, proto je význam informační gramotnosti tak často zdůrazňován.

Význam informační gramotnosti je pak velmi patrný při práci s internetem, v současnosti největším a nejvyužívanějším informačním médiem. Říká se, že na internetu je možné najít vše, ale nejen informace, ale i chaos. Při využívání internetu bychom si měli

uvědomit, že ne všechny informace na něm prezentované jsou pravdivé, protože prakticky neexistuje žádná kontrola jeho obsahu. Je proto zapotřebí si informace nalezené na internetu ověřovat. A využíváme-li internet ve vzdělávání je třeba na toto klást obzvláštní důraz a učit děti a mládež informace kriticky hodnotit [Černochová, 1998, s.60] a nejen to. „*Ještě důležitějším úkolem školství je zajistit, aby nalezené informace byly žáky řádně zpracovány, tj. přeměněny na vědomosti s náležitými souvislostmi*“ [Brdička, 2003].

Když se zabýváme elektronickými informačními zdroji, je třeba si ujasnit základní pojmy. Množina elektronických informačních zdrojů zahrnuje 4 dílčí skupiny, které postupně zahrnují pojmy užšího rozsahu [Bratková, 1998]:

1. elektronické informační zdroje (digitální informační zdroje)
 - výchozí skupina, která zahrnuje všechny elektronické informační zdroje (i zdroje přes počítačové sítě nedostupné)

2. síťové informační zdroje
 - skupina zahrnující pouze zdroje dostupné na dálku přes počítačové (informační) sítě

3. internetové informační zdroje
 - skupina zahrnující pouze zdroje dostupné přes celosvětovou počítačovou síť internet
 - rovněž se jedná o zdroje veřejně přístupné (zdroje, které jsou přes internet sice přístupné, ale ne veřejně, tj. vyžadují neveřejné heslo, do této skupiny nepatří)

4. webové informační zdroje
 - skupina zahrnující zdroje dostupné přes internet pouze přes protokol HTTP (Hypertext Transfer Protocol)

Pro účely této práce budu brát v úvahu pouze elektronické informační zdroje ze třetí a zejména ze čtvrté skupiny. Budu se tedy zabývat elektronickými informačními zdroji veřejně dostupnými přes celosvětovou síť internet. Zahrnout do výzkumu všechny typy elektronických informačních zdrojů (tedy i ty dostupné offline - CD, DVD, PPT prezentace

atd.), by znamenalo velmi široký záběr a navíc, pro potřeby výuky má cenu brát v úvahu pouze veřejně a zdarma přístupné informační zdroje (nikoliv draze placené databáze apod.).

V následující části práce nabízím přehled vybraných volně dostupných informačních zdrojů na internetu pro předmět český jazyk a literatura. Nejedná se o úplný výčet všech existujících zdrojů, ale o stručný ilustrativní vzorek možností, které internet nabízí. Informační zdroje jsou uspořádány do dvou kapitol v souladu s rozdělením předmětu podle RVP. Krom základní charakteristiky jednotlivých zdrojů se snažím navrhnout i možné využití v praxi přímo v hodinách českého jazyka a literatury na gymnáziích.

2.2 Jazyk a jazyková komunikace - internetové informační zdroje

Obsah učiva dle RVP

1. **obecné poučení o jazyku a řeči** – jazyk a řeč, jazyková komunikace; myšlení a jazyk; národní jazyk a jeho útvary; čeština a slovanské jazyky; jazyková kultura; základní vývojové tendence českého jazyka
2. **zvuková stránka jazyka** – zásady spisovné výslovnosti; zvukové prostředky souvislé řeči
3. **grafická stránka jazyka** – písmo, jeho vznik a druhy; základní principy českého pravopisu a nejčastější odchylky od nich
4. **slovní zásoba, sémantika a tvoření slov** – jednotky slovní zásoby (včetně frazeologických); významové vztahy mezi slovy; rozšiřování slovní zásoby; způsoby tvoření slov
5. **tvarosloví (morfologie)** – slovní druhy a jejich mluvnické kategorie a tvary
6. **skladba (syntax)** – základní principy větné stavby (větné členy, věty, souvětí a jejich vztahy); aktuální členění výpovědi; základy valenční a textové syntaxe
7. **slohová charakteristika výrazových prostředků**
8. **text a styl, slohotvorní činitelé objektivní a subjektivní**
9. **text (komunikát) a komunikační situace** – prostředí, účastníci komunikace, jejich role

10. ***funkce komunikátů*** – sebevyjádření, apel, přesvědčování, argumentace, kontakt aj. jako dominantní funkce komunikátu
11. ***míra připravenosti, oficiálnosti, formálnosti, veřejnosti komunikace; mluvenost a psanost***
12. ***komunikační strategie*** – adresnost, volba jazykového útvaru, prostředků verbálních a neverbálních s ohledem na partnera; vyjadřování přímé a nepřímé, jazyková etiketa
13. ***monolog a dialog*** – výstavba dialogu, vztah otázka-odpověď; druhy literárního dialogu; subjekty mimotextové a vnitrotextové (autor, čtenář, vypravěč, lyrický hrdina, postavy); narativní postupy (řeč přímá, nepřímá, nevlastní přímá, polopřímá)
14. ***rétorika*** – druhy řečnických projevů, příprava a realizace řečnického vystoupení
15. ***základní vlastnosti textu, principy jeho výstavby*** – koherence textu (navazování, odkazování, tematické posloupnosti); členění textu a jeho signály; odstavec a další jednotky, vzájemné vztahy textů (intertextovost)
16. ***funkční styly a jejich realizace v textech*** [Rámcový..., 2007, s. 14-15].

JAZYK A JAZYKOVÁ KOMUNIKACE

Očekávané výstupy

žák

- ▶ odlišuje různé variety národního jazyka a vhodně jich využívá ve svém jazykovém projevu v souladu s komunikační situací
- ▶ při analýze vybraných textů popíše základní rysy češtiny a vysvětlí zákonitosti jejího vývoje i současné vývojové tendence
- ▶ v mluveném projevu ovládá zásady spisovné výslovnosti a pro účinné dorozumívání vhodně užívá zvukové prostředky řeči (modulace síly, výšky hlasu a tempa řeči; umístění přízvuků a pauz, správné frázování)
- ▶ v mluveném projevu vhodně užívá nonverbálních prostředků řeči
- ▶ v písemném projevu dodržuje zásady pravopisu a s oporou příruček řeší složitější případy; účinně využívá možností grafického členění textu
- ▶ v písemném i mluveném projevu volí vhodné výrazové prostředky podle jejich funkce a ve vztahu k sdělovacímu záměru, k dané situaci, kontextu a k adresátovi; vysvětlí a odůvodní význam slov v daném kontextu
- ▶ ve svém projevu uplatňuje znalosti tvarosloví a slovtvorných a syntaktických principů českého jazyka
- ▶ využívá znalostí o větných členech a jejich vztazích, o aktuálním členění výpovědí a o druzích vět podle záměru mluvčího k vhodnému vyjádření myšlenky, k účinnému dorozumívání, logickému strukturování výpovědí a k odlišení záměru mluvčího
- ▶ v mluveném i psaném projevu vhodně využívá slohotvorné rozvrstvení výrazových prostředků češtiny
- ▶ používá různé prostředky textového navazování vedoucí ke zvýšení srozumitelnosti, přehlednosti a logické souvislosti sdělení; uplatní textové členění v souladu s obsahovou výstavbou textu a rozvíjením tématu
- ▶ při tvorbě vlastního textu mluveného i psaného využívá základní principy rétoriky
- ▶ volí adekvátní komunikační strategie, zohledňuje partnera a publikum; rozeznává manipulativní komunikaci a dovede se jí bránit
- ▶ posoudí a interpretuje komunikační účinky textu, svá tvrzení argumentačně podpoří jeho všestrannou analýzou
- ▶ pořizuje z textu výpisky, zpracovává výtahy, konspekty
- ▶ efektivně a samostatně využívá různých informačních zdrojů (slovníky, encyklopedie, internet)

Obr. 8 - Očekávané výstupy dle RVP [Rámcový..., 2007, s. 14].

2.2.1 Ústav pro jazyk český Akademie věd ČR

URL: <http://www.ujc.cas.cz/>

Tvůrce: Ústav pro jazyk český AV ČR

Popis: Ústav pro jazyk český AV ČR je vědecké pracoviště zabývající se výzkumem českého jazyka v nejrůznějších aspektech – zkoumá češtinu současnou i historickou, spisovnou i nespisovnou, psanou i mluvenou. Vytváří základní příručky o českém jazyce pro nejširší publikum (pravidla pravopisu, slovníky, mluvnice a populárně-vědecká literatura) i odborné publikace knižní a časopisecké. Poskytuje jazykové poradenství a přednáškovou činnost. Internetové stránky Ústavu pro jazyk český poskytují velké množství různých informací o češtině. [Ústav..., 2011].

Služby: Ústav pro jazyk český se rovněž věnuje publikační činnosti. Krom odborných tištěných monografií a periodik (dostupných i v elektronické podobě), vytváří i řadu volně dostupných elektronických informačních zdrojů pro širokou veřejnost. Tyto zdroje jsou cenným pramenem informací pro oblast českého jazyka, které je možné využít i pro potřeby středoškolské výuky.

**ÚSTAV PRO JAZYK ČESKÝ
AKADEMIE VĚD ČR, v. v. i.**

KANCELÁŘ SLOVNÍKU JAZYKA ČESKÉHO
100 LET
1911–2011

Mapa s názvy: Veritas, B O H E M I A, Concordia

O ÚSTAVU | ODDĚLENÍ | PRACOVNÍCI | AKTUALITY / AKCE | INTRANET | Vyhledávání

Ústav pro jazyk český

Ústav pro jazyk český Akademie věd ČR, v. v. i.,
je vědecké pracoviště zabývající se výzkumem českého jazyka v nejrůznějších aspektech – zkoumá češtinu současnou i historickou, spisovnou i nespisovnou, psanou i mluvenou. Pěčí Ústavu pro jazyk český vznikají základní příručky o českém jazyce pro nejširší publikum (pravidla pravopisu, slovníky, mluvnice a populárně-vědecká literatura) i odborné publikace knižní a časopisecké; velké množství informací o češtině lze najít na jeho internetových stránkách. Široké veřejnosti je Ústav pro jazyk český znám zejména svým jazykovým poradenstvím a přednáškovou činností; mladé generaci se vědci z ústavu věnují mimo jiné při středoškolské a zvláště při vysokoškolské výuce. Ústav pro jazyk český se pyšní stoletou historií, neboť navazuje na činnost Kanceláře Slovníku jazyka českého založené v roce 1911.

Vytisknout

- STÉ VÝROČÍ
- VÝZKUM
- POPULARIZACE
- JAZYKOVÁ PORADNA
- SOUDNÍ ZNALECTVÍ – OSOBNÍ JMÉNA
- KNIHOVNA A BIBLIOGRAFIE
- PUBLIKACE
- ČASOPISY
- ODKAZY

Internetová jazyková příručka

Lexiko

Bibliografie české lingvistiky

Korpus Dialog

Slovník spisovného jazyka českého

Příruční slovník jazyka českého

Vokabulář webový

Kabinet studia jazyků

Obr. 9 - Internetová prezentace Ústavu pro jazyk český AV ČR [Ústav..., 2011].

2.2.1.1 *Internetová jazyková příručka*

URL: <http://prirucka.ujc.cas.cz/>

Tvůrce: Ústav pro jazyk český AV ČR

Popis: Internetová jazyková příručka je výsledkem projektu Jazyková poradna na internetu a jejím hlavním cílem je radit uživatelům v otázkách češtiny.

Služby: Příručka má dvě části: slovníkovou a výkladovou.

Slovníková část obsahuje přes 60 000 slovníkových hesel. Vychází z Pravidel českého pravopisu, Slovníku spisovné češtiny, Nového akademického slovníku cizích slov, ze slovníků neologismů Nová slova v češtině atd. K jednotlivým heslům jsou připojeny údaje, na které se veřejnost často ptá. U mnohých hesel tedy nejsou uváděny údaje, které lze ve slovnících obvykle nalézt (výslovnost, slovnědruhovú charakteristika, význam, odvozená slova, dokladová spojení apod.). Ale na rozdíl od tištěných příruček jsou zde tabulky tvarů. Slovníková část je pomocí hypertextových odkazů propojena s výkladovou částí.

Výkladová část obsahuje vysvětlení jazykových jevů, ve kterých uživatelé češtiny často tápou. Nejedná se o soustavný a komplexní popis současného systému češtiny, ale o příručku obsahující podrobné a přehledné vysvětlení komplikovanějších jazykových jevů (např. psaní velkých písmen, interpunkce, shoda přísudku s podmětem, skloňování osobních a zeměpisných jmen atp.) [Internetová..., 2008].

Internetová jazyková příručka

ÚSTAV PRO JAZYK ČESKÝ
AKADEMIE VĚD ČR, v. v. i.

V letošním roce si připomínáme sté výročí Kanceláře Slovníku jazyka českého, která dala základy dnešnímu Ústavu pro jazyk český AV ČR.

Slovníková část
Hledání konkrétního slova nebo tvaru slova.

Výkladová část
Vyhledávání v obecných výkladech o jazykových jevech.

Zobrazit všechny položky kapitol
[+ Pravopis](#)
[+ Pravopis – interpunkce](#)
[+ Pravopis – velká písmena](#)
[+ Tvarosloví – podstatná jména](#)
[+ Skloňování obecných jmen](#)
[+ Skloňování osobních jmen](#)
[+ Skloňování zeměpisných jmen a názvů institucí](#)
[+ Tvarosloví – přídavná jména](#)
[+ Tvarosloví – slovesa](#)
[+ Větná stavba](#)
[+ Slovotvorba](#)
[+ Zkratky, značky, čísla a číslovky](#)
[+ Dopisy a grafická úprava písemností](#)
[+ Příručka Pravidla českého pravopisu a lingvistické pojmy](#)

Související odkazy:

Hlavní stránka
O příručce
Nápověda
Mobilní verze
Návštěvnost
English version

©2008 Jazyková poradna ÚJČ AV ČR, v. v. i. Právní upozornění

Obr. 10 - Internetová jazyková příručka [Internetová..., 2008].

2.2.1.2 Lexiko

URL: <http://lexiko.ujc.cas.cz/>

Tvůrce: Ústav pro jazyk český AV ČR

Popis: Lexiko je webové hnízdo o novodobé české slovní zásobě a výkladových slovnících. Hlavním cílem je rozšířit povědomí veřejnosti o slovnících současné češtiny.

Služby: Lexiko poskytuje detailní informace (nakladatelské a identifikační údaje, co obsahují a k čemu slouží) o různých typech slovníků českého jazyka (např. Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost, Akademický slovník cizích slov A-Ž, Příruční slovník jazyka českého atd.).

Databáze heslářů poskytuje jednotné uživatelské rozhraní pro vyhledávání slovníkových hesel z různých elektronických slovníků (Příruční slovník jazyka českého, Slovník spisovného jazyka českého či Databáze neomat) a dalších výkladových slovníků českého jazyka. Databáze obsahuje celkem 855 329 hesel ze čtrnácti zdrojů, které jsou zpřístupňovány diferencovaně v souladu s uživatelskými právy. Po zadání hesla získáme informaci, ve kterém slovníku bylo jisté slovo zpracováno, popřípadě přímí odkaz na plný náhled hesla v elektronickém slovníku [Lexiko, 2011].

Obr. 11 - Úvodní strana webového hnízda Lexiko [Lexiko, 2011].

2.2.1.3 Vokabulář webový

URL: <http://vokabular.ujc.cas.cz/>

Tvůrce: Ústav pro jazyk český AV ČR

Popis: Vokabulář webový je internetová aplikace, která zpřístupňuje slovní zásobu historické češtiny.

Služby: Vokabulář webový obsahuje přehled a detailní informace o tištěných zdrojích staré češtiny.

Elektronický slovník staré češtiny: Z tištěných zdrojů čerpá informace pro elektronickou databázi staré češtiny, která je volně dostupná uživatelům. Vyhledávání v této databázi je možno dvě způsoby - přímým vyhledáváním pomocí zadaného dotazu (slova) či listováním v abecedním rejstříku.

Digitalizované mluvnice: K dispozici jsou i kompletní digitalizované verze historických mluvnic a podobných příruček z období 16. až 19. století. Digitalizované mluvnice je možné využívat pro výzkum českého mluvnictví i jako důležitý sekundární zdroj k poznání historické češtiny období humanismu, baroka, doby předobrozenské i doby národního obrození [Vokabulář..., 2011]. Neodborné veřejnosti pak můžou sloužit jako zajímavá ukázka tehdejší jazykové a knižní kultury.

Využití: Vokabulář webový může sloužit jako zajímavá pomůcka pro demonstrování historie češtiny a jejího vývoje až do dnešní podoby. Žáci si ve slovníku rovněž mohou najít význam řady archaických výrazů, se kterými se např. setkávají ve starší české literatuře. Zajímavou pomůckou pro výuku mohou být i digitalizované historické mluvnice českého jazyka, které mohou sloužit jako názorná ukázka nejen vývoje jazyka, ale i knižní kultury a toho, jak vypadala taková kniha/učebnice před mnoha lety.

Vokabulář webový

Webové hnízdo pramenů k poznání historické češtiny

[Co je VW](#) | [Aktuality](#) | [Vyhledávání](#) | [Listování](#) | [Stč. textová banka](#) | [Ediční modul](#) | [Digitalizované mluvnice](#) | [Zdroje](#) | [Odkazy a kontakty](#) | [Připomínky](#)

Malý staročeský slovník ([MSS](#))
 Elektronický slovník staré češtiny ([ESSČ](#))
 J. Gebauer, Slovník staročeský ([GbSlov](#))
 Staročeský slovník (sešit 1–26) ([StčS](#))
 F. Šimek, Slovníček staré češtiny ([ŠimekSlov](#))
 Heslář listkového materiálu ke StčS ([HesStčS](#))
 Index Slovníku staročeských osobních jmen Jana Svobody ([IndexSvob](#))

počet hesel v seznamu:

A	B	C	Č	D	E	F	G	H	Ch	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	Š	T	U	V	W	X	Y	Z	Ž
a																													
aa		ad		ah		aj		an		ař		at		ay															

a		MSS		ESSČ		ŠimekSlov																						
Á							GbSlov																					
Aaron							GbSlov																					
Aaronův							GbSlov																					
Abadon							ESSČ																					
Abadoniáš		ESSČ					GbSlov																					
Abagarus							ESSČ																					
Abagus							ESSČ																					
Abakuk		ESSČ						IndexSvob																				
Abana							ESSČ																					
Abarim							ESSČ																					
Abastia		MSS					ESSČ																					
abastský							ESSČ																					
Abatham							ESSČ																					
abatyšě		ESSČ						GbSlov																				
abatyšství		ESSČ						GbSlov																				
Abdemelech							ESSČ																					
Abdemon							ESSČ																					
Abdenago							ESSČ																					
Abdias							ESSČ																					
							1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	...	>>										

ABATYŠĚ

abatyšě, -ě f.

k lat. *abbatissa*

abatyšě, představená klášterního společenství řeholnic

Dolož. též adj. poses. *abatyšín*
 sr. ~~opaticě~~, ~~převoryšě~~

Autor: MH

Poslední změna: 21. 11. 2011 Zdroj: [Elektronický slovník staré češtiny](#)

abatyšě, -ě, fem., *Aebtissin*, z lat. *abbatissa*. — U svatého Jiří abbatyšie DalC. 45, abbatyšie Pulk. 29^a, abatyše Prešp. 902, abbatyšy pohnati Rožmb. 66.

Poslední změna: 21. 11. 2011 Zdroj: [J. Gebauer, Slovník staročeský](#)

Obr. 12 - Vokabulář webový (ukázka: vyhledávání archaických výrazů) [Vokabulář..., 2011].

2.2.2 Amatérské literární servery

Součástí výuky českého jazyka a literatury, nejen na středních školách, jsou i hodiny zaměřené na jazykový projev, zejména písemný, obecně bývají známé pod označením „hodiny slohu“. Rámcové vzdělávací programy sice nevyčleňují a samostatně nedefinují tuto část jazykové výuky, ale zcela ji integrují do části „jazyk a jazyková komunikace“. Obsahem výuky, dle RVP, by mělo být seznámení s textem, s principy výstavby textu, s komunikačními strategiemi, s funkčními styly apod.

Výuka písemného projevu tradičně probíhá výkladem konkrétní problematiky, slohového útvaru či funkčního stylu a následným praktickým cvičením, kdy má žák za úkol napsat „slohovou práci“ na dané téma. Tyto slohové práce bylo a stále zůstává zvykem psát vlastní rukou.

S rozvojem ICT a rozšířením počítačů do škol, zaměstnání i do běžných domácností stále více textů bývá vytvářeno elektronicky. Elektronické psaní má spoustu výhod, je rychlejší, úspornější a snadno čitelné, pomocí dnešních textových editorů je možné text formátovat, kontrolovat pravopis či opravovat bez nutnosti škrtnání a krom toho elektronická podoba umožňuje dále s textem nakládat různými způsoby. Není divu, že se elektronické texty těší tak velké oblibě a pronikají do všech sfér současné komunikace. I na vysokých školách jsou elektronické texty již dlouhou dobu standardem. Přestože vysokoškolské studium od samého počátku vyžaduje dobrou úroveň počítačové gramotnosti a schopnost práce s textovými editory, na středních školách stále převažuje tradiční výuka a psaní vlastní rukou. Zejména na gymnáziích by ale měla být snaha připravit žáky na studium na vysoké škole co nejlépe.

V rámci předmětu „Informatika a ICT“ jsou sice žáci seznámeni se základy práce s textovými editory, ale pro nedostatek času nemají možnost si vše řádně vyzkoušet a často jim pak chybí zkušenosti s praktickým využitím. I z tohoto důvodu by měla být informační výchova integrována do všech ostatních předmětů (jak navrhuje např. Jonák (2006) či Medková (2011)), aby si žák mohl prakticky vyzkoušet to, co se teoreticky naučí v hodinách „Informatiky a ICT“.

Někteří pokrokovější učitelé již po žácích vyžadují, alespoň občas, napsání slohové práce na počítači. V takovém případě je ale nutné nehodnotit pouze obsahovou stránku práce a pravopis, ale i formální úpravu textu, to jak žák zvládl práci s textovým editorem [Výzkumný..., 2008]. Nicméně i tento způsob stále zachovává tradiční model „hodin

slohu“ - žák napíše práci a vytištěnou ji odevzdá ke kontrole učiteli. Jediná zpětná vazba, kterou žák v tomto případě obdrží, je známka, popřípadě krátký komentář od učitele. Ve vzdělávání se ale objevují nové trendy, které (vedle jednostranného hodnocení od učitele) kladou důraz na různé formy hodnocení a sebehodnocení práce žáků [Slavík, 1997, s. 15]. Výuka, nejen slohu, v duchu tohoto trendu vyžaduje využití nových pedagogických metod. Dobrým příkladem nám může sloužit např. Mgr. Lukáš Melichar a jeho projekt na gymnáziu v Rumburku (viz *str.* 32), ve kterém žáci své práce elektronicky publikovali pomocí vlastního internetového časopisu a následně se hodnotili navzájem. V takovémto případě žák získá cennou zpětnou vazbu nejen od učitele, ale i od ostatních spolužáků, což mu napomáhá procvičovat klíčové kompetence definované v RVP: objektivní a kritické uvažování, formování hodnotových orientací, zvládnání základních pravidel mezilidské komunikace, porozumění sobě samému apod. [Rámcový..., 2007, s. 13].

V případě projektu Mgr. Lukáše Melichara bylo třeba pro časopis vytvořit vlastní webové stránky, což je pokročilá počítačová dovednost, kterou neovládá každý. Internet ale nabízí spoustu možných řešení, která nevyžadují znalosti programování webových stránek. Jednou z možností jsou **blogy**⁷, nebo-li webové zápisníky. O této možnosti se ale v této práci nebudu podrobně rozepisovat, neboť se jedná o *webové aplikace* (které je možné využít pro různé účely), nikoliv o internetové informační zdroje pro oblast českého jazyka a literatury.

⁷ **Blog** je *webová aplikace* umožňující si snadno vytvořit internetové stránky pro různé účely. Slovo „blog“ vzniklo z anglického výrazu „web log“, což v češtině zhruba znamená „webový zápisník“. Blogy tvoří nesmírně široké a diferencované pole, nelze je přesně a stručně definovat. Mohou mít různé podoby, od osobních „deníčků“ a fotogalerií, až po oficiální zpravodajství firem, sdělovacích prostředků a politických kampaní. Do blogu může přispívat stejně tak jediný autor, malá skupina přátel nebo široká komunita. Mnoho weblogů umožňuje přidávat komentáře k jednotlivým příspěvkům, takže kolem nich vzniká čtenářská komunita, jiné jsou neinteraktivní [Blog, 2001]. Díky svým širokým možnostem může být blog využit i pro potřeby výuky. Využíváním blogů při výuce českého jazyka a literatury se zabývají např. následující příspěvky na Metodickém portálu RVP:

Výzkumný ústav pedagogický. ICT v českém jazyce. In: *Metodický portál RVP* [online]. Praha, 15. 09. 2008 [cit. 2011-12-21]. ISSN 1212-5075. Dostupný z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/s/G/2496/ICT-V-CESKEM-JAZYCE.html/>.

ČERNÁ, Monika, Černý, Michal. Publikace na internetu. In: *Metodický portál RVP* [online]. 11. 10. 2011 [cit. 2012-01-17]. ISSN 1212-5075. Dostupný z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/G/13733/publikace-na-internetu.html/>.

ČERNÝ, Michal. Tvorba internetového magazínu v mediální výchově. In: *Metodický portál RVP* [online]. 03. 05. 2010 [cit. 2012-01-17]. ISSN 1212-5075. Dostupný z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/G/8097/tvorba-internetoveho-magazinu-v-medialni-vychove.html/>

Jako názorný příklad aplikace pro tvorbu blogů pak může sloužit např. internetový server **Blog.cz** (<http://blog.cz/>) nebo služba společnosti Google **Blogger** (<http://www.blogger.com/>).

V této práci se chci zabývat jiným možným řešením, které poskytují **amatérské literární servery**. Tyto servery umožňují amatérským spisovatelům publikovat různé literární útvary a získávat zpětnou vazbu od ostatních uživatelů webu. Pro žáky střední školy může být zajímavou zkušeností vyzkoušet si svou slohovou práci veřejně publikovat a získat zpětnou vazbu nejen od učitele a spolužáků, ale i od úplně cizích lidí, kteří jsou do literární tvorby zainteresovaní. V následujícím textu uvádím přehled několika nejúspěšnějších literárních serverů dostupných na českém internetu. Servery jsou řazeny dle mého osobního hodnocení, při kterém jsem brala v úvahu designe, přehlednost, poskytované služby a vhodnost pro potřeby výuky na středních školách. Nejprve uvádím servery, které nejvíce vyhovovaly zvoleným kritériím, nakonec pak servery, které vyhovovaly nejméně.

2.2.2.1 TOTEM - TOTální E Magazín

URL: <http://www.totem.cz>

Tvůrce: občanské sdružení Loreta

Popis: Totem.cz je neziskový internetový kulturní magazín a zároveň prostor pro všechny, kteří chtějí prezentovat svá díla, výtvary, články, recenze i jakoukoliv tvorbu v oblasti poezie, prózy, fotografie, grafiky, výtvarného umění, hudby, filmu, divadla, mystiky, filozofie a dalších [Totem, 2012].

Služby: Stěžejní službou internetového magazínu Totem je svobodný publikační prostor pro amatérské autory. Poskytuje bezplatný prostor k publikování různorodé literární a jiné umělecké tvorby. Díla jsou tříděna do základních rubrik (poezie, próza, komiks, fotografie, kresba, recenze atd.) a je možné je řadit dle různých charakteristik (podle data, počtu zobrazení, komentářů, doporučení atd.). Totem umožňuje nejen díla vkládat, ale také číst, hodnotit a komentovat díla ostatních, čímž autorům poskytuje cennou zpětnou vazbu. Dále poskytuje možnost komunikovat s ostatními uživateli prostřednictvím řady fór či chatu. Občanské sdružení Loreta také prostřednictvím e-magazínu Totem vyhlašuje řadu tvůrčích soutěží a rovněž pravidelně každý měsíc pořádá literární setkání a autorská čtení.

Využití: Internetový magazín Totem je pro mladou generaci atraktivním a moderním prostorem, kde mohou svobodně sdílet své zážitky a názory z oblasti kultury, literatury a umění a kde mohou zdarma publikovat svou amatérskou tvorbu. Díky tomu, že Totem není vyhraněný výhradně jen na literární tvorbu, může být jeho využití v hodinách českého jazyka a literatury zajímavé a mnohostranné. Žáci mohou být motivováni tím, že nejsou svázáni konkrétním literárním útvarem (např. úvahou či fejetonem), ale že se mohou literárně vyjádřit jim nejbližším způsobem, třeba i komiksem.

TOTální E Magazin
 ISSN 1214-8529
 Čtvrtek 23.2.
 Svatopluk

Elektronické knihy
 Hledáte knihy do vaší čtečky? Tak to jste na správné adrese!
www.PalmKnihy.cz

Reklamy Google

Jmeno: _____
 heslo: _____
 nové

MEJNU
 Úvodem Doporučujeme Váš prostor Literatura Galerie Soutěže Fórum Pokec Hry Knihy Weby Akce

Google[™] Vlastní vyhledávání

Všechny roky

Radit podle:	▼ data	poznámek	zobrazení	uložení	doporučení	bodů	průměru
Rubrika	Dne	Autor	Název příspěvku			Pozná- mek	Zobra- zeno
Comics:	10.2.	Shav	Komiks >>			p5	z90x
Comics:	10.2.	Allegro	Sedmikrásky.EU (37) >>				z41x
Comics:	9.2.	Allegro	Sedmikrásky.EU (35) >>			p1	z45x
Comics:	8.2.	Allegro	Sedmikrásky.EU (30) >>				z43x
Comics:	2.10.2011	Bly	Morální princip 26 >>			p2	z215x
Comics:	1.10.2011	Bly	Morální princip 25 >>				z151x

Co se má zobrazovat

- Příspěvky
- Kolekce
- Autoři
- Poznámky
- Vyhledat příspěvek

Seznam všech rubrik

- Seznam rubrik
- Próza
- Poezie
- Zpovědi, pocity
- Miniatury, blbůstky
- Recenze, názory
- Překlady
- Fotografie
- Výtvarno, kresby
- Grafika
- Comics
- Big dyl
- Multimédia
- Mluvené slovo
- Hudba
- Film
- Divadlo
- Co? Kdy? Kde?
- Mystika, filosofie
- Citáty
- Vtipy
- Cizojazyčný koutek
- Odpadkový koš
- Soutěže na Totemu

Obr. 13 - TOTEM (ukázka: publikované komiksy) [Totem, 2012].

2.2.2.2 *Písmák*

URL: <http://www.pismak.cz/>

Tvůrce: Oldřich Neuberger

Provozovatel: Jaroslav Polakovič

Popis: Písmák vznikl v roce 1997 jako studentský projekt a od té doby spolupracuje s různými organizacemi a jednotlivci. Dnes se řadí mezi české nejnavštěvovanější servery s amatérským literárním uměním [Písmák, 2012].

Služby: Písmák slouží amatérským spisovatelům pro publikování jejich prací. Díla jsou tříděna dle žánrů (historické, fantasy, krimi atd.) a dle kategorií (proza, poezie, reflexivní útvary apod.). Zároveň je možné díla seřadit podle čtenosti či dle počtu komentářů. Písmák je založen zejména na principu komunikace. Nejde jen o to díla psát, ale také číst díla ostatních a psát kritiky. Pro odvážnější spisovatele se nabízí možnost své dílo zařadit do „arény“, kde bude podroben přísnější a ostřejší kritice zejména ze strany zkušených literárních kritiků Písmáku. Písmák dále pořádá různé akce na podporu amatérských spisovatelů, např. různé soutěže a srazy.

Využití: Písmák je klasickým představitelem amatérského literárního serveru, kde žáci mohou zdarma publikovat své slohové práce v konkrétní formě (povídka, báseň, úvaha apod.). Zajímavou zkušeností pro ně může být zejména zpětná vazba nejen od učitele, ale i od spolužáků a ostatních uživatelů serveru.

Písmák Díla Autoři Akce Soutěže

Uživatel:
Heslo:
 chci být viděn

Nemáte účet? [Založte si!](#)
[Zapomenuté heslo](#)

NOVINKY

Seznam úprav Písmáka

On-line

A.H.
Alegna
Allan Aster
ančovička
angelik
Anriena
arcruce
Armin Tamzarria
ArnDresko
Asociální_Psych...
A.Storožnicyn
Augustin_Šípek
Aviem
Babette
blondy
brackenridge
Calime.CZ

Seznam děl

Zlatý výběr.

Datum	Název	Autor	Kategorie
17.01.2012	Čtyři obrazy bdění (Fra 16.1.)	Markéta	Ostatní nezařaditelné
17.01.2012	po výletě, legenda	Danielane	Volné verše
16.01.2012	modrý pondelok	Dalimír	Volné verše
06.01.2012	lada hovno	Kuchot	Ostatní nezařaditelné
05.01.2012	Zlomkobrání /15/	Smetiprach	Volné verše

➔ Věnujte prosím zvýšenou pozornost dílům s málo kritikami: [Seznam děl s málo kritikami](#)

Celkový přehled děl

Kategorie: Povídky

<< 1 >>

Datum	Název	Autor	Kategorie	Přečteno	Kritik	Tip	Poslední	A	V
19.01.2012	Maracuja a slunečník	Iago	Povídky	7	1	1	Aviem 19.01.2012 15:33:22		0
19.01.2012	Švec Fabio	kuti	Povídky	14	2	1	kuti 19.01.2012 15:29:57		0
19.01.2012	Quintus	kuti	Povídky	41	8	5	kuti 19.01.2012 16:25:32		0
18.01.2012	Nějaká love story	Luz	Povídky	29	3	4	Hagrid 18.01.2012 23:23:55	*	0
18.01.2012	Goblín Foot	William G.	Povídky	23	2	1	Prosecký 19.01.2012 14:23:02		0
18.01.2012	Dokonáno jest	kuti	Povídky	64	14	9	gabi 18.01.2012 12:25:00		0
17.01.2012	Věci se mají vyřídít	NaNov	Povídky	69	21	12	VůněSlov 19.01.2012 15:49:54		0
17.01.2012	...	In darkness	Povídky	10	0	0		*	0
17.01.2012	ROZKOŠNÁ HYENA	Měrka_out	Povídky	28	2	6	Měrka_out 19.01.2012 13:56:56		0
17.01.2012	Jeden život	kuti	Povídky	81	13	14	Glomma 18.01.2012 08:33:08		0
17.01.2012	Zázrak	kuti	Povídky	79	19	10	kuti 18.01.2012 02:51:31		0
16.01.2012	Hodiny lásky	NaNov	Povídky	98	33	14	NaNov 19.01.2012 18:00:39		0
16.01.2012	Bez práce 3.	ritierit	Povídky	5	0	0			0
16.01.2012	Bez práce 2.	ritierit	Povídky	5	0	0			0
16.01.2012	Bez práce 1.	ritierit	Povídky	8	0	0			0
16.01.2012	Povídej	kuti	Povídky	57	6	8	Květoň Zahájský 16.01.2012 20:35:21		0

Obr. 14 - Písmák (ukázka: publikované povídky) [Písmák, 2012].

2.2.2.3 *Blue World*

URL: <http://www.blueworld.cz>

Provozovatel: projekt manažer Markéta Hospodková

Popis: Blue World je server zaměřený na poskytování prostoru pro začínající i pokročilé autory literárních děl.

Služby: Blue World poskytuje prostor amatérským spisovatelům pro bezplatné publikování jejich tvorby. Autory při jejich tvorbě nijak neomezuje a díla nepodrobuje jazykové či jiné korekci. Je možné publikovat i v jiných jazycích či publikovat překlady zahraničních autorů (v takovém případě ale musí být uvedeno, že se jedná o překlad). Díla je rovněž možná hodnotit a komentovat. Mezi nadstandardní služby serveru patří statistika přístupů, statistika hodnocení tvorby, on-line chat i diskusní fórum. Server dále automaticky upozorňuje autora na případnou reakci návštěvníka na jeho tvorbu odesláním e-mailu [Blue..., 2005].

Využití: Blue World je dalším typickým představitelem amatérského literárního serveru, kde žáci mohou zdarma publikovat své slohové práce a získávat zajímavou a různorodou zpětnou vazbu.

[Registrace autora](#)
[Administrační prostor autora](#)

[Odeslání tvorby](#)
[Nejnovější tvorba](#)

19.01.2012, on-line je 24 návštěvníků.
 [Hlavní strana](#)
[Fórum](#)
[Kniha návštěv](#)

Statistiky hodnocení děl

Přihlášení autora

login

heslo

Hlavní M.E.N.U.

- Poezie
- Próza
- Citáty
- Seznam autorů
- ALS Blue World
- Literární nástěnka
- Eseje o autorech
- Překlady literatury
- Reakce na tvorbu
- Statistiky návštěvnosti
- Hodnocení děl
- Pravidla pro autory
- Nezařazená tvorba
- Download
- FAQ

Hodnoceno děl: 17811 | v poezii: 13691 | v próze: 1698 | v citátech: 966 | [Další výpis](#)

Najít autora:

19.01.2012
Absolutní pořadí všech děl na serveru
18:09:30

Řazeno podle součtu všech bodů, které dílo nasbíralo. Nikoliv podle průměru!

Pořadí	Název díla (Autor)	Sekce	kolikrát [g b.]	Celkem b.
1.	Dělej (Yfča Pelcmanová)	Próza	3996x [5.39 b.]	21538
2.	Usvchám v dešti beznaděje (Yfča Pelcmanová)	Poezie	3586x [5.08 b.]	18222
3.	Nevěra (J. J. Albireo)	Poezie	3770x [4.77 b.]	17978
4.	Letní noc (Yfča Pelcmanová)	Poezie	3334x [5.00 b.]	16665
5.	Kašel (Yfča Pelcmanová)	Próza	3510x [4.71 b.]	16525
6.	Až mi vlas stříbrem ztěžotní (Yfča Pelcmanová)	Poezie	3196x [5.08 b.]	16244
7.	Noc je nemocná nudou (Yfča Pelcmanová)	Poezie	3207x [4.99 b.]	15993
8.	Ukrojil sis krajíc z mé duše (Yfča Pelcmanová)	Poezie	3264x [4.71 b.]	15358
9.	Konečně sami (Yfča Pelcmanová)	Próza	3046x [4.92 b.]	14987

Obr. 15 - Blue World (ukázka: nejlépe hodnocená díla) [Blue..., 2005].

2.2.2.4 Poeta

URL: <http://www.poeta.cz/>

Provozovatel: neznámý

Popis: Poeta je moderní literární server, který krom prostoru pro publikování amatérských literárních děl poskytuje i řadu dalších služeb a tvoří tak příjemné prostředí pro všechny milovníky tvůrčího psaní.

Služby: Poeta umožňuje autorům publikovat povídky či básně. Dále umožňuje číst díla ostatních, hodnotit je a komentovat. Na rozdíl od ostatních literárních serverů Poeta netřídí tvorbu pomocí předdefinovaných kategorií či žánrů, což zhoršuje přehlednost celého serveru. Na druhou stranu poskytuje řadu jiných zajímavých služeb, mezi něž patří např. chat, blogy, online literární kavárnička apod. a spolu s moderním designem tvoří uživatelsky přívětivé prostředí [Poeta, 2012].

Využití: Poeta je dalším představitelem amatérského literárního serveru, ale jeho pojetí je poměrně netradiční. Krom standardní možnosti publikovat svá díla nabízí svým uživatelům nejednu zajímavou. Celkově tak vytváří, především pro mladé lidi, atraktivní prostor pro sdílení dojmů, postřehů a názorů z literárního světa.

Poeta.cz

moderní literární server

zveřejněno 10 317 literárních děl
registrováno 2 143 autorů

Nevidíme, co je možné, protože fantazírujeme o nedosažitelném. [Seneca]
Další citáty >>

REGISTRACE Login [input type="text"] [input type="password"] [input type="button" value="OK"]

BÁSNĚ POVÍDKY BLOGY OSTATNÍ SBÍRKY

MENU

- Publikovat
- Moje díla
- Moje sbírky
- Nastavení
- Oblíbené

Publikovat

Seřadit podle data | Seřadit podle autorů

1 2 3 4 5 6 >>>|

SLUŽBY

- Hledat [input type="text"]
- Zprávy (0/0)
- Co se chystá (26)
- ONLINE básně povídky
- Chat
- Fórum
- Mapa uživatelů
- Citáty
- Zvýrazni své dílo
- Hra Poetto
- Kavárnička

Barvy našeho podzimu
Krása zapadajícího slunce připomene ženě téměř celý život..
Autor: Calime.CZ , 16. 1. 2012, Povídky
Hodnocení: 5 | Zobrazení: 12 | Komentářů: 2

Záhadné pouto 5
Mladá zpěvačka je samotářským podivínem pozvána do tajemného domu, aby dala hlas jeho písni. Zjišťuje však, že nepůjde o obyčejnou spolupráci, na kterou byla doposud zvyklá. 5. část
Autor: Calime.CZ , 15. 1. 2012, Povídky
Hodnocení: 5 | Zobrazení: 11 | Komentářů: 3

Záhadné pouto 4
Mladá zpěvačka je samotářským podivínem pozvána do tajemného domu, aby dala hlas jeho písni. Zjišťuje však, že nepůjde o obyčejnou spolupráci, na kterou byla doposud zvyklá. 4. část
Autor: Calime.CZ , 15. 1. 2012, Povídky
Hodnocení: 5 | Zobrazení: 5 | Komentářů: 2

Záhadné pouto 3
Mladá zpěvačka je samotářským podivínem pozvána do tajemného domu, aby dala hlas jeho písni. Zjišťuje však, že nepůjde o obyčejnou spolupráci, na kterou byla doposud zvyklá. 3. část
Autor: Calime.CZ , 15. 1. 2012, Povídky
Hodnocení: 4 | Zobrazení: 4 | Komentářů: 2

Obr. 16 - Poeta (ukázka: publikované povídky) [Poeta, 2012].

2.2.2.5 Mezera

URL: <http://www.mezera.org>

Provozovatel: nakladatelství M E Z E R A

Popis: Literární server Mezera.org si klade za cíl poskytovat zázemí lidem zabývajícím se literaturou a psaným slovem, zejména začínajícím nebo nezavedeným autorům, kritikům, novinářům, autorům hudebních textů a všem, kteří se ze zájmových nebo i profesních důvodů zajímají o tvorbu začínajících autorů. Provozovatelem serveru je Nakladatelství M E Z E R A, jež se touto cestou snaží hledat nové autory.

Služby: Jednou z hlavních služeb literárního serveru Mezera je publikační prostor, kde lze zdarma publikovat literární texty včetně pokusů všeho druhu. Server poskytuje maximální tvůrčí svobodu (publikovat je možné cokoliv, pokud to neporušuje zákony ČR a pravidla serveru nebo neuráží jiné osoby). Díla jsou rozdělena do dvou základních kategorií - poezie a próza. Na publikovaná díla je možné získat zpětnou vazbu, v podobě hodnotícího komentáře, ze dvou zdrojů - od běžných uživatelů a od redakce nakladatelství. Každému dílu se tedy dostane jak amatérského, tak profesionálního hodnocení. Krom literární tvorby je zde možné najít diskusní fóra a bohaté statistické údaje. Literární server také pravidelně vyhlašuje literární soutěže na různá témata a pořádá řadu akcí s literární tematikou [Mezera, 2011].

Využití: Literární server Mezera je sice provozován profesionálním nakladatelství, poskytuje řadu kvalitních služeb a je určen především k hledání nových autorů, ale i přesto může být pro žáky zajímavé se s ním seznámit. Nakladatelství Mezera je sice malé, ale pokrokové nakladatelství, které využívá moderní trendy k získání nových talentů a publikování jejich děl. Zároveň může být pro žáky zajímavou zkušeností čelit profesionální kritice z řad nakladatelů a začínajících autorů. A to vše zcela zdarma.

MEZERA.ORG 2007 - 2010 **ARCHIV**

Díla / Publikace	POSLEDNÍ DÍLA:							
Diskuze	Datum:	Autor:	NÁZEV:	čteno	koment	+bod	tužka	posl_ komentář
Sbírkky	16.03.10	juzko	Hodin(k)y	319x	0x	0x	0x	bez_komentu
Uživatelé	15.03.10	juzko	Hodin(k)y	236x	0x	0x	0x	bez_komentu
Akce	14.03.10	juzko	List z roku 4995	262x	0x	0x	0x	bez_komentu
Výtvarno	13.03.10	juzko	List z roku 4995	207x	0x	0x	0x	bez_komentu
V nakladatelství vyšlo	12.03.10	juzko	Výstraha výstrihom na povšimnutie si...	279x	0x	0x	0x	bez_komentu
Děl : 8165	11.03.10	juzko	Neustále	274x	0x	0x	0x	bez_komentu
Komentářů : 42973	10.03.10	juzko	Neustále	280x	0x	0x	0x	bez_komentu
Členů : 923	09.03.10	juzko	Co má sakra masakra...	320x	0x	0x	0x	bez_komentu
	08.03.10	juzko	Co má sakra masakra...	294x	0x	0x	0x	bez_komentu
	07.03.10	juzko	Co má sakra masakra...	322x	2x	1x	0x	juzko
	06.03.10	juzko	Dočasné nekonečno	365x	1x	0x	0x	juzko
	05.03.10	zverostroj	40°	289x	0x	0x	0x	bez_komentu
	05.03.10	juzko	KEDYSI SA Z VÔLE OTCA SVETA	321x	0x	0x	0x	bez_komentu
	04.03.10	zverostroj	Vědomí	290x	0x	0x	0x	bez_komentu
	04.03.10	juzko	Sharon Stone	380x	0x	0x	0x	bez_komentu
	03.03.10	tami022	Nevěsta. kapitla 23	250x	3x	2x	0x	tami022
	03.03.10	zverostroj	Negativní geometrie	322x	0x	0x	0x	bez_komentu
	03.03.10	juzko	MILÁ MARIKA	352x	0x	0x	0x	bez_komentu
	02.03.10	Miroslav Václavek	Jaro	333x	3x	0x	0x	Yenn

Obr. 17 - Mezera (ukázka: archiv publikovaných děl) [Mezera, 2011].

2.2.2.6 Liter

URL: <http://www.liter.cz>

Provozovatel: neznámý

Popis: Liter patří mezi největší české amatérské literární servery.

Služby: Liter umožňuje bezplatné publikování amatérské literární tvorby. Díla jsou primárně rozdělena do několika základních kategorií (povídky, romány, fejetony, reportáže, úvahy, pohádky a básně) a dále pak dle zpracovaného tématu (sci-fi, detektivní, zamilované, o životě apod.). Liter upřednostňuje kvalitu před kvantitou a všechna díla nejprve podrobuje určité jazykové korekci. Rovněž umožňuje publikovat výhradně v českém jazyce. Publikovaná díla je možné hodnotit a komentovat. Liter na první pohled nabízí přehlednější uživatelské rozhraní, ale ostatní konkurenční servery většinou nabízí mnohem více nadstandardních služeb, které přináší velmi důležitou přidanou hodnotu [Liter, 2012].

Využití: Liter je klasickým představitelem amatérského literárního serveru, kde žáci mohou zdarma publikovat své slohové práce v konkrétní formě (povídka, báseň, úvaha apod.). Zajímavou zkušeností pro ně může být zejména zpětná vazba nejen od učitele, ale i od spolužáků a ostatních uživatelů serveru.

Nacházíte se zde: [Úvod](#) » [Reportáže](#) » [Cestování](#)

Reportáže | Cestování

[RSS pro tuto sekci](#)

Největší jeskyně světa – Hang Son Doong, Vietnam

od [Atan](#) | 17.01.2012 v [CESTOVÁNÍ](#), [O ZEMI, PŘÍRODĚ](#)

Před dvěma lety mě chytila sběratelská vášeň a pokoušel jsem se na Internetu najít NEJ NEJ naší matičky Země. Pokud bude trochu ohlas, pár perliček ze šuplíku postupně vyndám.

CELÝ PŘÍSPĚVEK · 31 KOMENTÁŘE

★★ (4 hodnocení, průměr: 2,00 ze 2) [hlasovat mohou pouze přihlášení](#)

Fenomén zdražování MHD zhoršuje situaci!

od [Ina, Václav Kovalčík](#) [Chce Zlepšit Svět](#) | 25.12.2011 v [CESTOVÁNÍ](#), [NEZAŘAZENÉ, NEZAŘAZENÉ, O LIDECH, ČLOVĚKU, O SMUTKU, SAMOTĚ, O ŠTĚSTÍ, NEŠTĚSTÍ, O ZEMI, PŘÍRODĚ, O ŽIVOTĚ, OSTATNÍ, OSTATNÍ, POLITICKÉ, O POLITICE, PRÓZA, UNCATEGORIZED, ÚVAHY](#)

Chtěl bych veřejně sdělit, že fenomén zdražování MHD ve městech a obcích zapříčiňuje zhoršení zdejší kvality ovzduší. Nejprve se razantně a s nadšením usilovalo o respektování ekologie. Poté přišly na scénu plamenné projevy post-sametových pohlavárů, jak je nezbytné zvyšovat ceny MHD, abychom se přizpůsobili evropským trendům. Občané tak trpí tímhle pleticháfením „dravých kravat," které je nutí [...]

CELÝ PŘÍSPĚVEK · 0 KOMENTÁŘŮ

★★ (0 hodnocení, průměr: 0,00 ze 2) [hlasovat mohou pouze přihlášení](#)

Hledat ...

PŘIHLÁŠIT SE

Uživatelské jméno

Heslo

[Zapomněli jste heslo?](#)

[Registrace](#)

[Pamatovat si mě](#)

- [Nový Liter](#)
- [Časté dotazy](#)
- [Seznam autorů](#)
- [Pravidla Literu](#)
- [Kontakt](#)

ONLINE

Uživatelé: [Akitenshi-inu](#), [andel.smrti](#), [Corax](#), [David](#)

Obr. 18 - Liter (ukázka: publikované cestovatelské reportáže) [Liter, 2012].

2.2.2.7 Epika

URL: <http://www.epika.info>

Provozovatel: nakladatelství Epika

Popis: Literární server Epika patří mezi nejdůležitější projekty nakladatelství Epika. Jeho úkolem je vytvořit autorům základní zázemí pro jejich literární tvorbu. Na rozdíl od předchozích literárních serverů nefunguje bezplatně, ale pro využívání jeho služeb je třeba uhradit roční poplatek 300 Kč. Díky tomu ale autorům poskytuje nadstandardní a profesionální služby a je vhodný, spíše než pro amatérské spisovatele, zejména pro začínající autory, kteří chtějí prorazit do literárního světa.

Služby: Literární server Epika nabízí obdobné služby jako ostatní amatérské literární servery. Umožňuje autorům publikovat svá díla, číst díla jiných autorů, hodnotit je a vytvářet kritiky. Na rozdíl od ostatních serverů ale autorům poskytuje nadstandardní služby. Každoročně vydává tištěný sborník nejlepších prací, pořádá řadu různých literárních soutěží a umožňuje autorům vydat svá díla v knižní podobě [Epika, 2011].

Využití: Nadstandardní služby Epiky nejsou vhodné pro potřeby běžné výuky českého jazyka, ale žáci by měli být v rámci předmětu seznámeni s vydavatelským procesem a jeho současnými trendy. A nakladatelství Epika je názorným příkladem malého pokrokového nakladatelství, které podporuje nové české autory netypickým a velmi zajímavým způsobem.

2002-2011 © EPIKA od Jana Medka

Literární projekt
EPIKA

LITERÁRNÍ SERVER
login

vstoupit

úvod projekty autoři díla TV eshop tiskárna - knihárna literární server registrace archiv kontakt - o nás

ilka

Výběr děl

kategorie obsah ikony autor fulltext
vyber díla obsah duchovní erotika extrém fantasy

V databázi je celkem 8

Název díla	Ikony	Autor	Druh	Obsah	Návštěv	Kritik	Vloženo
*TELEPATIE? SNOI Smíření	*	JATROS	úvaha	o životě	6	2	15.01.20:53:17
*ROZMAR PŘÍROD		Aragonit	lyrika	o smutku	1	0	14.01.14:13:31
Záhř		JATROS	povídka	pro dospělé	6	2	11.01.16:11:01
Zítř jsem sám don		Kendy	ostatní	ostatní	5	2	11.01.12:18:19
Parodie nebo pravd		Aragonit	vtip	o lásce	4	2	10.01.14:20:40
Novoroční		Sidy	ostatní	o životě	10	6	09.01.17:08:10
Cesta		Rado Roh	lyrika	ostatní	1	0	08.01.22:17:26
*Silvestrovská půln		Aragonit	lyrika	o životě	4	3	05.01.19:29:44
Zdá se mně, děvčic		JATROS	povídka	pro dospělé	22	5	01.01.11:25:09
stra_ch		Harlet	ostatní	o lidech	17	3	31.12.15:27:38
Přání		Jindřich	lyrika	ostatní	1	0	27.12.14:36:05
Máminy oči		JC senior	lyrika	duchovní	18	4	19.12.20:39:40
Tainé jméno		Sidy	ostatní	o smutku	23	14	18.12.00:04:42
Vánoční sklička		JC senior	lyrika	o lásce	13	3	13.12.17:36:24
Ten víř znám		Rado Roh	lyrika	o přírodě	19	6	11.12.12:43:06
Adventní		JC senior	lyrika	o lásce	8	1	08.12.10:52:19
Poprvé věřím / Každý den nový autor/		Rado Roh	lyrika	ostatní	14	4	03.12.12:23:31
HYPNÓZA II.		Sidy	ostatní	duchovní	26	9	02.12.13:23:26
První svíce adventní		JATROS	povídka	pro dospělé	15	5	01.12.11:54:42
		Sidy	ostatní	ostatní	17	8	29.11.22:29:16

...předchozí | další...

Obr. 19 - Epika (ukázka: publikovaná díla) [Epika, 2011].

2.2.3 Ostatní

2.2.3.1 O češtině

URL: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10098745482-o-cestine>

Tvůrce: Česká televize ve spolupráci s Ústavem pro jazyk český AV ČR

Popis: Zábavný vzdělávací televizní cyklus o zajímavostech češtiny.

Služby: Na internetových stránkách televizního pořadu O češtině jsou volně k dispozici videa jednotlivých dílů, diskuze s různými jazykovými tématy, zkušební testy či profesní mluva vybraných povolání [O češtině, 2011].

Obr. 20 - Internetová prezentace TV pořadu O češtině [O češtině, 2011].

2.2.3.2 Pravidla.cz

URL: <http://www.pravidla.cz/>

Popis: Pravidla českého pravopisu volně dostupná prostřednictvím internetu.

Služby: Pravidla.cz poskytují dvě služby - zaprvé nabízejí slovní výklad jednotlivých pravopisných jevů (např. psaní velkých písmen, titulů, spřežek, pravidla psaní y/i či s/z apod.) a zadruhé umožňují přímé vyhledávání dle zadaného slova.

Využití: Tento internetový zdroj je šikovnou pomůckou zejména při domácí přípravě žáků. Aktuální tištěné vydání Pravidel českého pravopisu nevlastní každý a internetová Pravidla.cz jsou bezplatnou variantou pro každého, kdo má doma přístup k internetu. Podobné volně dostupné elektronické zdroje by se žáci měli naučit aktivně využívat častěji, protože při psaní domácích úkolů, školních a odborných prací by měli využívat řadu zdrojů, pro získávání a ověřování informací. A tištěné zdroje bývají často finančně nákladnější, tak proč nevyužít bezplatnou a snadno dostupnou variantu?

Obr. 21 - Vyhledávání v pravidlech českého pravopisu (ukázka) [Pravidla, 2011].

2.2.3.3 1. internetový moravsko-český slovník

URL: <http://www.morcevnik.cz/>

Popis: Volně přístupný internetový moravsko-český slovník.

Služby: Moravsko-český slovník obsahuje 2778 moravských výrazů a k nim příslušné české ekvivalenty. Vyhledávání ve slovníku je možné buď přímo zadáním dotazu či listováním v abecedním seznamu hesel. Pro každé slovo ve slovníku je také specifikována jazyková oblast používání (Podluží, Slovácko, Brno, Haná, Valašsko, Lašsko a Severní Morava). Na stránkách je k dispozici i tabulka výrazů, které se používají jak v Čechách, tak na Moravě, avšak s jiným významem. Dále zde můžeme nalézt i řadu typicky moravských a často používaných sousloví a přísloví [Jurásek, 2011].

Využití: Moravsko-český internetový slovník může být zajímavou pomůckou k výuce nářečí, moravské jazykové kultury a rozdílů mezi spisovnou češtinou a jinými jazykovými útvary.

1. internetový slovník: moravsko - český

[Úvodní stránka](#)
[Slovník](#)
[Rozdílné významy](#)
[Věty, přísloví...](#)
[Zaslat slovíčko](#)
[Kniha návštěv](#)
[Kroje Moravy](#)
[Moravské odkazy](#)
[O slovníku](#)

205130

Moravsko - český slovník

facebook

Name:
Moravsko - český slovník

Fans:
216

A B C Č D ě E F G H CH I J K L M N Ň O P R Ř S Š T U V Z Ž

● Podluží |
 ● Slovácko |
 ● Brno |
 ● Haná |
 ● Valašsko |
 ● Lašsko&SM |
 Najdi slovíčko...

Písmeno "ř" - 8 výrazů.

zašli slovíčko

moravsky	česky	oblast
řachnut	spadnout z větší výšky	●
ředidlo	kořalka	●
řechtát se	smát se	●
řepa	hlava	●
řezance	široké nudle do polévky	●
řiččica	velké síto	●
řondzum	mluví	●
řopík	malá vojenská pevnůstka	●

Písmeno "ř" - 8 výrazů.

Obr. 22 - Vyhledávání v moravsko-českém slovníku (ukázka) [Jurásek, 2011].

2.3 *Internetové informační zdroje pro literaturu*

Obsah učiva dle RVP

1. *základy literární vědy* – literární teorie, literární historie, literární kritika, poetika; interdisciplinárnost literární vědy; literatura a její funkce
2. *metody interpretace textu* – interpretační postupy a konvence, význam a smysl, popis, analýza, výklad a vlastní interpretace textu; čtenářské kompetence; interpretace a přeinterpretování
3. *způsoby vyjadřování zážitků z literárních děl a soudů nad nimi* (osobní záznamy, anotace, kritika a recenze, polemiky)
4. *jazykové, kompoziční a tematické prostředky výstavby literárního díla* – tropy; figury; rytmus, rým a zvukové prostředky poezie; monolog, dialog, přímá a nepřímá řeč, nevlastní přímá a polopřímá řeč; typy kompozice; motiv, téma
5. *text a intertextovost* – kontext, vliv a způsoby mezitextového navazování a mezitextové komunikace (motto, citát, aluze), žánry založené na mezitextovém navazování (parodie, travestie, plagiát), hraniční rysy textu (předmluva, doslov, ilustrace, obálka; autorský komentář, recenze)
6. *vývoj literatury v kontextu dobového myšlení, umění a kultury* – funkce periodizace literatury, vývoj kontextu české a světové literatury; tematický a výrazový přínos velkých autorských osobností; literární směry a hnutí; vývoj literárních druhů a žánrů s důrazem na moderní literaturu [Rámcový..., 2007, s. 16].

LITERÁRNÍ KOMUNIKACE

Očekávané výstupy

žák

- ▶ rozliší umělecký text od neuměleckého, nalezne jevy, které činí text uměleckým
- ▶ objasní rozdíly mezi fikčním a reálným světem a vysvětlí, jakým způsobem se reálný svět promítá do literárního textu, jaký vliv může mít svět fikce na myšlení a jednání reálných lidí
- ▶ na konkrétních příkladech popíše specifické prostředky básnického jazyka a objasní jejich funkci v textu
- ▶ rozliší a specifikuje jednotky vyprávění (časoprostor, vyprávěč, postavy) a zhodnotí jejich funkci a účinek na čtenáře
- ▶ rozezná typy promluv a vyprávěcí způsoby a posoudí jejich funkci v konkrétním textu
- ▶ při interpretaci literárního textu ve všech jeho kontextech uplatňuje prohloubené znalosti o struktuře literárního textu, literárních žánrech a literárněvědných termínech
- ▶ identifikuje využití jednoho textu v textu jiném (intertextovost) a objasní jeho funkci a účinek na čtenáře
- ▶ postihne smysl textu, vysvětlí důvody a důsledky různých interpretací téhož textu, porovná je a zhodnotí, odhalí eventuální dezinterpretace textu
- ▶ rozliší texty spadající do oblasti tzv. literatury vážné, středního proudu a literárního braku a svůj názor argumentačně zdůvodní
- ▶ samostatně interpretuje dramatické, filmové a televizní zpracování literárních děl
- ▶ vystihne podstatné rysy základních period vývoje české i světové literatury, významných uměleckých směrů, uvede jejich představitele a charakterizuje a interpretuje jejich přínos pro vývoj literatury a literárního myšlení
- ▶ vysvětlí specifičnost vývoje české literatury a vyloží její postavení v kontextu literatury světové (vzájemná inspirace, příbuznost, odlišnosti a jejich příčiny)
- ▶ tvořivě využívá informací z odborné literatury, internetu, tisku a z dalších zdrojů, kriticky je třídí a vyhodnocuje
- ▶ získané schopnosti a dovednosti tvořivě využívá v produktivních činnostech rozvíjejících jeho individuální styl

Obr. 23 - Očekávané výstupy dle RVP [Rámcový..., 2007, s. 15].

2.3.1 Povinná četba

Předmět český jazyk a literatura je povinnou součástí maturitní zkoušky. Žák si může zvolit buď *základní* nebo *vyšší úroveň obtížnosti* zkoušky podle svého uvážení. Pokud se však chystá pokračovat vysokoškolským studiem, doporučuje se vyšší úroveň obtížnosti a na gymnáziích se na český jazyk a literaturu klade velký důraz jako na základ všeobecného vzdělání.

K maturitní zkoušce je žák povinen vybrat si určitý počet literárních děl, podle obtížnosti zkoušky, pro základní úroveň 20 literárních děl a pro vyšší úroveň 30 literárních děl. Žák si díla vybírá ze seznamů vytvořených jeho školou [Nová..., 2010]. Tyto seznamy bývají často označovány jako „povinná četba“, po které se žáci hodně shání primárně v knihovnách. Z osobních zkušeností vím, že povinná četba bývá problémem většiny knihoven. Ač má knihovna ve svých fondech i několik exemplářů jednotlivých titulů, které figurují na seznamech doporučené literatury k maturitní zkoušce, tvoří se na ně dlouhé řady rezervací a knihovna nestačí uspokojovat čtenářské potřeby žáků.

Možné řešení nedostatku „povinné četby“ je přitom velmi jednoduché. Moderní technologie umožnily zpřístupnění mnohých literárních děl v digitální podobě prostřednictvím internetu. A na internetu můžeme nalézt spousty projektů, literárních serverů a digitálních knihoven zpřístupňujících vybraná díla světové literatury, která si můžeme zdarma stáhnout do svého počítače, mobilu či e-čtečky. Záměrně však zmiňuji slovo „vybraná“, protože tímto způsobem mohou být volně zpřístupněná pouze některá díla. Zaprvé ta, u kterých uplynula doba trvání majetkových autorských práv⁸ nebo zadruhé díla, k jejichž zveřejnění dal autor sám svolení. Naprostá většina povinné četby spadá do děl volně přístupných, tudíž přístup k nim je velmi snadný, pokud víme, kde je hledat. Avšak z vlastní knihovnické praxe mohu říct, že většina žáků nemá ponětí, že podobná možnost existuje. V tomto směru by se nejen vyučující českého jazyka, ale i knihovníci měli snažit o osvětu a učit žáky využívat internet efektivně a umět najít potřebné informační zdroje a následně i informace.

⁸ **Majetková autorská práva** zahrnují právo dílo užít, rozmnožovat, vystavovat, půjčovat apod. Dle české legislativy trvají, pokud není zákonem stanoveno jinak, po dobu autorova života a 70 let po jeho smrti [Česko, 2000].

Zde nabízím základní přehled dostupných elektronických zdrojů plných textů různých literárních děl:

2.3.1.1 E-knihovna

URL: <http://www.mlp.cz/cz/projekty/on-line-projekty/>

Tvůrce: Městská knihovna v Praze

Popis: Od roku 2009 knihovna nepřetržitě rozšiřuje sbírku kvalitních elektronických textů z vlastní produkce. Všechny elektronické knihy nabízí zdarma ke stažení v několika různých formátech (PDF, HTML, TXT, RTF atd.) vhodných pro čtení v počítači, e-čtečce nebo v mobilním telefonu.

Obsah: Městská knihovna v Praze zdarma zpřístupňuje dílo Karla Hynka Máchy, Boženy Němcové, Karla Čapka, detektivní příběhy Sherlocka Holmese, české pohádky, digitalizované knihy o Praze a další vybraná díla ze seznamů povinné četby [E-knihovna, 2010].

Hlavní stránka Akce Novinky **Projekty** O knihovně Služby Katalog on-line Pobočky a kontakty **Moje knihovna**

Městská knihovna v Praze

Hledejte knihy, akce, témata, ... Hledat všude **Hledat**

Téma měsíce **Knihy do čtečky!**

Hlavní stránka > Projekty > e-knihovna **Břevnov mimořádně uzavřen od 14. 11. do 16. 1. 2012**

e-knihovna

Od roku 2009 knihovna nepřetržitě rozšiřuje sbírku kvalitních elektronických textů z vlastní produkce. Všechny elektronické knihy nabízíme zdarma ke stažení a to v několika různých formátech vhodných pro čtení v počítači, [e-čtečce](#) nebo v chytrém mobilním telefonu.

Pokud chcete mít přehled o nových e-knihách, sledujte [seznam, který se automaticky obnoví s každým dalším přínůstkem](#).

Knížky nejen do školy

www.skolnicetba.cz

- desítky knih, které je dobré znát
- klasika moderní formou
- blyskni se ve škole** povinnou četbou ve čtečce!
- nahlédněte do historických vydání klasické literatury!

Praha a její dcery

www.dceryprahy.cz

- díla **zajímavých žen** počátku 20. století
- články z dobových periodik
- ženská literatura v knihovně
- informace o výstavě **Praha a její dcery**

Projekty

< e-knihovna

- Karel Čapek
- Sherlock Holmes
- Božena Němcová
- Pohádky
- Karel Hynek Mácha
- E-knihy do každé knihovny
- Dcery Prahy
- Knížky nejen do školy

Spojte se s námi!

f e t

Obr. 24 - E-knihovna (projekt Městské knihovny v Praze) [E-knihovna, 2010].

2.3.1.2 E-Beletria

URL: <http://beletria.wgz.cz/>

Tvůrce: neznámý

Popis: Internetový server, který nabízí plné texty děl vybraných českých i zahraničních autorů. Texty jsou dostupné v různých formátech (PDF, DOC, TXT apod.) [E-Beletria, 2012].

Využití: Na internetu lze nalézt řadu serverů podobných E-beletrii, kde je možné sehnat plné texty různých literárních děl. Tyto servery mohou sloužit jako cenný zdroj např. v případech, kdy nemůžeme sehnat tištěnou verzi knihy. Avšak spousta těchto internetových zdrojů má neznámého tvůrce, různou úroveň kvality a důvěryhodnosti a často zveřejňují amatérské překlady děl či díla, na která se stále vztahují majetková autorská práva, což je v rozporu s autorským právem. To je případ i E-beletrie, která zveřejňuje některá novější díla v amatérských překladech s pochybnou kvalitou. Při využívání podobných internetových zdrojů je třeba toto mít na paměti a kriticky hodnotit dostupné informace.

The screenshot shows the E-Beletria website interface. At the top, the title "E-BELETRIA" is displayed in red on a green background. Below this, the main content area is titled "FRANZ KAFKA". On the left, there is a "MENU" section listing various authors such as Douglas Adams, Brian Aldiss, Woody Allen, Poul Anderson, Isaac Asimov, Simon Brett, Dan Brown, Charles Bukowski, Orson Scott Card, Raymond Chandler, Agatha Christie, Tom Clancy, A.C. Clarke, Karel Čapek, A.C. Doyle, F.M. Dostojevskij, Raymond E. Feist, Jaroslav Foglar, Dick Francis, Harry Harrison, and Jaroslav Hašek. The central content area features three book listings for Franz Kafka: "Kniha jízdy pomocí GPS" (Automatické sestavení knihy jízdy a sledování vozů z kanceláře), "Franz Kafka: Zámek na CD" (Vladimír Dlouhý jako zeměměřič K. rozhlasové dramaturgie na CD), and "Franz Kafka: Aforismy" (Franz_Kafka_Aforismy.rtf, 417.14kB). Below these are "Franz Kafka: Proces" (Franz_Kafka_Proces.rtf, 1.61MB) and "Franz Kafka: Zámek" (Franz_Kafka_Zamek.rtf, 2.06MB). On the right side, there is a "Reklama" section, an "RSS" section with "Globální RSS" and "Tato rubrika/téma" feeds, and an "ANKETA" section titled "Aké knihy čítate najradšej?" with a list of genres and their counts: Romány (8821), Detektívky (7688), Poviedky (7024), Sci-fi (8237), Historické (7747), Odborné (7399), Žiadne (6647), and Páčia sa vám tieto stránky? (6647).

Obr. 25 - E-Beletria (ukážka: dostupná díla Franze Kafky) [E-Beletria, 2012].

2.3.1.3 Čtenářský deník v MP3

URL: <http://www.rozhlas.cz/ctenarskydenik>

Tvůrce: Český rozhlas

Popis: Český rozhlas nabízí od září 2008 ve formátu MP3 klasická díla české literatury, o kterých se učí v hodinách českého jazyka. Na internetových stránkách Českého rozhlasu je k dispozici k volnému stažení několik desítek nahrávek, jenž vznikly podle známých básní, románů a povídek a které namluvili čeští herci. Ve čtenářském deníku jsou k dispozici i krátké medailonky jednotlivých autorů [Čtenářský..., 2012].

Využití: Audioknihy jsou na prvním místě řešením pro lidi, kteří z různých důvodů číst nemohou vůbec nebo pouze s obtížemi. Mimo to ale poskytují i velmi atraktivní alternativu těm, kteří čtou neradi. Audioknihy lze stáhnout do mobilu či MP3 přehrávače a poslouchat je téměř kdekoliv, např. cestou do školy, v autobuse, před spaním atd. Žáci by měli být s touto možností určitě seznámeni.

Vitava Čtenářský deník
 ČESKÝ ROZHLAS 3 O projektu Autoři Díla Diskuse Časté dotazy ČRo 3 - Vitava Mozaika Čajovna

NEJNOVĚJŠÍ IRADIO

- Stance I a III/Stance (Jean Moréas)
- Mé bohémství/Ma bohème (Arthur Rimbaud)
- Slyšte, co sladká píseň zpívá/Écoutez la chanson bien douce (Paul Verlaine)
- Vztahy/Correspondances (Charles Baudelaire)
- Slova (Jean-Paul Sartre)
- Antická knihovna (Seneca, Hippokratés)
- Z veršů Rudolfa Těsnohlídka
- Jan Maria Plojhar (Julius Zeyer)

[Archiv](#)

Náhodný tip

Krásnohorská Eliška
 Dívka, jež mohla studovat pouze ženské práce. Aktivní feministka, již nemoc zhatila umělecké plány i naděje na založení rodiny...

[Vice](#)

Hlavní nabídka

Světová a česká literatura
 do konce 18. století

Světová poezie a próza
 19. století

Česká poezie a próza
 19. století

Světové i české drama
 19.-21. století

Nová aplikace Zprávy ČRo pro Android

Vysílá ČRo 3 - Vitava

- Začíná Tanec života a smrti – cyklus o hrách Augusta Strindberga
- Henrik Ibsen: Spolek mladých
- Mariannick Bellot: Akvárium
- Rozhlasová hra Martina Koláře z brněnského podzemí

Obr. 26 - Čtenářský deník (projekt Českého rozhlasu) [Čtenářský..., 2012].

2.3.1.4 BiblioHelp

URL: <http://www.bibliohelp.cz/>

Tvůrce: Katedra informačních studií a knihovnictví Masarykovy univerzity v Brně (KISK MUNI)

Popis: BiblioHelp je velice zajímavým projektem realizovaným Katedrou informačních studií a knihovnictví za finanční podpory Ministerstva kultury. Internetové stránky BiblioHelp nabízí přehled knih vhodných pro biblioterapeutickou praxi - léčbu knihou. Cílem projektu je nabídnout lidem, kteří se dostali do tíživé životní situace, pomoc v podobě knih. Prostřednictvím vybraných knižních titulů se snaží lidem naznačit cestu, směr či inspiraci na řešení různých problémů, se kterými se setkáváme v běžném životě (nemoci, handicap, úzkost atd.). Knihy jsou rozčleněny do několika základních kategorií reprezentující jednotlivé problémové oblasti (psychické problémy, fyzické problémy, sociální problémy, pohádkoterapie atd.) a dále pak do konkrétnějších podkategorií (např. kategorie „psychické problémy“ obsahuje podkategorie věnované fobiím, poruchám příjmu potravy, sexuálním poruchám, sklonům k sebepoškození atd.).

Služby: Vyhledávat knihy na BiblioHelp je možné procházením webu, prohlížením rejstříků nebo přímým vyhledáváním pomocí formulování dotazu. Informace o knihách zahrnují popisné informace, anotaci, recenzi, obsah u naučných titulů, dále jsou k dispozici odkazy na GoogleBooks (kde je možné prolistovat obsahy knih), Jednotnou informační bránu JIB (kde je možné zjistit, ve které knihovně lze daný titul vypůjčit) či na elektronické knihkupectví (kde lze objednat výtisk knihy nebo její zvukovou podobu). Některá díla jsou dokonce dostupná v plných textech [BiblioHelp, 2009].

Využití: BiblioHelp je velmi zajímavým elektronickým informačním zdrojem, se kterým by žáci určitě měli být seznámeni, a to nejen z důvodu dostupnosti plných textů vybraných děl. BiblioHelp je šikovným nástrojem, jak lidem ukázat, že knihy nabízejí mnohem víc, než pouhá fakta potřebná ke studiu či formu odreagování ve volném čase.

[Databáze knih](#) |
 [Tipy čtenářů](#) |
 [Skupiny](#) |
 [Rejstříky](#) |
 [Odkazy](#) |
 [Můj účet](#) |
 [O projektu](#)

„Biblioterapie na webu“

Aktuality

[Projekt Ruku v ruce](#)
 Problematika dětí s handicapem ve vztahu k četbě a knihovnám je nejen zajímavé, ale p...
 27.03.2011, v rubrice: [Knihovny](#)
[Pomáhejme \(nejen knihami\) v bezbariérových knihovnách](#)
 Snad každý z nás se ve svém životě setkal s někým handicapovaným. Jsou nedílnou ...
 22.02.2011, v rubrice: [Knihovny](#)
[» Váš TIP?](#) [» všechny aktuality](#)

Rychlé odkazy

Kromě kategorií knih můžete použít také další hlediska:

[Belletrie](#), [Naučná](#), [Poezie](#), [Děti](#), [Dospělí](#), [Mládež](#), [Mladší školní věk \(6-11 let\)](#), [Předškolní věk \(do 6 let\)](#), [Senioři](#), [Starší školní věk \(11-15 let\)](#), [Pro muže](#), [Pro ženy](#), [Kniha mého srdce](#), [Náboženské hledisko](#), [Plný text](#), [Slovensky](#)

Štítky redakce

[alegorie](#) [autobiografie](#)
[emoce](#) [humor](#) [láska](#)
[mezilidské vztahy](#)
[morální hodnoty](#) [motivace](#)
[optimismus](#) [ošetřovatelství](#)
[pacienti](#) [pohádky](#)
[pomáhající profese](#)
[poradenství](#) [poznání](#)

Nacházíte se: Úvod [Hledat](#)

BiblioHelp - léčba knihou

Vítejte na stránkách projektu **BiblioHelp**. Tyto stránky vám nabízí přehled knih vhodných pro biblioterapeutickou praxi - **léčbu knihou**.

Dostali jste se do **těživé životní situace**? Potýkáte se s věkocími se problémy, nejistotou, úzkostí, těžkým onemocněním či s handicapem? Chtěli byste **pomoci** sobě nebo svým blízkým, ale nevíte jak? Zaručený recept na vyřešení všech problémů vám nabídnout nemůžeme, ale můžeme vám prostřednictvím vybraných knižních titulů **naznačit cestu, směr, inspirovat** vás ve vašem jednání či jen **potěšit, povzbudit** a třeba i trochu **poučit**. Doufáme, že se vám tyto knihy stanou opravdovou **oporou** a že se s námi budete na dalším rozvoji portálu svými **knižními tipy** také podílet.

Psychické problémy

Knihy pokrývají širokou škálu onemocnění působících na psychiku člověka, u nichž hraje důležitou roli...

[+ více o kategorii](#)

Náhodný TIP

Fyzické problémy

Zde najdete knihy pojící se s tělesnými i smyslovými handicapem, dále knihy dotýkající se...

[+ více o kategorii](#)

Náhodný TIP: MORSKY VÍK

Sociální problémy a životní situace

V průběhu života se člověk může dostat do širokého spektra **obtížných životních situací**, které mohou podstatně...

[+ více o kategorii](#)

Náhodný TIP: Jak ochránit své dítě

Terapeutická praxe

Tato kategorie doplňuje předchozí vymezené problémové oblasti o průřezová témata, otázky výhradně...

[+ více o kategorii](#)

Náhodný TIP

Obr. 27 - BiblioHelp (úvodní strana) [BiblioHelp, 2009].

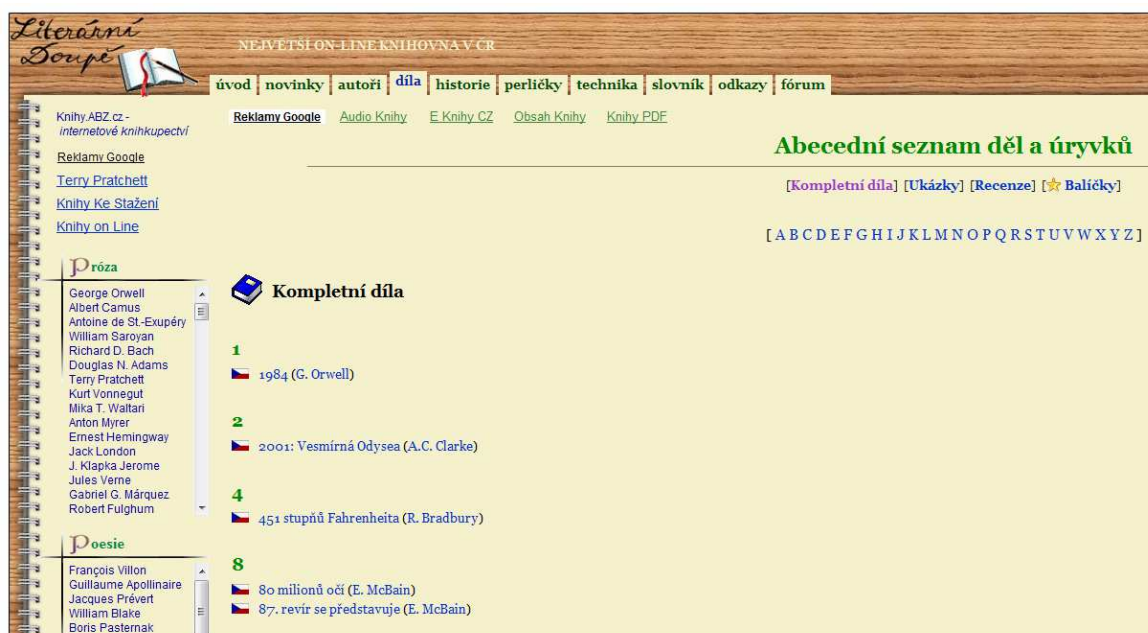
2.3.1.5 Literární doupě

URL: <http://ld.johannesville.net/>

Tvůrce: neznámý

Popis: Literární doupě slouží zároveň jako elektronická knihovna, čtenářský deník a encyklopedie spisovatelů. V současné době obsahuje více jak 1700 děl české i světové literatury (z toho je cca polovina dostupná v plných textech), dále nabízí životopisy všech dotyčných autorů, spoustu obecných textů o literatuře, jazyce a písmu nebo elektronický slovník literárních a jazykových pojmů [Literární..., 2009].

Využití: Literární doupě je nejen možností jak snadno sehnat povinnou četbu, ale celkově užitečnou pomůckou při výuce literatury, která poskytuje řadu různých informací. Literární doupě zároveň obsahuje spousty internetových odkazů a může tak sloužit i jako rozcestník pro další prohledávání literárního světa na internetu.

Obr. 28 - Literární doupě (ukázka: abecední nabídka kompletních děl) [Literární..., 2009].

2.3.2 Ostatní

2.3.2.1 Manuscriptorium

URL: <http://www.manuscriptorium.com>

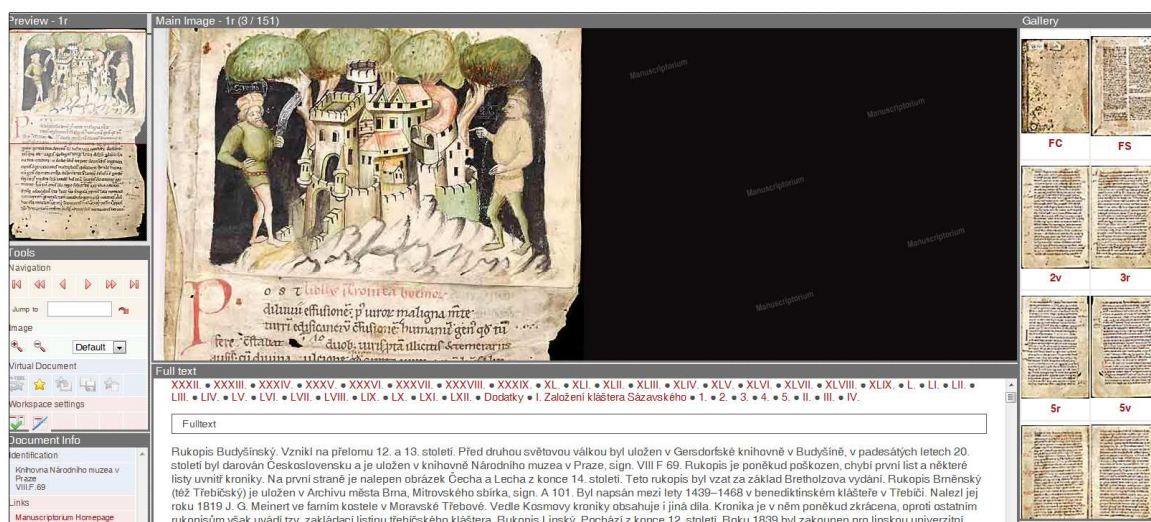
Provozovatel: Technickým provozovatelem je společnost AiP Beroun s.r.o.

Tvůrci: Do Manuscriptoria přispívá dobrovolně řada významných evropských institucí (za ČR přispívá Národní knihovna, Vojenský historický ústav, Vědecká knihovna v Olomouci, Západočeské muzeum v Plzni, Národní archiv, Knihovna Národního muzea, Strahovská knihovna atd.).

Popis: Manuscriptorium je volně dostupná evropská digitální knihovna rukopisů. Poskytuje přístup k existujícím digitálním dokumentům v oblasti historických fondů (rukopisy, inkunábule, raně novověké tisky, mapy, listiny a ostatní druhy dokumentů). Tyto historické dokumenty shromažďuje z mnoha významných institucí EU a dalších zemí a zpřístupňuje je v rámci jednotného rozhraní jedné digitální knihovny. Digitální knihovna obsahuje katalogové záznamy k více než 250 tisícům dokumentů různých druhů a více než 5 miliónů obrazů těchto dokumentů. Celá knihovna je dostupná v českém jazyce.

Služby: Manuscriptorium mohou pro svou práci využívat nejen badatelé v kulturních a historických institucích, ale i studenti, učitelé a laici. V digitální knihovně můžeme najít podrobné informace o fyzickém dokumentu (místo a datum vzniku, kde je dokument uložen, počet stran, rozměry, informace o psací látce, výzdobě, obsahu apod.), nebo přímo listovat v jeho digitální kopii. Uživatelské rozhraní je navrženo ke snadnému vyhledávání a prohlížení dokumentů a umožňuje vytváření osobních kolekcí a virtuálních dokumentů. Uživatelé i přispěvatelé obsahu si tak mohou vytvořit vlastní virtuální knihovnu z agregovaného obsahu a sdílet výsledky své práce se studenty, kolegy a ostatními uživateli. K dispozici je i sekce „vybrané dokumenty“, která upozorňuje na zajímavé a stěžejní rukopisy české středověké literatury (Bible, legendy, středověká zábavná literatura, morálně naučná literatura apod.) [Manuscriptorium, 2012].

Využití: Manuscriptorium nemusí sloužit pouze odborníkům, naopak může být využito i ve výuce na středních školách, a to v rámci literatury či dějepisu. Rukopisy jsou pokladnicí znalostí o středověké literatuře, historii, o tehdejší životě a kultuře. Naprostá většina rukopisů jsou cenné archiválie obvyčejným smrtelníkům nedostupné, ale díky novým technologiím a digitalizaci si dnes každý může prohlížet kvalitní faksimile originálních dokumentů. A právě tyto faksimile mohou žáky seznámit s autentickým historickým pramenem a na jeho základě získat představu o středověké literatuře, knižní kultuře a životě vůbec. Navíc Manuscriptorium učitelům usnadňuje práci a nabízí jim vypracované a velmi zajímavé materiály pro práci s rukopisy a digitální knihovnou na vybraná témata (např. Dalimilova kronika, Za tajemstvím kronik, Příběhy z Kostnice, Vyšehradský kodex atd.).

Obr. 29 - Manuscriptorium (ukázka: facsimile Budyšínského rukopisu Kosmovy kroniky Čechů) [Manuscriptorium, 2012].

2.3.2.2 Databáze knih

URL: <http://www.databazeknih.cz/>

Provozovatel: Daniel Fiala

Popis: Databáze knih funguje od roku 2008 a má za cíl shromažďovat informace o autorech a jejich knihách, oficiálně vydaných na území České republiky a Slovenska. Přispívat do databáze mohou všichni registrovaní uživatelé, díky čemuž obsah databáze aktivně přibývá.

Služby: Hlavní službou, kterou databáze knih poskytuje, jsou základní informace o autorech (fotografie, životopis, národnost atd.) a stejně o knihách (fotografie, anotace, žánr, rok vydání, ISBN atd.). Jednou z nejdůležitějších možností je hodnocení a komentování knih a autorů ostatními čtenáři, díky čemuž Databáze knih vytváří řadu statistik (nejčtenější knihy, nejlépe hodnocení autoři apod.). Dále zde najdete bazar knih, diskuse, uživatelské blogy, knižní novinky atd. Mimo jiné si registrovaní uživatelé mohou vést seznam oblíbených autorů, osobní knihotéku, doporučovat knihy ostatním uživatelům, účastnit se pravidelných soutěží atd. [Databáze..., 2012].

Využití: Databáze knih je velmi šikovnou pomůckou pro každého čtenáře a žáci by s takovýmto zdrojem určitě měli být, v rámci hodin literatury, blíže seznámeni. S její pomocí si každý snadno vytvoří nejen vlastní knihotéku, ale zejména si udělá přehled ve světě literatury. Jaké jsou současné knižní novinky? Které knihy stojí za přečtení a které naopak ne? apod.

[Registrace](#) [Přihlášení](#)

[Úvod](#) [Novinky](#) **[Knihy](#)** [Autoři](#) [Bazar knih](#) [Blogy](#) [Uživatelé](#) [Přítomní \(32\)](#) [Knihovny](#) [Žebříčky](#) [Diskuze](#)

Knihy

Žánr: řazení:

foto	název knihy	autoři	žánr	vydáno	hodnocení
	Na západní frontě klid	E. M. Remarque	Literatura světová - Romány válečné	1967	91%
	Soma secundarium	R. Vaněk	Literatura česká - Romány	2011	97%
	Černobílý svět	K. Stockett	Literatura světová - Romány	2011	96%
	Stařec a moře	E. Hemingway	Literatura světová - Romány	1957	74%
	Stmívání	S. Meyer	Sci-fi a fantasy - Romány	2005	72%
	Hra o trůny	G. R. R. Martin	Sci-fi a fantasy - Romány	2011	95%
	Srdcebolvy	S. Monyová	Literatura světová - Romány	2011	85%
	Petr a Lucie	R. Rolland	Literatura světová - Novela	1984	76%

Nejzobrazovanější knihy

- [My děti ze stanice ZOO](#)
- [Na západní frontě klid](#)
- [Stmívání](#)
- [Malý princ](#)
- [Muži, kteří nenávidí ženy](#)
- [Stařec a moře](#)
- [To](#)
- [Hra o trůny](#)
- [Na Větrné hůrce](#)
- [1984](#)

Další:

[Knižní série](#)
[Knižní edice](#)
[Seznam štítků](#)

Databáze knih

- [O projektu a nápověda](#)
- [Soutěže](#)
- [Kniha roku 2011](#)
- [Poslat přátelům pozvánku](#)
- [Statistiky](#)

- [Poradte nám, co tu vylepšit](#)

Štítky

Obr. 30 - Databáze knih (ukázka: uživatelská hodnocení knih) [Databáze..., 2012].

2.3.2.3 *BookFan*

URL: <http://www.bookfan.eu/>

Tvůrce: Michal Junás

Provozovatel: BookFan s.r.o. (Praha)

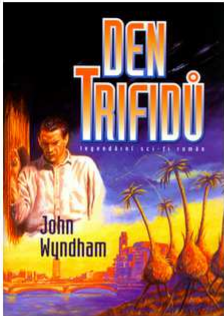
Popis: BookFan je nová sociální síť pro české a slovenské fanoušky knih a e-knih, vznikla v roce 2011.

Služby: BookFan poskytuje, stejně jako Databáze knih, základní služby, mezi které patří informace o autorech a jejich knihách. Tyto informace mohou vkládat sami uživatelé, čímž se zajišťuje aktuálnost a dynamický růst obsahu BookFanu. Díla jsou rozčleněna do žánrů, je možné je hodnotit, komentovat či přímo zakoupit v e-shopu. BookFan dále nabízí možnost založit si vlastní knihotéku (tj. knihy, které jsem četl, čtu, chystám se číst, vlastním), sledovat žebříčky „nej“ knih, účastnit se různých soutěží, či otestovat si své literární znalosti v řadě krátkých kvízů. Krom základních služeb ale BookFan nabízí i další služby, stejně jako ostatní, dnes tak populární, sociální sítě. Mezi tyto služby patří zejména možnost najít si přátele a sdílet s nimi své názory a pocity ze světa četby a doporučovat si vzájemně zajímavé tituly apod. [BookFan, 2011].

Využití: BookFan sice asi není využitelný přímo ve výuce literatury, ale díky tomu, že se jedná o sociální síť, je pro dnešní mladou generaci velmi atraktivní cestou do světa literatury. Skrz BookFan se dnešní mládež může (pro ně) přijatelným způsobem seznámit s knižními novinkami, nečtenějšími a nejoblíbenějšími knihami, či na základě komunikace s ostatními motivovat k četbě krásné literatury.

Bookfan ChocoFan WineFan [Knihy](#) [Lidé](#) [Pomůžes nám?](#) [Blog](#) [Další](#) [Přihlásit se](#)

Knihy » John Wyndham » Den trifiků

Den trifiků (The Day of the Triffids)
John Wyndham

★★★★★ z 242 hodnocení

34 názorů v 369 knihovnách

Žánry: [Sci-fi](#)

Štítky: [sci-fi](#)

„Když se probudíte v den, o kterém náhodou víte, že je to středa, a všechno kolem připomíná neděli, začnete tušit, že něco není v pořádku.“ Že William Masen propásl konec světa – tedy konec světa, jaký znal bezmála třicet let, byla pouhá náhoda. Román o tom, jak neznámý roj meteoritů způsobí u většiny pozemšťanů slepotu a jak toho využijí průmyslové rostliny "trifikidy", které náhle vyvinou zcela nečekané vlastnosti a zaútočí na lidi, má v sobě dostatek prvků neobvyklosti, aby čtenáře přitahoval. Zároveň mu však nechybí onen welsovský obecný pohled na život a jeho reálné jádro, které z fantastického příběhu činí podobeství o skutečném ohrožení přírody člověkem a člověka přírodou.

Další knihy od autora

- Midwichské kukačky
- Pavučina
- Záludný vesmír
- Chocky
- Kukly

Čtenáři také čtou

- Puls
- 2001: Vesmírná Odysea
- 2010: Druhá vesmírná odysea
- Setkání s Rámou
- Cesta
- Druhá Nadace

Přidat do knihovny

Moje hodnocení ★★★★★

Další informace

Knihu upravovali: [gauldy](#)

Knihu přeložil: Jaroslav Kořán

Vydání knihy

Číslo vydání: N/A

ISBN: 8072571478

Vydavatel: N/A

Rok vydání: 1999

[Filmové zpracování](#)

Názory na knihu Den trifiků

Svůj názor na knihu můžete napsat při vložení knihy do knihovny, nebo upravit ve vaší knihovně, pokud ji tam již máte.

Jana V. ★★★★★
Tuhle knížku miluju, četla jsem ji několikrát. Jen by se podle ní neměly točit filmy, jsou přílišné.
Byl tento názor na knihu přínosný?

gauldy ★★★★★
"Když se probudíte v den, o kterém náhodou víte, že je to středa, a všechno kolem připomíná neděli, začnete tušit, že něco není v pořádku."

Doporučuji

- J.R.R. Tolkien Silmarillion John Ronald Re... ★★★★★
- LEHKÉ FANTASTICNO - EZASNA ZEMELOCHIA TERRY PRATCHETT Terry Pratchett ★★★★★
- LEHKÉ FANTASTICNO Terry Pratchett ★★★★★
- EDGAR ALLAN POE J. A. J. ★★★★★
- Jáma a kyvadlo Edgar Allan Poe ★★★★★
- Válka s mloky Karel Čapek

Obr. 31 - BookFan (ukázka: informace o díle J. Wyndhama "Den trifiků") [BookFan, 2011].

2.3.2.4 Český jazyk: studentský underground

URL: <http://www.cesky-jazyk.cz/cjl/>

Provozovatel: Tomáš Souček

Popis: Server Český jazyk je určen primárně žákům a studentům a obsahuje spoustu užitečných materiálů a textů z oblasti českého jazyka a literatury. Na vytváření jeho obsahu se může spolupodílet kdokoliv, ale pro zajištění kvality uváděných informací jsou veškeré příspěvky důkladně kontrolovány redaktory webu.

Služby: Mezi hlavní části studentského undergroundu patří čtenářský deník, který obsahuje kvalitně zpracované výpisky i rozborů z více než 5000 děl. Díla lze vyhledávat dle autora a názvu. Dále zde můžeme najít životopisy známých i méně známých autorů. Pro uživatele serveru je k dispozici i čítanka, která obsahuje přes 1900 ukázek z vybraných děl. Čítanka poskytuje možnost alespoň částečně nahlédnout do knížek, a tím se rychle seznámit s používaným jazykem a slohovým stylem konkrétního autora. Některé texty jsou publikovány dokonce i v plném znění. Další součástí webu jsou slohové práce, které mohou žákům sloužit jako inspirace či návod na sepsání vlastních prací. Slohové práce jsou řazeny buď abecedně nebo dle slohových útvarů (např. úvahy, kritiky, fejetony, povídky atd.). Poslední částí studentského undergroundu je slovníček pojmů, který obsahuje terminologická hesla a jejich výklad z oblasti českého jazyka a literatury.

Krom těchto základních služeb server pořádá i pravidelné soutěže, vytváří statistiky, provozuje on-line knihkupectví a dává uživatelům prostor k různým diskusím na téma český jazyk a literatura atd. [Český..., 2012].

Využití: Server Český jazyk může žákům sloužit jako velmi užitečná pomůcka, díky níž rychle najdou základní informace o různých autorech a jejich dílech. Sekce slohových prací pak může sloužit jako zdroj inspirace a nápadů pro vytvoření svých vlastních prací. Avšak je třeba mít na paměti, že tento zdroj může sloužit pouze jako zdroj informací a inspirace, a nelze tedy zde publikované práce zkopírovat a vydávat za vlastní. V souvislosti s tímto informačním zdrojem mohou být žáci seznámeni s problematikou plagiátorství, autorskými právy, informační a citační etikou.

ČESKÝ-JAZYK.cz
Studentský UNDERGROUND

Klíčové slovo...

[+](#) Přidat svou práci

ČTENÁŘSKÝ DENÍK ŽIVOTOPISY ČÍTANKA SLOHOVÉ PRÁCE **SLOVNÍČEK POJMŮ** SOUTĚŽ TOP 10 REKLAMA

Reklamy Google Kniha on Line Kniha Životopis Rozbor MENU

Ušetřete s Tesco pojištěním peníze i starosti

Volejte ☎ 290 290 220

Povinné
Havarijní

AKCE 1000
Clubcard bodů za kalkulaci

[Více informací](#)

- 54 %

MÓDA & LUXUS
na [Slevomat.cz](#) + **doprava zdarma**

Aktuální pořadí soutěže

- 1 Iris (18,5)
- 2 Malenicka (18,5)
- 3 De.en (14,5)
- 4 Pavla Skalová (11,0)
- 5 bsim (3,0)

Slovníček pojmů z literatury a mluvnice
Epos

HODNOCENÍ POJMU
Aktuální známka: 2,31
Hodnoceno: 49x
Prosím, ohodnot pojem

Epos je rozsáhlá dějová veršovaná skladba opěvující hrdinské skutky nebo významné události.

- epos patří do epického žánru, vznikl v antice
- **epická šíře** ⇒ odbočky od hlavní dějové linie, které zpomalují děj (např. rozsáhlejší popisy, epizody)

EPOS V RŮZNÝCH OBDOBÍCH

Sumerská literatura
Epos o Gilgamešovi – tento epos je považován za nejstarší dílo světové literatury (asi 1700 př.n.l.)

- hlavními hrdiny bájný král města Uruk a jeho přítel
- cesta za nesmrtelností, touha po ní
- tragický úděl hrdiny vyplývá z nevědomí konečnosti lidského života; nechce si to připustit

Indická literatura
Mahábhárata a Rámájana

Antická literatura

1. řecká literatura

- autorem nejstarších dochovaných eposů byl řecký básník **Homér**
 - válečný epos **Ilias** – závěr válečného střetnutí Řeků a Turků (trojská válka)
 - pohádkový, dobrodružný epos **Odyssea** – desetileté bloudění ithackého krále Odyssea a jeho návrat **domů**
- znaky **homérického eposu**:
 - rozsáhlá veršovaná epická skladba o významných událostech
 - bohatá dějovost – příběhy mnoha postav, více dějových linií
 - epická šíře – odbočky od hlavní dějové linie, rozsáhlejší popisy, epizody

MENU

- ČTENÁŘSKÝ DENÍK
- ŽIVOTOPISY
- ČÍTANKA
- SLOHOVÉ PRÁCE
- SLOVNÍČEK POJMŮ**
- PŘIDAT SVOU PRÁCI
- SOUTĚŽ
- NÁVŠTĚVNÍ KNIHA
- PŘÍSPĚVATELÉ
- TOP 10
- ON-LINE KNIHKUPECTVÍ
- FÓRUM

Koho v sobě objevíte vy?

AKTUÁLNĚ

Čtenářský deník
19. 02. 2012
[William Shakespeare](#)
[Romeo a Julie \(54\)](#)

Čítanka
22. 02. 2012
[Václav Tille](#)
[Kovář Paříž](#)

Obr. 32 - Český jazyk: studentský underground (ukázka: výklad pojmu "epos") [Český..., 2012].

2.3.2.5 Citace.com

URL: <http://www.citace.com/>

Provozovatel: Martin Krčál

Popis: Portál Citace.com funguje od roku 2004 a je věnován citacím a citování. Zaměřujeme se na citování dokumentů dle normy ČSN ISO 690, která vstoupila v platnost 1. dubna 2011.

Služby: Nejdůležitější volně dostupnou službou serveru Citace.com je generátor citací. Jedná se o software, který snadno umožňuje generovat citace pro různé druhy dokumentů dle platné normy. Výsledná citace je generována buďto na základě jednotlivých údajů o dokumentu vyplněných "s knihou v ruce" do předdefinovaného formuláře, nebo pouze po zadání identifikátoru (ISBN, ISSN, DOI). Systém umí dle identifikátoru velmi rychle dohledat údaje o dokumentu z externích zdrojů. Pro registrované uživatele je k dispozici řada dalších nadstandardních služeb, např. možnost citace ukládat na svém účtu a později se k nim vracet, upravovat je, třídit do složek, sdílet je s jinými uživateli, exportovat je do Microsoft Word či PDF apod. Dále je na stránkách volně dostupný srozumitelný výklad nové normy ČSN ISO 690 (01 0197), který poskytuje podrobný manuál na tvorbu citací a bibliografických odkazů. Do budoucna server plánuje zejména vytvoření výukových tutorialů a videonávodů [Citace.com, 2012].

Využití: Středoškolští absolventi by jistě měli být seznámeni s problematikou plagiátorství, autorských práv, informační a citační etiky. V rámci předmětu český jazyk a literatura v průběhu studia dostanou za úkol vytvořit nejeden referát, prezentaci apod. a při této příležitosti by bylo vhodné se seznámit s informační etikou, citačními zvyklostmi a platnou normou. Cílem středoškolského studia jistě není perfektní znalost celé normy, ale žáci by určitě měli mít povědomí o tom, co norma obnáší a že na internetu existují nástroje, které jim vytváření citací velmi usnadní.

citace.com marki87@seznam.cz | Odhlásit se

Kniha

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY ČR. *Národní program rozvoje vzdělávání v České republice: Bílá kniha*. 1. vyd. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 2001, 98 s. ISBN 80-211-0372-8.

Údaje Jen povinné údaje Všechny údaje

Identifikátory

ISBN*:

Primární odpovědnost

Korporace:

Údaje o názvu

Název*:

Podnázev:

Obr. 33 - Generátor citací (ukázka: formulář pro tvorbu citace knihy) [Citace.com, 2012].

3 Využívání elektronických informačních zdrojů při výuce češtiny na gymnáziích - studie

V první části této práce jsem se obecně a teoreticky zabývala problematikou informační gramotnosti a informační výchovy na středních školách. Po bližším seznámení s danou problematikou jsem zjistila, že mnoho odborníků poukazuje na nedostatečnou úroveň informační gramotnosti současné české společnosti. Tento fakt vyplývá z řady průzkumů a studií, které byly v této oblasti prováděny.

Na základě výsledků těchto průzkumů se odborníci i národní vzdělávací politika shodují na tom, že je nutné aplikovat účinné vzdělávací metody informační výchovy v průběhu celého školního vzdělávání. Tyto požadavky jsou pevně zakotveny i v Národním programu vzdělávání a následně v rámcových vzdělávacích programech pro jednotlivé typy škol. Avšak i přes tyto snahy úroveň informační gramotnosti nedosahuje ideálního stavu a Česká republika se nachází hluboko pod evropským průměrem.

Možným řešením tohoto problému, jak zmiňuje řada odborníků (viz kapitola *1.5 Informační gramotnost a vzdělávací politika ČR*), je neomezovat informační výchovu pouze na jeden konkrétní předmět, ale integrovat jí i do ostatních předmětů studia. A právě touto možností se zabývám v této práci, konkrétně na příkladu českého jazyka a literatury.

Informační gramotnost je pojem velmi obsáhlý a zahrnuje řadu klíčových dovedností, které je třeba na cestě k informační gramotnosti ovládnout (viz kapitola *1.1 Definice základních pojmů*). Dnes již řada pokrokových pedagogů do výuky integrovala metody pro rozvoj počítačových dovedností, které jsou rovněž předpokladem k informační gramotnosti. Tato oblast je již poměrně dobře probádána a existuje mnoho dostupných informací a příkladů z praxe. Názorným případem dobré praxe je například projekt Mgr. Lukáše Melichara uskutečněný na gymnáziu v Rumburku (viz kapitola *1.6.2 RVP a český jazyk a literatura*).

Já se ve své práci rozhodla zaměřit na oblast, která dle mého názoru zatím není běžnou součástí výuky, a tou je práce s elektronickými informačními zdroji volně dostupnými přes internet. Efektivní práce s internetem, jakožto se zdrojem informací, vyžaduje již pokročilejší úroveň informační gramotnosti, tj. jistou úroveň počítačových dovedností, literární, jazykové či dokumentové gramotnosti. S tím vyvstává i řada otázek...

Zda mládež využívá i jiné zdroje informací než Google a Wikipedii? Zda úroveň informační gramotnosti samotných pedagogů je dostačující? Jestli jsou schopni integrovat informační výchovu do svých předmětů? A nepokládají to za zbytečné? apod.

Právě na tyto otázky jsem se snažila najít odpověď přímo u samotných pedagogů. Rovněž jsem se snažila neopomenout roli knihoven v procesu informačního vzdělávání mládeže a snažila jsem se zjistit, zda knihovny využívají svou příležitost a nabízejí školám a pedagogům "pomocnou ruku". Pro ověření mých předpokladů a teoretických poznatků této práce jsem se rozhodla uskutečnit studii současné situace v rámci regionů Náchodsko a Broumovsko. V rámci studie jsem kontaktovala dvě gymnázia a knihovny v příslušných městech - Jiráskovo gymnázium v Náchodě, Gymnázium Broumov, Městskou knihovnu Náchod a Městskou knihovnu v Broumově. Součástí studie byly tři části - osobní rozhovory s vyučujícími českého jazyka a literatury (viz *příloha č.1*), anonymní dotazník pro žáky vyšších ročníků (viz *příloha č.2*) a osobní rozhovor s knihovnicí, kteří mají na starosti pořádání besed pro školy (viz *příloha č.3*). Na základě výsledků jsem došla k následujícím závěrům:

3.1 Náchod

Status: okresní město

Kraj: Královéhradecký

Okres: Náchod

Počet obyvatel: 20 763 (26. 3. 2011) [Město..., 2010]

3.1.1 Jiráskovo gymnázium Náchod

Jiráskovo gymnázium v Náchodě slučuje gymnázium osmileté a čtyřleté. Studium má všeobecné zaměření a je možné pouze denní formou. Škola má kapacitu 720 žáků. Ti jsou organizováni do 24 tříd. V každém ročníku osmiletého i čtyřletého gymnázia jsou dvě paralelní třídy. V prostorách školy se nachází i školní knihovna, která nabízí studentům více než 7 000 knih. Knihovnu ale nespravuje odborný knihovník/knihovnice, ale pověření vyučující českého jazyka a literatury [Jiráskovo..., 2012].

Ve Školním vzdělávacím programu (dále jen ŠVP) Jiráskova gymnázia se klade velký důraz na informační vzdělání žáků, což vyplývá z hlavních cílů studia, které jsou definovány jako:

- příprava uživatele informačních a komunikačních technologií
- výchova ke kritickému myšlení
- rozvoj komunikačních a jazykových dovedností
- výchova čtenáře apod. [Jiráskovo..., 2009, s. 10]

V úvodní části ŠVP jsou dále definovány jednotlivé strategie, pomocí kterých by mělo být dosaženo stanovených cílů. Mezi hlavní strategie týkající se informační gramotnosti patří využívání informací z různých zdrojů, kritické ověřování informací, využívání moderních informačních technologií, vyhledávání informací na internetu, zpracování zadaných prací na počítači a možnost komunikovat s učiteli e-mailovou poštou [Jiráskovo..., 2009, s. 11-16]. Toto jsou obecné cíle a strategie platné pro veškerou výuku na gymnáziu, z čehož vyplývá, že rozvíjení informační gramotnosti by nemělo být omezeno pouze na jeden předmět, ale naopak vhodně integrováno do všech vyučovaných předmětů.

Výuce českého jazyka a literatury je ve ŠVP věnována samostatná kapitola, která charakterizuje obsah učiva a cíle výuky pro jednotlivé ročníky. Dle vzoru RVP G je předmět rozdělen do dvou oblastí - jazyková a komunikační výchova a literární komunikace. Mezi definované cíle jazykové a komunikační výchovy v 1. ročníku patří i schopnost žáka "efektivně a samostatně využívat různé informační zdroje (slovníky, encyklopedie, internet)", jenž náleží tematickému okruhu "Zdroje poučení o jazyce". V obsahu učiva je podrobně pojednáno o tom, co tento okruh obnáší, zahrnuje návštěvu knihovny, orientaci v knihovních fondech a katalozích, využívání tradičních tištěných informačních zdrojů a samostatnou práci s textem, nicméně zmínka o praktickém využívání internetu a dalších moderních informačních a komunikačních technologií ve výčtu chybí [Jiráskovo..., 2009, s. 22]. K využívání různých informačních zdrojů se žáci vrací ve 3. ročníku, kdy mají dle ŠVP za úkol vypracovat odborný referát, při němž by měli efektivně a samostatně využívat různé informační zdroje (slovníky, encyklopedie, internet) [Jiráskovo..., 2009, s. 25].

Základy integrování informační výchovy do výuky českého jazyka jsou ve ŠVP Jiráskova Gymnázia poměrně dobře zakotveny a vyučujícím ukládají povinnost do své výuky zahrnout alespoň jisté informační minimum, které žáci získají buď při návštěvě knihovny či při vypracování odborného referátu. Zároveň tak ŠVP naskýtá možnost z těchto dvou bodů vycházet a výuku českého jazyka obohatit o další zajímavé okruhy informační výchovy (např. internetové informační zdroje, citační etika, online publikování, prezentační dovednosti apod.). Záleží tedy na jednotlivých učitelích, jakým způsobem tento okruh pojmu, zda se omezí pouze na návštěvu místní knihovny, zda žákům zadají domácí úkoly zaměřené na práci s počítačem, či dokonce výuku rozšíří o aktivní práci s elektronickými informačními zdroji v prostorách školní počítačové učebny apod. Následující výsledky malé studie provedené na Jiráskově gymnáziu nám přibližují jak tomu je v praxi.

3.1.1.1 Osobní rozhovor s vyučujícími českého jazyka

Na Jiráskově gymnáziu je ve školním roce 2011/2012 celkem 10 vyučujících českého jazyka a literatury, osloveno bylo všech deset, ale podařilo se mi získat názor pouze 4 z nich. Bylo jim položeno několik otázek (viz příloha č.1), které se týkaly jejich zkušeností s počítači a internetem, jejich názorů na využívání ICT ve výuce a celkově celého postoje k moderním technologiím a současným trendům ve výuce. Vzhledem k velmi malému vzorku dotázaných jsem výsledky nezpracovávala do tabulek nebo grafů. I přesto, myslím, se mi podařilo získat zajímavý pohled ze strany pedagogů na celou problematiku a zodpovědět některé z otázek, které jsem si kladla v průběhu celé této práce.

1. otázka: Jak chápete pojmy „počítačová gramotnost“ a „informační gramotnost“ ?

Přes poměrně časté terminologické nejasnosti v odborné literatuře (viz kapitola 1.6.1 *RVP a informační výchova*), učitelé jasně vnímají jistý rozdíl mezi těmito dvěma pojmy. Všichni čtyři pojem počítačová gramotnost definovali podobně jako schopnost pracovat s počítačem a informační gramotnost pak vnímají jako něco víc, co zahrnuje nejen práci s počítačem, ale i práci s informacemi a další dovednosti (mezi zmíněnými byly např. dovednosti informace využívat, prezentovat, komunikovat apod.).

2. otázka: **Jaké jsou Vaše počítačové dovednosti?**

Počítačové dovednosti jsem rozdělila do několika základních kategorií (uživatelská práce s počítačem, textové editory, tvorba prezentací, elektronická komunikace, vyhledávání informací na internetu, tvorba www stránek/online publikování) a učitele poprosila, aby každou dovednost ohodnotil jednou ze čtyř možností (žádné, základní, středně pokročilé, pokročilé dovednosti).

Dle získaných odpovědí jsou počítačové dovednosti jednotlivých učitelů přibližně na stejné úrovni, mírně v závislosti na věku a celkovém přístupu k moderním informačním a komunikačním technologiím. Učitelé ve věkové kategorii 30 až 40 let své počítačové dovednosti hodnotili jako středně pokročilé až pokročilé a učitelé ve věkové kategorii 40 a více let jako základní až středně pokročilé. Výjimkou byla dovednost tvorby www stránek a online publikování, z nichž nemá zkušenost ani jeden dotázaný.

3. otázka: **Jaký je Váš názor na využívání ICT ve výuce?**

Názory na využívání ICT ve výuce byly poměrně rozpačité. Všichni učitelé se vesměs shodli na tom, že ICT občas a do jisté míry využívají, ale že to není pro potřeby výuky českého jazyka a literatury třeba.

4. otázka: **Využíváte ICT při přípravě na výuku?**

Všichni čtyři dotázaní učitelé ICT při přípravě na hodiny využívají, zejména pro přípravu tištěných materiálů a hledání inspirace a podkladů pro výuku na internetu. Dva z nich pak občas připravují pro žáky prezentace, nebo s nimi komunikují prostřednictvím e-mailu, je-li to třeba (např. když je žák nebo učitel nemocný).

5. otázka: **Využíváte ICT přímo ve výuce?**

Využívání ICT přímo ve výuce vychází z předchozích otázek, z počítačových dovedností a celkového postoje k ICT jednotlivých pedagogů. Všichni čtyři občas žákům zadávají domácí úkoly, které musí vypracovat na počítači za použití různých informačních

zdrojů včetně internetových, tyto úkoly ale žáci odevzdávají výlučně v tištěné podobě. Dva ze čtyř dotázaných pedagogů pak v hodinách promítají výukové prezentace, dokumenty či filmy a občas tímto způsobem žáky seznamují s vybranými internetovými zdroji. Žádný z dotázaných učitelů ale nevyužívá počítačové učebny k aktivní a samostatné práci na počítači či s internetovými informačními zdroji.

6. otázka: Znáte či využíváte některé z internetových informačních zdrojů pro český jazyk a literaturu? (viz příloha č.1)

Všem dotázaným učitelům jsem předložila přehled volně dostupných internetových informačních zdrojů pro český jazyk a literaturu, který jsem vypracovala v druhé části této diplomové práce a požádala je, aby se vyjádřili, které z těch zdrojů znají a které aktivně využívají.

Učitelé více méně znali všechny zmíněné informační zdroje a zhodnotili je jako zajímavé zdroje informací, z nichž některé často sami využívají, buď při vlastní přípravě a hledání podkladů na hodiny nebo je doporučují k prostudování žákům. Mezi zdroje, které aktivně využívají nebo doporučují žákům patří Manuscriptorium, Ústav pro jazyk český AV ČR, Databáze knih, Pravidla.cz, Citace.com nebo digitální knihovna Městské knihovny v Praze. Amatérské literární servery při hodinách nevyužívají, ani se o nich nezmiňují, i když o jejich existenci ví. Při hodinách slohu využívají tradiční metody a s online publikováním v jakékoliv podobě (amatérské literární servery, blogy, vlastní internetový magazín apod.) zatím neexperimentovali. Kromě zmíněných informačních zdrojů prý využívají často internetové zpravodajské servery, na nichž hledají podklady pro výuku publicistického stylu.

7. otázka: Hledáte inspiraci pro výuku na Metodickém portálu RVP?

Metodický portál RVP všichni čtyři znají a občas i sledují. Nicméně je prý *"poměrně obtížné na něm najít něco, co by vyhovovalo potřebám jejich výuky. Raději se drží vlastních ověřených metod a zkušeností"*.

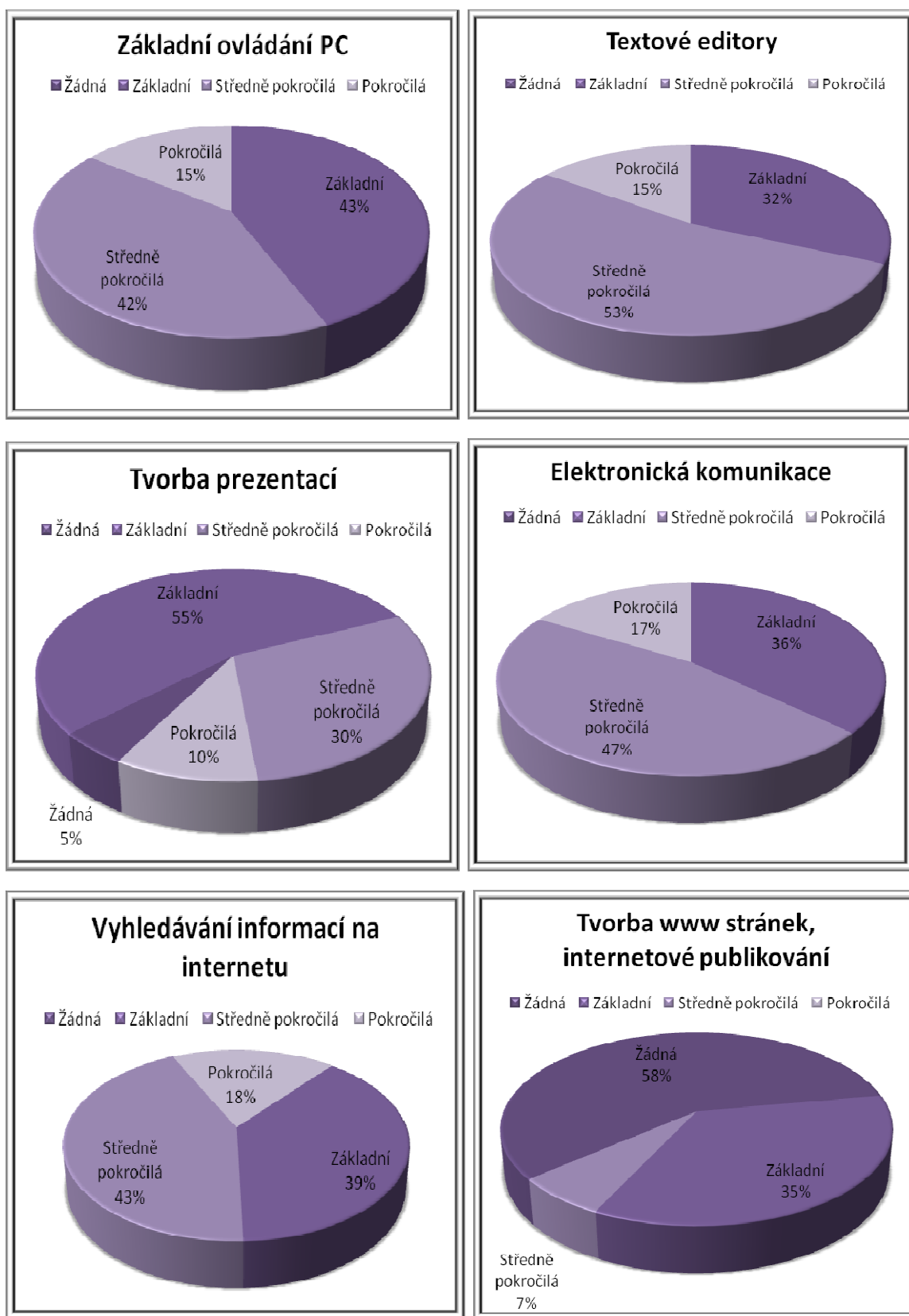
8. otázka: **Ocenili byste metodické materiály o využívání ICT ve výuce?**

Všichni čtyři se shodli na tom, že metodické materiály, pokud by byly vytvořeny pro potřeby praxe, by mohly být zajímavým zdrojem inspirace. Nicméně metodické materiály obecně příliš nevyhledávají a *"raději se drží vlastních ověřených metod a zkušeností"*.

3.1.1.2 Dotazník pro žáky

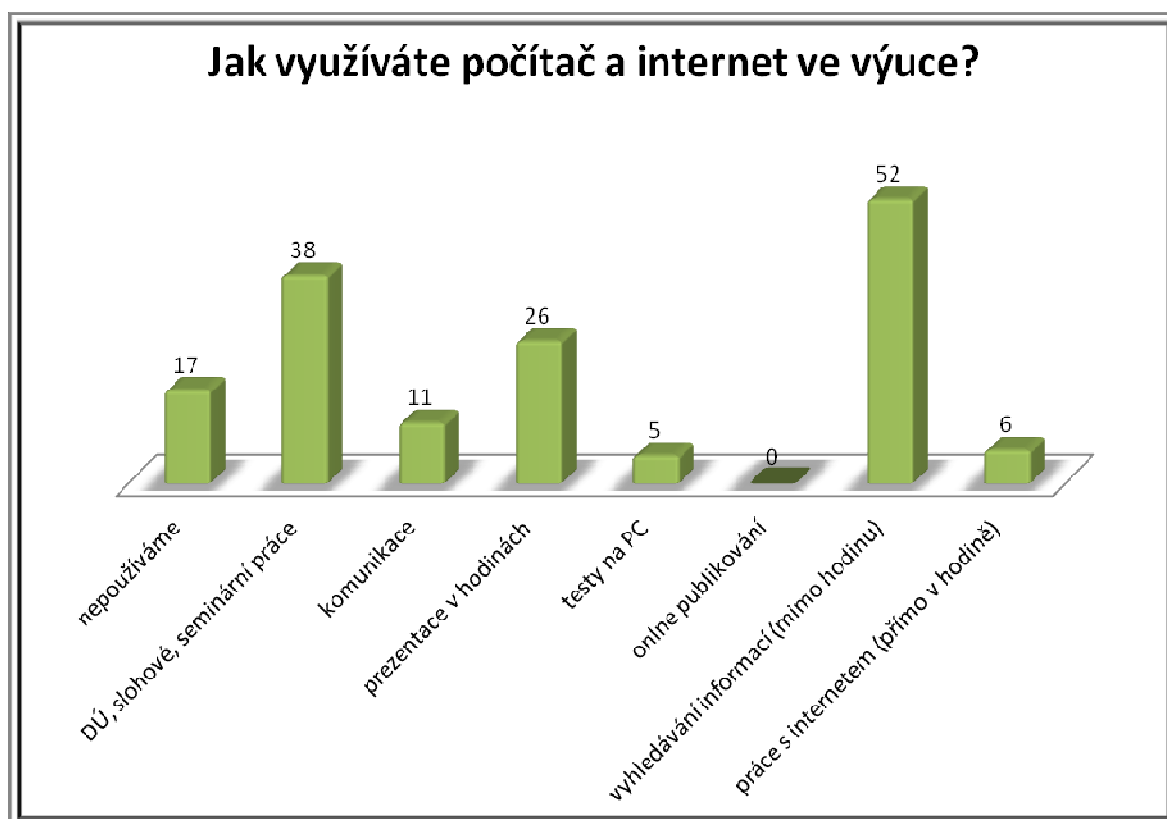
Na Jiráskově gymnáziu v Náchodě jsem náhodně oslovila 60 žáků z vyšších ročníků (3. a 4. ročníků čtyřletého gymnázia a 7. a 8. ročníků osmiletého gymnázia). Byly jim položeny 4 otázky (viz *příloha č.2*) zaměřené na využívání ICT ve výuce a na celkový přístup vyučujících k těmto moderním technologiím. Oslovení žáci měli různé učitele českého jazyka a literatury, výsledné hodnoty by tedy měly ilustrovat průměrný stav situace na celém gymnáziu. Výsledky jednotlivých otázek jsou pro lepší názornost zpracovány do výšečových grafů, které vyjadřují názory žáků procentuálně. Pouze druhá otázka zaměřená na způsoby využívání ICT ve výuce je znázorněna do sloupcového grafu, který u každé možnosti vždy zobrazuje počet žáků odpovídajících kladně na danou otázku (např. 11 žáků z celkových 60 se vyjádřilo, že používají elektronickou poštu ke komunikaci s učitelem).

1. otázka: **Ohodnoťte počítačové dovednosti Vašeho učitele ČJ dle Vašeho mínění.**

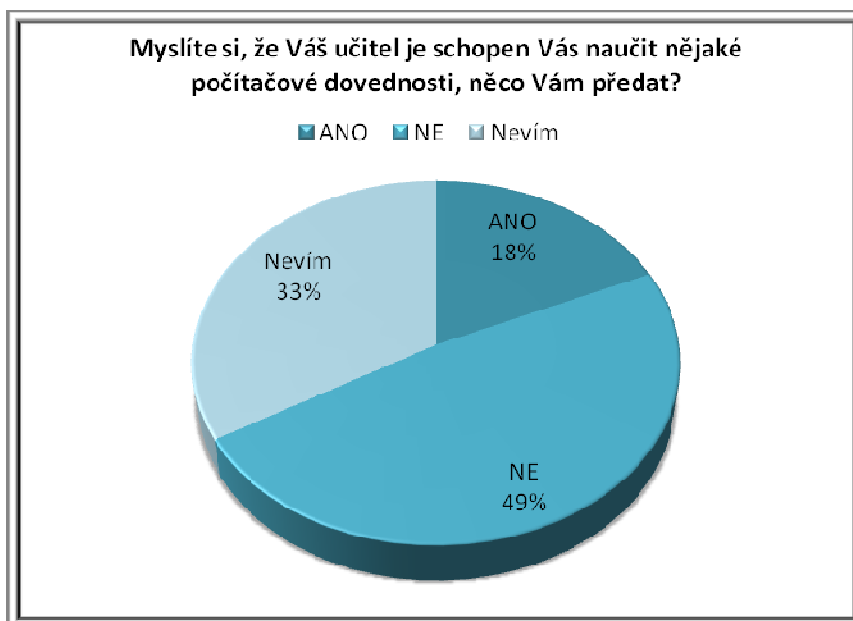
Obr. 34 - Hodnocení jednotlivých počítačových dovedností učitelů studenty Jiráskova Gymnázia.

2. otázka: **Využíváte počítač a internet přímo ve výuce?**

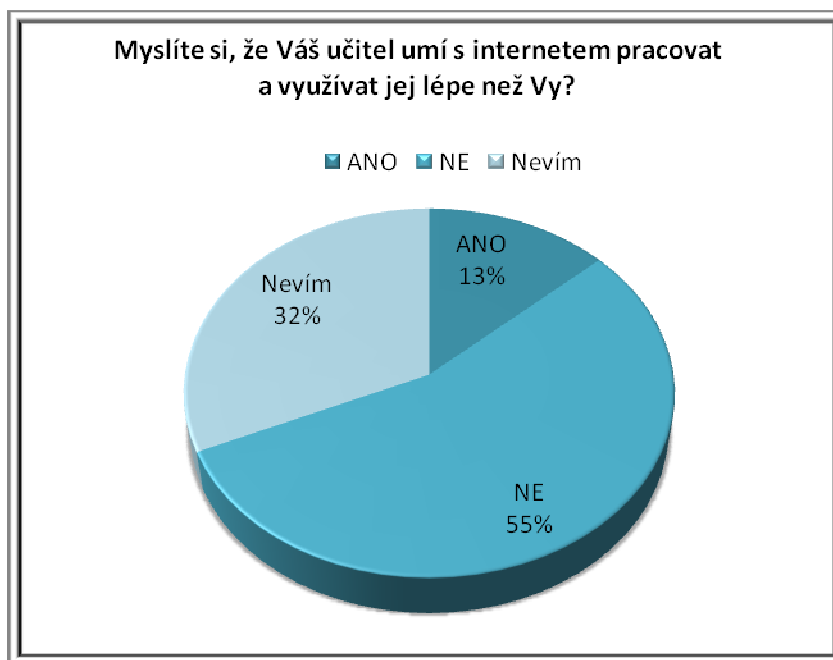
Obr. 35 - Způsoby využívání ICT v hodinách českého jazyka a literatury na Jiráskově gymnáziu.

3. otázka: **Myslíte si, že Váš učitel je schopen Vás naučit nějaké počítačové dovednosti, něco Vám předat?**

Obr. 36 - Hodnocení schopnosti učitelů Jiráskova gymnázia naučit žáky počítačové dovednosti.

4. otázka: **Myslíte si, že Váš učitel umí s internetem pracovat a využívat jej lépe než Vy?**

Obr. 37 - Hodnocení dovednosti práce s internetem učitelů v porovnání s žáky Jiráskova gymnázia.

3.1.1.3 *Shrnutí situace na Jiráskově gymnáziu v Náchodě*

Náchodské gymnázium obecně podporuje využívání ICT v různých předmětech a informační vzdělávání žáků. Rovněž školní vzdělávací program pro český jazyk učitelům definuje základní povinnosti jistým způsobem informační výchovu do výuky integrovat. Výsledky osobních rozhovorů s učiteli i anonymní dotazníkové šetření mezi žáky potvrzuje, že učitelé splňují minimum, které jim ukládá ŠVP, občas žákům zadávají domácí úkoly, které je nutné vypracovat na počítači a vedou je k využívání internetových informačních zdrojů. Nicméně většina učitelů toto minimum nepřekračuje a do svých hodin nezačleňují aktivní práci s ICT a internetovými informačními zdroji, ale drží se tradiční formy výuky.

3.1.2 Městská knihovna Náchod

Městská knihovna Náchod je veřejná knihovna s univerzálním knihovním fondem a zároveň slouží jako regionální centrum knihoven okresu Náchod. Jejím zakladatelem je město Náchod. Veřejnosti poskytuje standardní knihovnické služby a krom toho se řadou literárních, kulturních a vzdělávacích akcí pro veřejnost snaží podpořit četbu a kulturní život v regionu. Knihovna má 15 zaměstnanců, z nichž většina má středoškolské či vysokoškolské knihovnické vzdělání. Odpovědi na mé otázky (viz příloha č.3) a informace o tom, jak probíhá spolupráce s místními středními školami mi za knihovnu poskytla Mgr. Věra Škraňková.

1. otázka: **Jaké besedy a knihovnické lekce nabízíte středním školám?**

Náchodská knihovna pořádá na přání jednotlivých pedagogů besedy tzv. knihovnického minima a další tematické besedy, nejčastěji na téma regionální literatura. O besedy projevují zájem zejména základní a mateřské školy, střední školy pouze minimálně. Náplní besedy knihovnického minima je základní orientace v knihovně (katalog, MDT, příruční knihovna apod.), v jejích fondech a poskytovaných službách a obecně problematika práce s informačními prameny.

2. otázka: **Spolupracujete aktivně s místním gymnáziem?**

Dlouhá léta bylo zvykem, že gymnázium do náchodské knihovny docházelo poměrně pravidelně, obzvláště pak ročníky nižšího gymnázia. Učitelé projevovali zájem především o besedu knihovnického minima, popřípadě jiné tematické besedy. Vždy to ale záleželo na učiteli, někteří své třídy brali do knihovny pravidelně, jiní vůbec. V posledních letech ale spolupráce knihovny a gymnázia postupně upadá a na různé besedy přichází čím dál tím méně tříd. Nabídku služeb knihovny již využívá pouze několik učitelů, kteří si stále zakládají na tom, aby se žáci naučili využívat knihovní fondy a efektivně pracovat s různými informačními zdroji.

3. otázka: **O jaké besedy má gymnázium zájem?**

Pokud učitelé vůbec zájem projevují, pak o tradiční besedu knihovnického minima. Dříve touto besedou prošly téměř všechny třídy, nižšího i vyššího gymnázia, v současné době už jen málokterá. Ti učitelé, kteří nabídku služeb knihovny stále využívají, ji se svými žáky navštěvují častěji i v rámci výuky svých předmětů, např. literární či společenskovední seminář. Tyto návštěvy si ale režírují samotní učitelé, zadají žákům konkrétní úkoly, na kterých pak pracují společně za pomoci knižních fondů.

4. otázka: **Navštěvují Vás pravidelně všechny třídy, nebo záleží na vyučujícím?**

Náchodskou knihovnu nikdy nenavštěvovaly pravidelně všechny třídy, vždy záleželo na jednotlivých vyučujících. Postupem času služby knihovny využívá stále méně učitelů.

5. otázka: **Začleňujete do besed i aktivní práci s internetovými informačními zdroji? Jak? Dovoluje Vám to vybavení knihovny?**

Aktivní práci s internetovými informačními zdroji knihovna nikdy do besed nezačleňovala. Zejména tomu nedovoluje vybavení knihovny. Počítače s připojením na internet sice k dispozici jsou, ale roztroušeny po jednotlivých odděleních, kde je nepřetržitý provoz od pondělí do pátku, tudíž není možné je využívat s větší skupinou žáků. Druhým důvodem je fakt, že o podobnou náplň besed není ze strany pedagogů zájem.

6. otázka: **Pokud využíváte internetové informační zdroje během besed, zahrnujete či zmiňujete některé z následujících?**

Odpověď na tuto otázku vychází z předchozí odpovědi. Knihovna nikdy do besed nezačleňovala aktivní práci s online katalogy, databázemi nebo jinými internetovými informačními zdroji. V rámci knihovnického minima zmiňuje pouze teoreticky práci s katalogy knihoven a obecně problematiku informačních pramenů. Na využívání

konkrétních internetových informačních zdrojů pro český jazyk a literaturu se při besedách nezaměřuje a ani na ně žáky neupozorňuje jiným způsobem.

7. otázka: Je vůbec ze strany učitelů zájem o besedy zaměřené přímo na elektronické informační zdroje, efektivní vyhledávání informací a práci s nimi?

Pokud učitelé vůbec o tuto problematiku (informační zdroje, vyhledávání informací apod.) projevují zájem, pak pouze o besedy zaměřené na tradiční informační zdroje a knihovnické služby.

3.1.2.1 Shrnutí situace v Městské knihovně v Náchodě

Náchod je okresní město, ve kterém působí více vzdělávacích institucí - 7 mateřských škol, 3 pětileté základní školy, 3 devítileté základní školy a 5 středních škol. Krom toho se mateřské a základní školy nachází i v okolních vesnicích [Město..., 2010]. Z tohoto důvodu není v silách náchodské knihovny, aby aktivně spolupracovala se všemi místními školami a nabízela bohatou nabídku besed pro různé třídy. Nechává tedy vesměs na učitelích, zda projeví zájem o návštěvu knihovny s nějakým konkrétním programem. Ale ti jsou zvyklí žádat pouze tradiční literární besedy, popřípadě knihovnické minimum, které v současné době začíná být z mnoha důvodů přežitě. Dříve žáci ke studiu využívali tradiční informační zdroje jako encyklopedie a slovníky, které chodili často hledat do studovny místní knihovny. Jenže v současné době internetu je pro žáky mnohem snazší zvolit elektronické informační zdroje, které jsou pro ně i mnohem atraktivnější možností než tradiční knihovna. Tohoto faktu si jistě všimli i samotní učitelé, kteří využívají nabídky knihovnických besed stále méně. Dle mého názoru je velkou škodou, že knihovna si tímto způsobem nechává proplouvat čtenáře mezi prsty. Je asi jasné, že v mnoha ohledech knihovna nemůže s internetem soupeřit, obzvlášť v očích mládeže. Ale když už ho nemůže porazit, proč jej aspoň nevyužít ve vlastní prospěch a s jeho pomocí neučinit knihovnické služby a nabídku besed atraktivnější? Podle mě jde jen o to učitele přesvědčit, že knihovna má školám stále co nabídnout a že v obsahu besed zahrnuje i moderní záležitosti, které žáci při své studiu prakticky využijí.

Zároveň z rozhovoru s Mgr. Věrou Škraňkovou vyplývá fakt, že většina učitelů se nedrží školních vzdělávacích programů náchoďského gymnázia, které do osnov výuky českého jazyka zahrnují minimálně jednu návštěvu knihovny a aktivní práci s informačními zdroji, které poskytuje. Tudíž málokterá třída absolvuje alespoň jakési knihovnicko-informační minimum, které by mělo být součástí profilu každého absolventa gymnázia.

3.2 Broumov

Status: město

Kraj: Královéhradecký

Okres: Náchod

Počet obyvatel: 8 191 (23. 2. 2012) [Město..., 2011]

3.2.1 Gymnázium Broumov

Gymnázium Broumov rovněž slučuje gymnázium osmileté a čtyřleté, ale jeho kapacity jsou oproti náchodskému gymnáziu poloviční (běžná naplněnost školy je 350 žáků). V každém ročníku osmiletého i čtyřletého gymnázia je jedna třída, celkem tedy 12 tříd. Studium má všeobecné zaměření a je možné pouze denní formou [Gymnázium..., 2009].

Ve svém školním vzdělávacím programu si gymnázium klade řadu cílů vycházejících z RVP G, mezi něž patří i podpora a kladný přístup k využívání moderních informačních a komunikačních technologií. Škola se snaží přirozeně omlazovat učitelský sbor a celkově podněcovat zájem učitelů o prohlubování svých dovedností v oblasti ICT, tím že podporuje takové vzdělávací akce, které vedou k většímu využívání ICT ve výuce jednotlivých předmětů. Na škole působí i řádně proškolený ICT koordinátor [Gymnázium..., 2011, s. 10].

Gymnázium Broumov plně vychází z cílů a kompetencí definovaných v RVP G, tudíž i ve svém školním vzdělávacím programu zdůrazňuje potřebu podpory informační gramotnosti žáků tím, že by učitel měl žáka vést k samostatnému a aktivnímu využívání všech informačních zdrojů (tradičních i internetových), ke kritickému hodnocení získaných informací a zejména k tomu, aby získané poznatky dovedl tvořivým způsobem využít [Gymnázium..., 2011, s. 11-13].

Nicméně tyto obecné cíle a strategie ŠVP nejsou začleněny přímo do osnov výuky českého jazyka a literatury [Gymnázium..., 2011, s. 25-32], jako tomu je např. na Jiráskově gymnáziu, kde obsah učiva prvního ročníku zahrnuje osobní návštěvu knihovny, orientaci v knihovnických fondech a katalozích či aktivní práci s informačními zdroji a kde je pro žáky třetího ročníku definována povinnost vypracovat odborný referát, při němž musí

využívat různé informační zdroje. Gymnázium Broumov se ve svém ŠVP omezuje na tradiční obsah učiva českého jazyka a literatury (pravopis, skladba, sloh, dějiny literatury apod.) a v osnovách nikde učitelům neukládá povinnost začlenit do výuky aktivní práci s ICT či různými informačními zdroji, navštívit místní knihovnu apod. Je tedy na každém učiteli, jakým způsobem výuku českého jazyka a literatury pojme, zda se bude držet tradiční frontální výuky⁹ čistě jazykových a literárních témat, zda naváže spolupráci s místní knihovnou nebo zda do výuky aplikuje některé moderní trendy a využije při tom různým způsobem i ICT. Způsob, jakým je ŠVP v tomto směru aplikován přímo ve školní praxi, vypovídají následující výsledky malé studie provedené v rámci gymnázia.

3.2.1.1 Osobní rozhovor s vyučujícími českého jazyka

Na Gymnáziu Broumov je ve školním roce 2011/2012 celkem 5 vyučujících českého jazyka a literatury, osloveno bylo všech pět, ale podařilo se mi získat názor pouze 3 z nich (učitel-1, učitel-2, učitel-3). Bylo jim položeno několik otázek (viz příloha č.1), které se týkaly jejich zkušeností s počítači a internetem, jejich názorů na využívání ICT ve výuce a celkově jejich postoje k moderním technologiím a současným trendům ve výuce. Vzhledem k velmi malému vzorku dotázaných jsem výsledky nezpracovávala do tabulek nebo grafů. I přesto, myslím, se mi podařilo získat zajímavý pohled ze strany pedagogů na celou problematiku a zodpovědět některé z otázek, které jsem si kladla v průběhu celé této práce.

1. otázka: Jak chápáte pojmy „počítačová gramotnost“ a „informační gramotnost“ ?

Tato otázka dopadla vcelku kladně, všichni z dotázaných učitelů vnímají jasný rozdíl mezi těmito dvěma pojmy. Počítačovou gramotnost definovali vesměs jako schopnost "základní práce s počítačem, orientace v hardware, ovládání software, vytváření dokumentů apod." Informační gramotnost pak vnímali jako prohloubení či nadstavbu gramotnosti počítačové, tj. "práce s internetem, vyhledávání informací pomocí ICT". Jeden z dotázaných pedagogů dokonce vnímal pojem informační gramotnost i nezávisle na

⁹ **Frontální výuka** je způsob vyučování, v němž učitel pracuje hromadně se všemi žáky ve třídě jednou společnou formou, se stejným obsahem činnosti [Frontální výuka, 2011].

počítačích a řekl, že "buď může vycházet z počítačové gramotnosti nebo to může být obecná schopnost rozlišovat informace a umět s nimi pracovat." Vcelku ale všichni dotázaní vnímali jednoznačné rozdíly mezi těmito dvěma pojmy a nezaměňovali je mezi sebou.

2. otázka: **Jaké jsou Vaše počítačové dovednosti?**

Počítačové dovednosti jednotlivých pedagogů byly velmi rozdílné. Velkou roli nehrál věk, jak bychom mohli předpokládat, ale celkový postoj k moderním informačním a komunikačním technologiím. První dva dotázaní učitelé byli ve věku 50 - 60 let a třetí dotázaný učitel ve věku 30 - 40 let, o to víc mě překvapily obrovské rozdíly nejen v jejich počítačových dovednostech, ale celkově v celém přístupu k ICT a jejich využívání ve výuce.

Počítačové dovednosti jsem rozdělila do několika základních kategorií (uživatelská práce s počítačem, textové editory, tvorba prezentací, elektronická komunikace, vyhledávání informací na internetu, tvorba www stránek/online publikování) a učitele poprosila, aby každou dovednost ohodnotil jednou ze čtyř možností (žádné, základní, středně pokročilé, pokročilé dovednosti). Učitel-1 všechny své dovednosti ohodnotil jako pokročilé, krom tvorby www stránek, u kterých ovládá pouze základy. Učitel-2 se ohodnotil jako středně pokročilý ve všech kategoriích krom poslední, u které nemá žádné dovednosti. Učitel-3 se pak ohodnotil jako základní až středně pokročilý uživatel ve všech kategoriích krom poslední, u které nemá žádné dovednosti.

Z jednotlivých odpovědí je zřejmé, že přístup k ICT se velmi liší učitel od učitele. Tento fakt ilustrují i odpovědi na následující otázky a výsledky dotazníkového šetření mezi žáky.

3. otázka: **Jaký je Váš názor na využívání ICT ve výuce?**

Odpověď na tuto otázku je přímo odvislá od té předchozí. Učitel-1 informační a komunikační technologie ve výuce užívá aktivně, učitel-2 ICT je využívá málo a učitel-3 je nevyužívá vůbec, zejména z důvodu, že pro potřeby výuky češtiny to není třeba.

4. otázka: **Využíváte ICT při přípravě na výuku?**

Při přípravě na výuku ICT využívají určitým způsobem všichni dotázaní, liší se pouze způsob a četnost využívání. Učitel-1 se připravuje na hodiny především za pomoci ICT, na počítači si připravuje tištěné materiály, na internetu vyhledává inspiraci a podklady pro výuku, připravuje si prezentace, opravuje žákům práce, které měli za úkol vytvořit na počítači a občas dokonce s žáky komunikuje přes internet, rovněž má vlastní webové stránky. Učitel-2 využívá ICT pouze jako pravidelnou podporu při přípravě na hodiny, a to pro přípravu tištěných materiálů a vyhledávání podkladů pro výuku na internetu. Učitel-3 využívá počítač jen zřídka a zejména pouze pro přípravu tištěných materiálů.

5. otázka? **Využíváte ICT přímo ve výuce?**

Využívání ICT ve výuce vychází z předchozích otázek, z počítačových dovedností a celkového postoje k ICT jednotlivých pedagogů, a tudíž se rovněž velmi lišilo. Učitel-1 se snaží do výuky integrovat různé způsoby práce s ICT. Je toho názoru, že je to jednak velmi přínosné, prohlubuje to dovednosti žáků v různých směrech a zadruhé pro žáky mnohem přijatelnější a atraktivnější způsob výuky než klasická výuka frontální. Do svých hodin tedy zahrnuje nejen práci s tištěnými materiály a promítání prezentací, ale zadává žákům takové úkoly, při kterých musí využívat různé informační zdroje včetně internetu a během celé práce aktivně využívat počítač a různé programy. Rovněž občas využívá možnosti pracovat s žáky přímo v počítačové učebně, kde si, v rámci práce na různých samostatných i teamových projektech, mohou vyzkoušet i práci s internetovými informačními zdroji.

Naopak učitel-2 a učitel-3 řekli, že ICT přímo ve výuce nevyužívají a ani nenutí žáky s ICT pracovat při domácí přípravě, tzn. žáci píší zadané úkoly tradičně "rukou" a při shánění informací z různých informačních zdrojů mohou vycházet pouze z těch tištěných.

6. otázka: **Znáte či využíváte některé z internetových informačních zdrojů pro český jazyk a literaturu?** (viz příloha č.1)

Všem dotázaným učitelům jsem předložila přehled volně dostupných internetových informačních zdrojů pro český jazyk a literaturu, který jsem vypracovala v druhé části této diplomové práce a požádala je, aby se vyjádřili, které z těch zdrojů znají a které aktivně využívají.

Učitel-1 znal všechny zmíněné informační zdroje a řekl, že sám spoustu z nich i aktivně využívá jak při přípravě na výuku, tak v samotných hodinách. Přímo s žáky prý pracuje se serverem Citace.com, s aplikacemi Ústavu pro jazyk český AV ČR, Manuscriptoriem či s digitální knihovnou Městské knihovny v Praze. Na ostatní zdroje buď žáky upozorňuje nebo je sám, s řadou dalších, využívá při přípravě na výuku.

Učitel-2 předložené informační zdroje znal a řekl, jsou učiteli využívány poměrně často. Sám s nimi sice nepracuje přímo ve výuce, ale na některé z nich žáky upozorňuje (např. Citace.com, digitální knihovna Městské knihovny v Praze, Databáze knih či Ústav pro jazyk český). Tyto informační zdroje ale využívá pro svou vlastní přípravu, hledá na nich náměty, vzory cvičení apod. Mimo mnou zmíněné zdroje často využívá i publicistické servery, na kterých hledá materiály pro práci v hodině.

Učitel-3 některé ze zmíněných informačních zdrojů zná nebo ví, že existují, ale sám je aktivně nevyužívá, dává prý přednost tradičním tištěným zdrojům, které jsou pro výuku českého jazyka a literatury naprosto dostačující.

7. otázka: **Hledáte inspiraci pro výuku na Metodickém portálu RVP?**

Všichni tři učitelé vyjádřili poměrně jednoznačné "ne". Tento portál prý znají, ale nevyužívají, dokonce jeden z nich to označil za "*ztrátu času*". Odpověď na tuto otázku mě velmi překvapila, já sama jsem Metodický portál RVP hodnotila jako poměrně zajímavý zdroj informací a inspirace. Nicméně získané názory ze strany učitelů hovořily jasně proti. Pro pedagogy je to prý "nepříliš hodnotný zdroj informací a inspirace", je těžké na něm najít něco prakticky využitelného ve výuce a raději vycházejí z vlastních zkušeností a situace na své škole.

8. otázka: **Ocenili byste metodické materiály o využívání ICT ve výuce?**

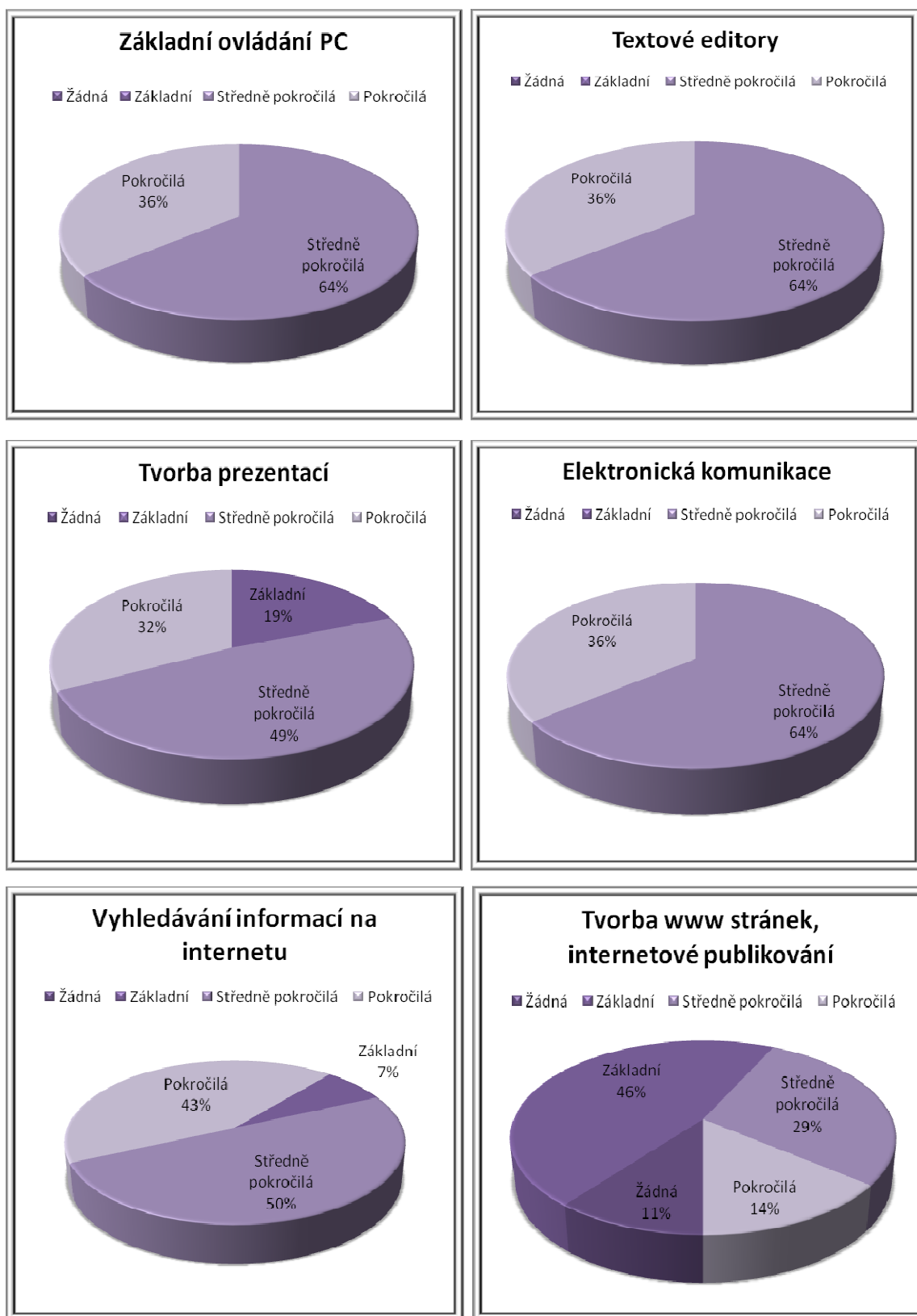
Odpověď na tuto otázku opět nebyla jednoznačná. Učitel-1 by o metodické materiály nestál, "*protože nerad využívá texty od někoho jiného*". Nicméně podle jeho odpovědi ani metodické materiály nepotřebuje, protože sám má s využíváním ICT ve výuce bohaté zkušenosti a může sloužit jako příklad dobré praxe, podobně jako Mgr. Lukáš Melichar z Gymnázia Rumburk. Zbylí dva učitelé se vyjádřili, že "*by snad nějaké metodické materiály uvítali, pokud by nebyly příliš vzdálené potřebám střední školy*".

3.2.1.2 Dotazník pro žáky

Ve školním roce 2011/2012 je na broumovském gymnáziu celkem 57 žáků maturitního ročníku, a to ve 2 třídách (1 třída osmiletého gymnázia a 1 třída čtyřletého gymnázia). Osloveny byly obě třídy, celkem tedy 57 žáků, z toho 52 přítomných (1. třída = třída A - celkem 28 žáků ; 2. třída = třída B - celkem 24 žáků). Protože každá třída má jiného učitele českého jazyka a literatury, rozhodla jsem se dotazníky (viz příloha č.2) vyhodnotit zvlášť a zjistit tak, zda se liší způsob přístupu k ICT učitel od učitele.

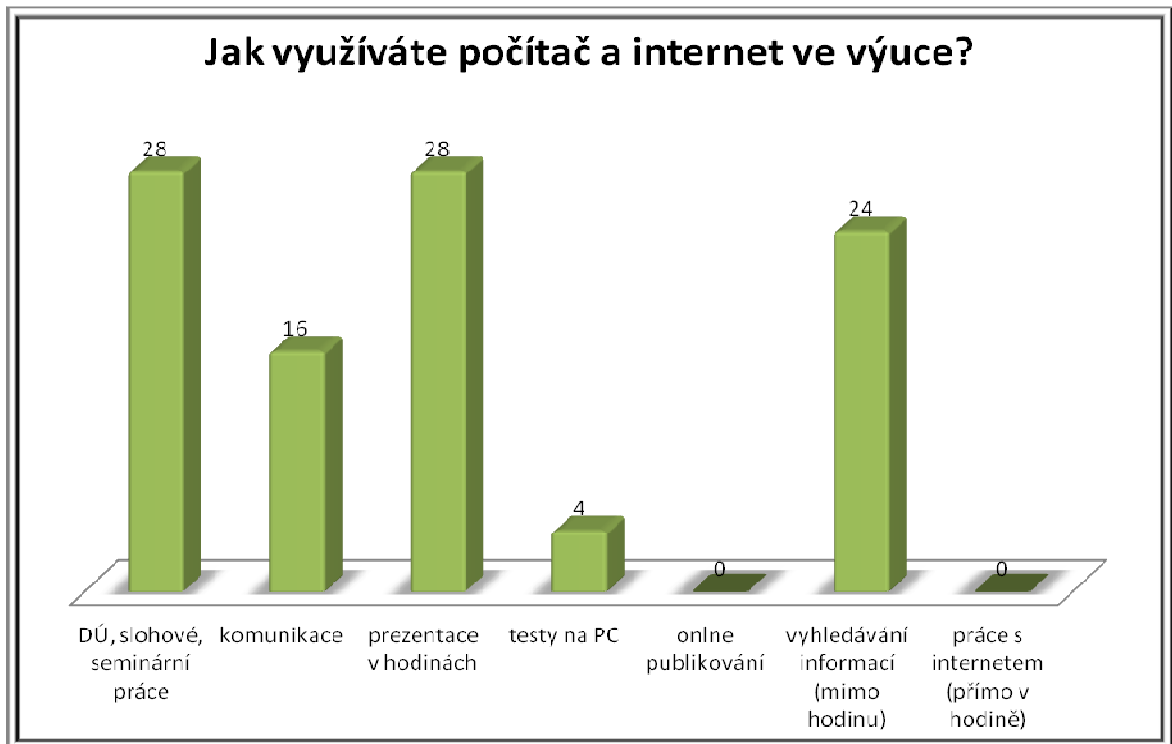
TŘÍDA A

1. otázka: **Ohodnoťte počítačové dovednosti Vašeho učitele ČJ dle Vašeho mínění.**

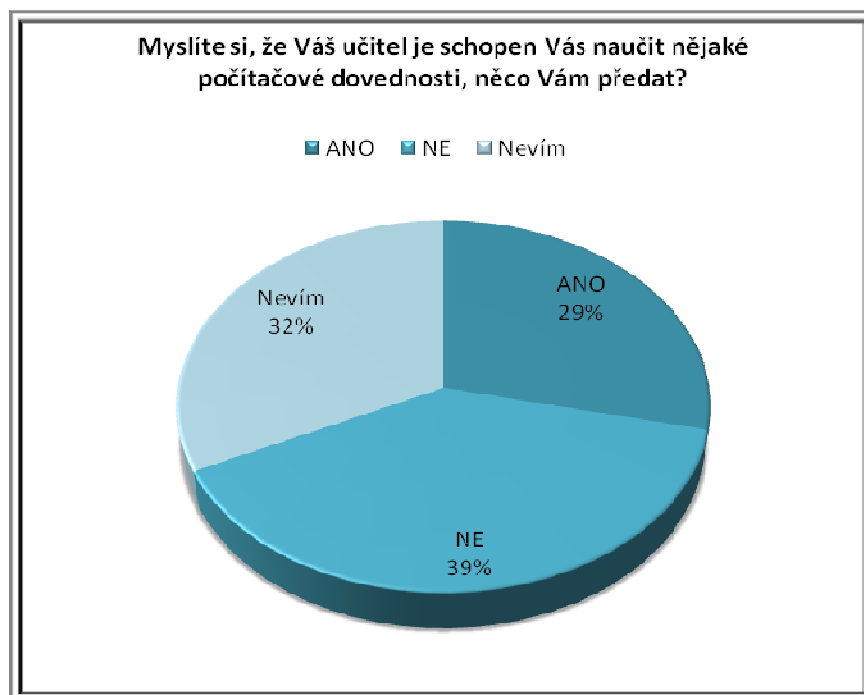
Obr. 38 - Hodnocení jednotlivých počítačových dovedností učitele studenty Gymnázia Broumov.

2. otázka: **Využíváte počítač a internet přímo ve výuce?**

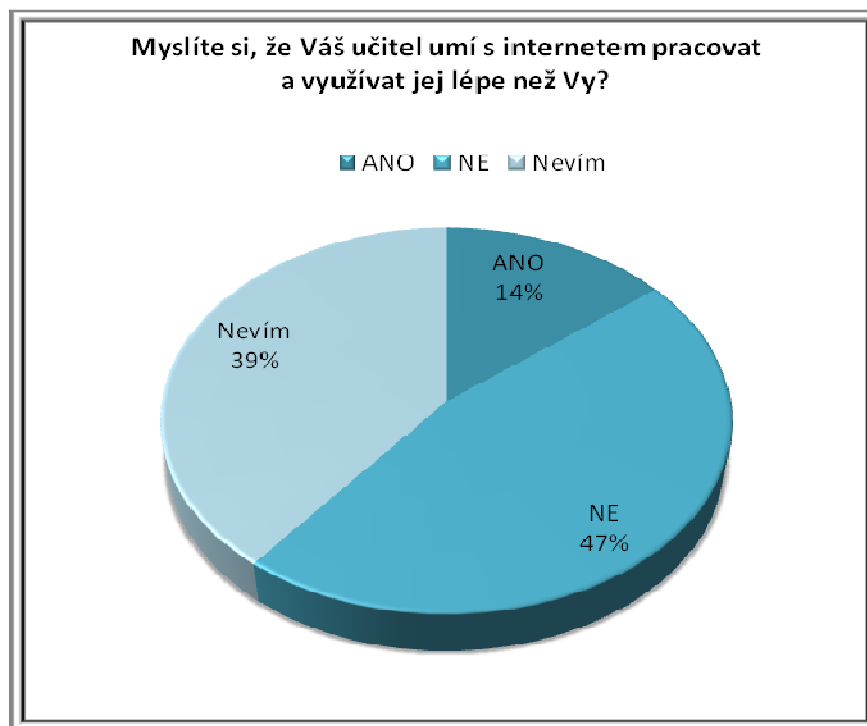
Obr. 39 - Způsoby využívání ICT v hodinách českého jazyka a literatury na Gymnáziu Broumov.

3. otázka: **Myslíte si, že Váš učitel je schopen Vás naučit nějaké počítačové dovednosti, něco Vám v této oblasti předat?**

Obr. 40 - Hodnocení schopnosti učitele Gymnázia Broumov naučit žáky počítačové dovednosti.

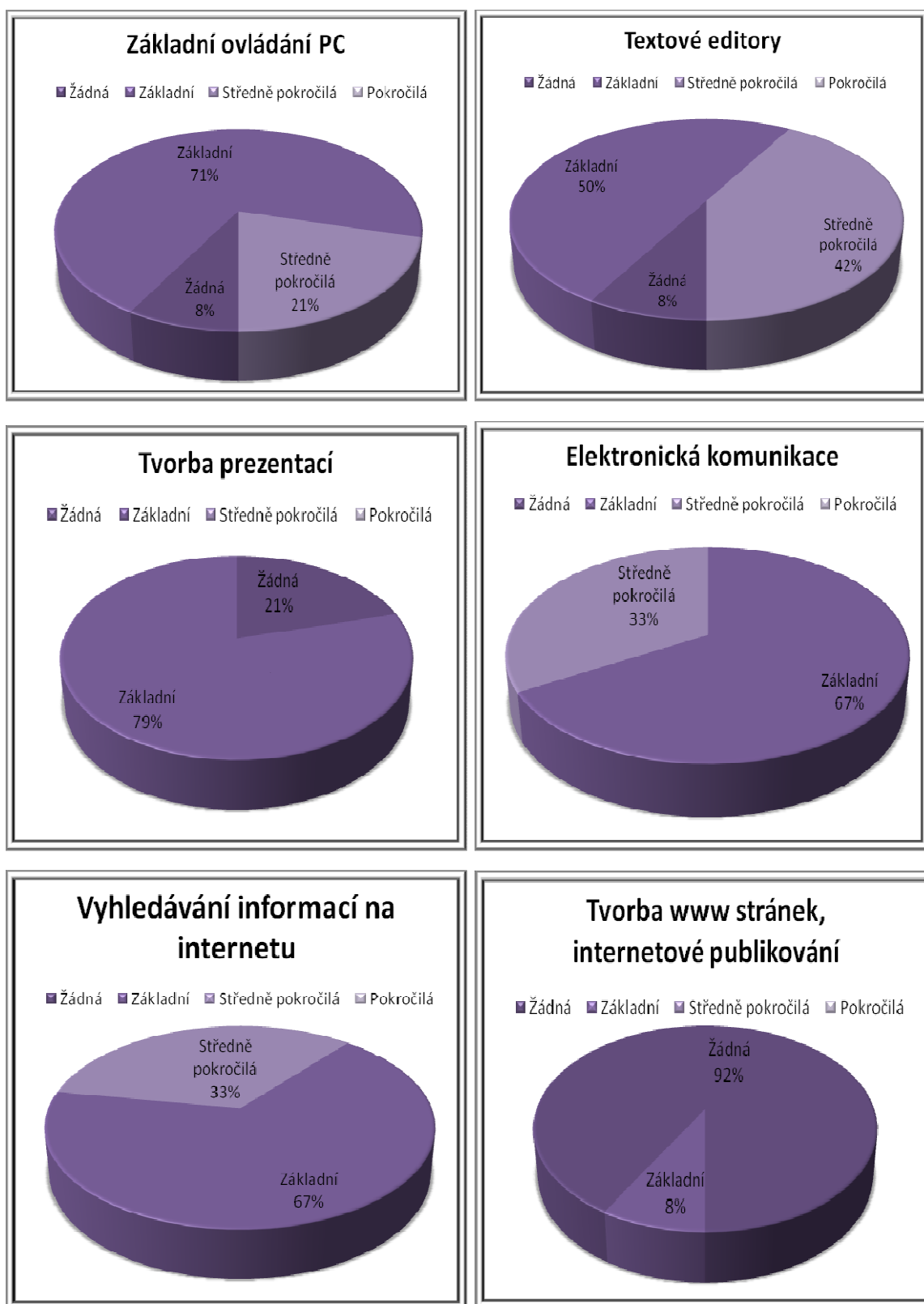
4. otázka: **Myslíte si, že Váš učitel umí s internetem pracovat a využívat jej lépe než Vy?**

Obr. 41 - Hodnocení dovednosti práce s internetem učitele v porovnání s žáky Gymnázia Broumov.

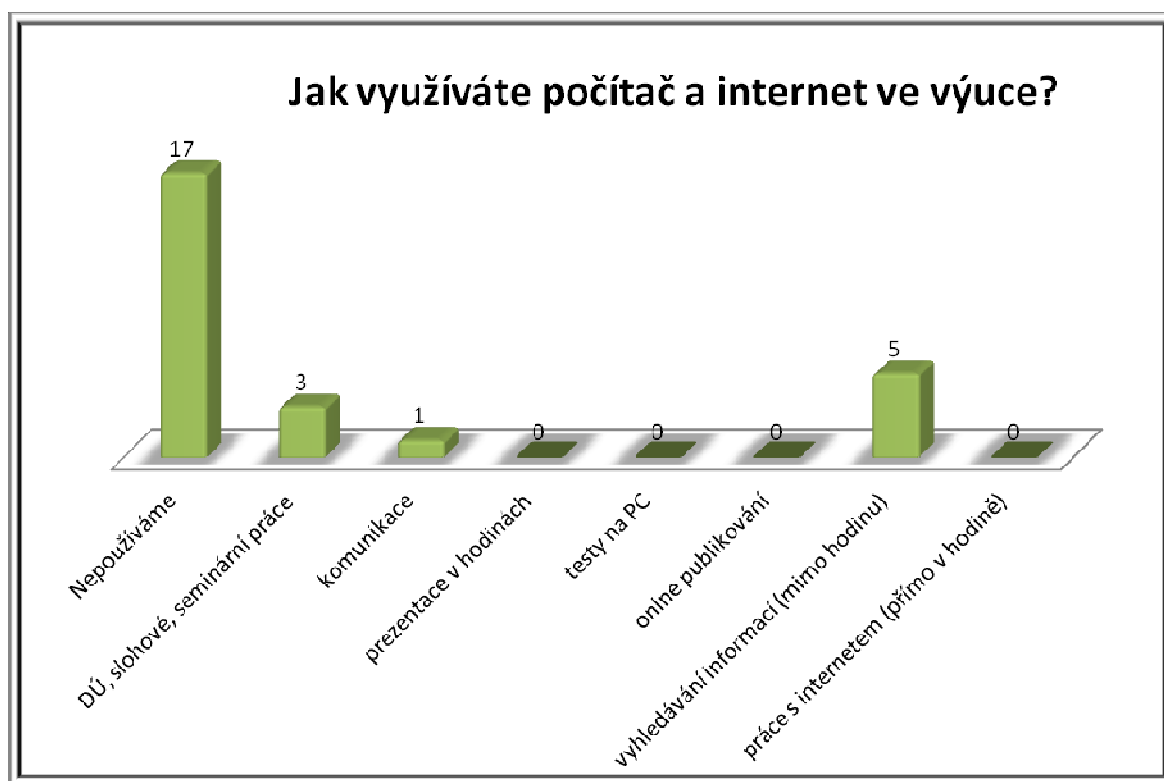
TŘÍDA B

1. otázka: **Ohodnoťte počítačové dovednosti Vašeho učitele ČJ dle Vašeho mínění.**

Obr. 42 - Hodnocení jednotlivých počítačových dovedností učitelů studenty Gymnázia Broumov.

2. otázka: **Využíváte počítač a internet přímo ve výuce?**

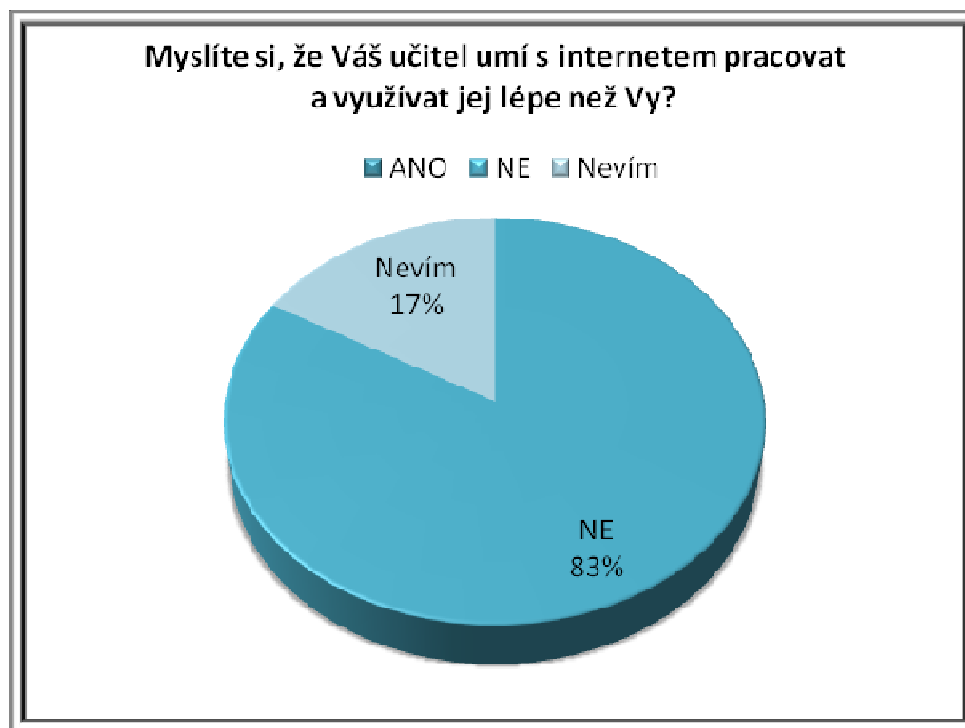
Obr. 43 - Způsoby využívání ICT v hodinách českého jazyka a literatury na Gymnáziu Broumov.

3. otázka: **Myslíte si, že Váš učitel je schopen Vás naučit nějaké počítačové dovednosti, něco Vám v této oblasti předat?**

Obr. 44 - Hodnocení schopnosti učitele Gymnázia Broumov naučit žáky počítačové dovednosti.

4. otázka: **Myslíte si, že Váš učitel umí s internetem pracovat a využívat jej lépe než Vy?**

Obr. 45 - Hodnocení dovednosti práce s internetem učitele v porovnání s žáky Gymnázia Broumov.

3.2.1.3 *Shrnutí situace na Gymnáziu Broumov*

Jak rozhovory s jednotlivými učiteli, tak výsledky dotazníkového šetření mezi žáky vypovídají o faktu, že využívání ICT ve výuce se liší učitel od učitele. Ačkoliv broumovské gymnázium obecně podporuje využívání ICT v různých předmětech a informační vzdělávání žáků, školní vzdělávací program pro český jazyk učitelům výslovně nedefinuje povinnost nějakým způsobem ICT či informační zdroje ve výuce využívat. Z výsledků malého šetření je patrné, že někteří učitelé tak opravdu nečiní a drží se tradiční výuky, jiní učitelé naopak zastávají moderní trendy a svou výuku se snaží obohatit o různé způsoby práce s počítači a internetem. Avšak poměrně překvapivý je fakt, že toto rozdělení nevzniká na základě věkové kategorie učitelů, nýbrž pouze na osobním postoji a přístupu k moderním informačním a komunikačním technologiím (dotázaní učitele ve věku 50-60 let měli kladnější přístup k ICT než dotázaný učitel ve věku 30-40 let).

3.2.2 Městská knihovna Broumov

Městská knihovna Broumov je organizační složkou města Broumov, která poskytuje standardní knihovnické služby (výpůjční služby, informační služby, regionální bibliografie, reprografické služby atd.). Má čtyři stále zaměstnance, kteří mají na starosti chod celé knihovny a pořádání různých přednášek a setkání s osobnostmi. Besedy a různé knihovnicko-informační lekce pro žáky místního gymnázia má na starosti vedoucí knihovny PhDr. Jan Meier, který byl ochotný zodpovědět mé otázky ohledně spolupráce knihovny s gymnáziem (viz příloha č.3).

1. otázka: **Jaké besedy a knihovnické lekce nabízíte středním školám?**

Naprostá většina besed pořádaných broumovskou knihovnou je zaměřena spíše na mladší čtenáře, žáky místních základních škol či nižšího stupně gymnázia. Ale několik besed zaměřených na rozvoj informační gramotnosti pořádají pravidelně i pro starší žáky (přelom nižšího a vyššího gymnázia). Mezi tyto besedy patří cyklus minimálně tří návštěv v knihovně, na kterých se postupně probere jakési informační minimum. První setkání je zaměřeno na úvodní seznámení s knihovnou, jejími službami a katalogem. Žáci si prakticky vyzkouší orientaci v knižních fondech a vyhledávání v katalogu knihovny. Druhé setkání prohlubuje představu žáků o knihovnictví, věnuje se historii knihoven a vývoji knihovnických služeb, které rozebírá mnohem podrobněji než na prvním setkání. Třetí setkání je pak věnováno knižním citacím, podrobné analýze údajů v záznamu s komentářem, jak samy tyto údaje vypovídají o knize, aniž bychom ji měli v ruce apod. Další besedy knihovna pořádá na přání pedagogů a bývají nejčastěji zaměřeny na regionální literaturu.

2. otázka: **Spolupracujete aktivně s místním gymnáziem?**

Spolupráce knihovny s gymnáziem probíhá velmi dobře již řadu let. Vzhledem k tomu, že Gymnázium Broumov nemá vlastní školní knihovnu, žáci pro studijní účely často využívají služeb knihovny městské. Rovněž učitelé si zvykli využívat nabídku knihovnických besed a pravidelně se svými třídami knihovnu v rámci vyučování navštěvují.

3. otázka: **O jaké besedy má gymnázium zájem?**

Zájem je o výše zmíněné tři setkání, na kterých se probere knihovnické minimum a citace a pak o besedy na téma regionální literatura.

4. otázka: **Navštěvují Vás pravidelně všechny třídy, nebo záleží na vyučujícím?**

Cyklem tří besed zaměřených na knihovnické a informační minimum pravidelně projdou všechny třídy gymnázia, učitelé si na to tak zvykli.

5. otázka: **Začleňujete do besed i aktivní práci s internetovými informačními zdroji? Jak? Dovoluje Vám to vybavení knihovny?**

Vzhledem k dispozicím knihovny není praktická práce s internetovými informačními zdroji možná. Knihovna disponuje pouze několika počítači roztroušenými po jednotlivých odděleních. Besedy s žáky jsou tudíž zaměřené jen teoreticky. Nové poznatky z besed si mohou dle zájmu vyzkoušet následně sami v knihovně, ve škole, či doma.

6. otázka: **Pokud využíváte internetové informační zdroje během besed, zahrnujete či zmiňujete některé z následujících?**

Z předloženého seznamu volně dostupných internetových informačních zdrojů pro český jazyk a literaturu v knihovně většinu znají, ale během besed nevyužívají. Besedy jsou zaměřeny pouze na práci s knihovním katalogem a v rámci citací jsou žáci seznámeni s internetovým serverem Citace.com, který si většinou prakticky vyzkouší s učiteli ve škole nebo doma.

7. otázka: **Je vůbec ze strany učitelů zájem o besedy zaměřené přímo na elektronické informační zdroje, efektivní vyhledávání informací a práci s nimi?**

Ne, učitelé projevují zájem pouze o výše zmíněné besedy.

3.2.2.1 *Shrnutí situace v Městské knihovně Broumov*

Z rozhovoru s vedoucím broumovské knihovny mi vyplynulo, že spolupráce s místním gymnáziem má dlouhou a úspěšnou tradici. Učitelé jsou zvyklí pravidelně brát třídy na knihovnické besedy, ačkoliv povinnost navštívit knihovnu v rámci českého jazyka a literatury není stanovena ve školním vzdělávacím programu gymnázia. Fakt, že si stejnými besedami projdou všichni žáci, je jistě pozitivní. Nicméně nabídka besed ze strany knihovny se omezuje pouze na tradiční knihovnicko-informační minimum a zcela chybí nadstandardní inovativní přístup, který by se knihovnu snažil posunout dál za zaběhnuté hranice.

Jak jsem psala v úvodu práce, informační vzdělávání je pro knihovny velkou příležitostí, kterou by měly využít, obzvlášť v době tak velké konkurence v podobě internetu, elektronických knih, moderních médií apod. a v době obecných pochybností o potřebě zachování tradičních knihoven. V souvislosti s informačním vzděláváním existuje spousta tematických oblastí, které by se mohly stát obsahem různých zajímavých knihovnických besed, např. v této studii rozebíraná práce s volně dostupnými internetovými informačními zdroji, ať již všeobecných či zaměřených na český jazyk a literaturu nebo jakýkoliv jiný obor. A že učitelé neprojeví o podobné besedy zájem? Toto bych okomentovala známým ekonomickým rčením: "Kde není nabídka, není ani poptávka". Učitelé si neuvědomují, co vše by jim knihovna mohla nabídnout a často ani nevěří, že by jim vůbec mohla nabídnout něco víc, než tradiční besedu na téma knihovnické minimum. Z vlastní praxe a ze zkušeností řady dalších knihoven (získaných zejména na odborných konferencích IVU SDRUK¹⁰) ale mohu říct, že pokud knihovna školám nabídne nadstandardní a inovativní besedy, brzy je o ně ze strany učitelů velký zájem. Pedagogové většinou nejsou odborníci na témata jako jsou vyhledávání informací, informační zdroje, informační bezpečnost a etika, citační normy apod. a pomoc ze strany knihoven většinou uvítají.

¹⁰ **IVU SDRUK** - odborná sekce Sdružení knihoven ČR, sekce pro informační vzdělávání uživatelů (více informací na [www: http://www.svkos.cz/sdruk/o-organizaci/](http://www.svkos.cz/sdruk/o-organizaci/))

ZÁVĚR

Závěrem bych ráda shrnula poznatky, ke kterým jsem v diplomové práci dospěla. Byla bych ráda, kdyby tato práce byla přínosem nejen teoretickým pro obor Informační studia a knihovnictví, ale zejména, aby byla využitelná v praxi, jak knihovnické, tak pedagogické.

První část práce je věnována problematice informační gramotnosti obecně a jejímu vztahu k současné informační společnosti. Blíže je zkoumána situace v České republice a s tím spjaté trendy v informačním vzdělávání v rámci národní vzdělávací politiky. Dále je podrobně pojednáno o trendech integrace informační výchovy do všech vyučovacích předmětů na středních školách, konkrétně o možnostech využívání ICT a elektronických informačních zdrojů v rámci výuky českého jazyka a literatury na gymnáziích.

Ve druhé části je nejdříve krátce pojednáno o problematice elektronických informačních zdrojů. Po té následuje podrobný přehled volně dostupných internetových informačních zdrojů pro český jazyk a literaturu se zamyšlením nad možnostmi využití přímo ve výuce.

Cílem třetí části práce je ověření dosažených teoretických poznatků a celkové zhodnocení využívání elektronických informačních zdrojů ve výuce českého jazyka a literatury v praxi. Za tímto účelem byla provedena malá studie v rámci dvou zvolených gymnázií v regionu Náchodsko a Broumovsko.

Z práce je zřejmé, že problematika informační gramotnosti a informačního vzdělávání je široká a poměrně složitá a je v neustálém vývinu. Moderní informační a komunikační technologie se vyvíjí závratnou rychlostí a mění tím i celou společnost a školský systém, který je založen na tradici a ověřených metodách, se těmto změnám těžko přizpůsobuje. V současné době existuje řada snah a aktivit z řad odborníků, které se snaží podporovat rozvoj informační gramotnosti, vesměs se o to snaží i národní vzdělávací politika, ale měnit zaběhnutý školský systém jde jen velmi pomalu.

Tento fakt vyplývá i ze studie provedené na dvou vybraných gymnáziích. Většina učitelů se drží tradičních metod výuky a nerada experimentuje s novými technologiemi. Na vině ale není nedostatečná úroveň počítačových dovedností samotných učitelů, ale celkový postoj k moderním informačním a komunikačním technologiím, jejichž využívání nepokládají za nutné. Tudíž do svých hodin práci s počítači a elektronickými informačními

zdroji většinou nezahrnují a ani žáky nenutí s těmito zdroji pracovat. Informační vzdělávání žáků pak závisí pouze na hodinách informační výchovy, jejichž počet je podle řady odborníků nedostatečný. Přitom existují pokrokoví učitelé, kteří práci s ICT a s různými informačními zdroji do svých hodin začleňují a poukazují na mnohé výhody a pozitivní výsledky.

Stejná situace panuje i v rámci knihoven, které na moderní informační technologie a změny ve společnosti reagují rovněž velmi pozvolna. I když existuje řada pokrokových knihoven, které nabízejí moderní informační služby a dělají tak čest svému řemeslu, většina knihoven se drží v "zajetých kolejích" a nabídku svých služeb v souladu s požadavky a potřebami společnosti příliš neinovují.

Osobně si myslím, že pokud se zásadním způsobem nezmění systém vzdělávání, přístup pedagogů a celkově přístup společnosti k informacím, pak Česká republika zůstane i nadále daleko za zbytkem Evropy, co se úrovně informační gramotnosti týče.

Seznam použité literatury

- ADELL, Jordi, 1997. Tendencias en educación en la sociedad de las tecnologías de la información. *EDUTEC: revista electronica de tecnologia educativa* [online]. Palma de Mallorca: Universidad de las Islas Baleares, noviembre 1997, núm. 7 [cit. 2011-12-19]. ISSN: 1135-9250. Dostupné z: <http://www.uib.es/depart/gte/revelec7.html>.
- ASOCIACE KNIHOVEN VYSOKÝCH ŠKOL ČESKÉ REPUBLIKY, 2008. *Koncepce informačního vzdělávání na vysokých školách v České republice: doporučující materiál asociace knihoven vysokých škol ČR* [online]. Praha: Odborná komise IVIG AKVŠ ČR, únor 2008 [cit. 2011-12-22]. Dostupné z: <http://www.ivig.cz/koncepce.pdf>.
- BEHRENS, Shirley J., 1994. A conceptual analysis and historical overview of information literacy. *College and Research Libraries*. Vol. 55, no. 4, s. 309-322. ISSN 0010-0870.
- *BiblioHelp - léčba knihou* [online], 2009. Brno: KISK FF MUNI, ©2009 [cit. 2012-01-10]. Dostupné z: <http://www.bibliohelp.cz/>.
- Blog, 2001. In: *Wikipedie: otevřená encyklopedie* [online]. San Francisco (Kalifornie): Wikimedia Foundation, 2001- , stránka byla naposledy editována 15. 1. 2012 [cit. 2012-01-16]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Blog>.
- *Blue World* [online], 2005. Project Manager serveru Markéta HOSPODKOVÁ. ©2001-2005 [cit. 2012-01-17]. Dostupné z: <http://www.blueworld.cz/main.php>.
- *BookFan* [online], 2011. Zakladatel a jednatel je Michal JUHÁS. Praha: BookFan, ©2011 [cit. 2012-01-24]. Dostupné z: <http://www.bookfan.eu>.
- BRATKOVÁ, Eva, 1998. K otázkám pojmu, třídění a typologie internetových a webovských informačních zdrojů. *Národní knihovna: knihovnická revue*. Praha: Národní knihovna, roč. 9, č. 5, s. 262-276. ISSN 0862-7487.

- BRDIČKA , Bořivoj et al., 2010. *Informační a komunikační technologie ve škole : pro vedení škol a ICT metodiky*. Praha : Výzkumný ústav pedagogický. ISBN 978-80-87000-31-1.
- BRDIČKA, Bořivoj, 2003. *Role internetu ve vzdělávání: studijní materiál pro učitele snažící se uplatnit moderní technologie ve výuce*. Kladno : AISIS. ISBN 80-239-0106-0.
- *Citace.com: naučte se citovat* [online], 2012. Provozovatel Martin KRČÁL. ©2004-2012 [cit. 2012-02-23]. Dostupné z: <http://www.citace.com/>.
- ČERNÁ, Monika a Michal ČERNÝ, 2011. Publikace na internetu. In: *Metodický portál RVP* [online]. 11. 10. 2011 [cit. 2012-01-17]. ISSN 1212-5075. Dostupný z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/G/13733/publikace-na-internetu.html/>.
- ČERNOCHOVÁ, Miroslava, Tomáš KOMRSKA a Jaroslav NOVÁK, 1998. *Využití počítače při vyučování: náměty pro práci dětí s počítačem*. Vyd. 1. Praha: Portál. ISBN 80-7178-272-6.
- ČERNÝ, Michal, 2010. Tvorba internetového magazínu v mediální výchově. In: *Metodický portál RVP* [online]. 03. 05. 2010 [cit. 2012-01-17]. ISSN 1212-5075. Dostupný z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/G/8097/tvorba-internetoveho-magazinu-v-medialni-vychove.html/>.
- ČESKO, 2000. Zákon č. 121 ze dne 7. dubna 2000 o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon). In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. Částka 36, s. 1658-1685. ISSN 1211-1244. Dostupný také v digitální formě z: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2000/sb036-00.pdf>.
- *Český jazyk: studentský underground* [online], 2012. Program a správa obsahu Tomáš SOUČEK. ©2003-2012 [cit. 2012-01-24]. Dostupné z: <http://www.cesky-jazyk.cz>.

- Čtenářský deník, 2012. In: *Český rozhlas* [online]. Praha: Český rozhlas, ©2012 [cit. 2012-01-10]. Dostupné z: <http://www.rozhlas.cz/ctenarskydenik>.
- *Databáze knih* [online], 2012. Provozovatel Daniel FIALA. (c)2008 - 2012 [cit. 2012-01-24]. Dostupné z: <http://www.databazeknih.cz/>.
- DOMBROVSKÁ, Michaela, Hana LANDOVÁ a Ludmila TICHÁ, 2004. Informační gramotnost - teorie a praxe v ČR. *Národní knihovna: knihovnická revue*. Praha : Národní knihovna, roč. 15, č. 1, s. 7-18. ISSN 1214-0678. Dostupné také z WWW: <http://knihovna.nkp.cz/nkkr0401/0401007.html>.
- DREYFUS, Hubert. L., 2008. *On the internet*. 2nd ed. London: Routledge. Thinking in action. ISBN 978-0-415-77516-8.
- *E-Beletria* [online], 2012. [cit. 2012-01-10]. Dostupné z www: <http://beletria.wgz.cz/>.
- E-knihovna, 2010. In: *Městská knihovna v Praze* [online]. Praha: Městská knihovna v Praze, ©2010 [cit. 2012-01-10]. Dostupné z: <http://www.mlp.cz/cz/projekty/on-line-projekty/>.
- *Epika: literární projekt* [online], 2011. Tvůrčí tým: Jan MEDEK [et al.]. Jindřichův Hradec: Epika, ©2002-2011 [cit. 2012-01-17]. Dostupné z: <http://www.epika.info/>.
- Frontální výuka, 2011. In: *Metodický portál RVP* [online]. Stránka naposledy upravena 20. dubna 2011 [cit. 2012-02-25]. ISSN 1212-5075. Dostupné z: http://wiki.rvp.cz/Knihovna/1.Pedagogicky_lexikon/F/Frontalni_vyuka.
- GYMNÁZIUM BROUMOV, 2011. *Moje škola: školní vzdělávací program pro gymnázia určený pro čtyřletý vzdělávací program zpracovaný podle RVP G*. Verze 2011/2012. Broumov. Dostupné z: <http://www.gybroumov.cz/cs/upload/svpvg.pdf>.

- *Gymnázium Broumov* [online], 2009. Broumov, ©2009 [cit. 2012-02-23].
Dostupné z: <http://www.gybroumov.cz/cs/>.
- *Infogram : portál pro podporu informační gramotnosti* [online], 2009. Praha [cit. 2010-10-18]. Dostupné z WWW: <http://www.infogram.cz/>.
- *Internetová jazyková příručka* [online], 2008. Praha : Jazyková poradna ÚJČ AV ČR, ©2008 [cit. 2011-12-27]. Dostupné z: <http://prirucka.ujc.cas.cz/>.
- JAMES, K. L., 2010. *The internet: a user's guide*. 2nd ed. New Delhi. ISBN 978-81-203-4029-9.
- *Jiráskovo gymnázium* [online], 2012. Náchod, poslední aktualizace 22.02.2012 [cit. 2012-02-23]. Dostupné z: <http://www.gymnachod.cz/>.
- JIRÁSKOVO GYMNÁZIUM, 2009. *I cesta může být cíl: školní vzdělávací program pro čtyřleté a vyšší stupeň osmiletého gymnázia, zpracovaný dle RVP G*. Verze 1.0. Náchod. Dostupné z: <http://www.gymnachod.cz/index.php?stranka=zakladni-dokumenty-skoly&clanek=860>.
- JONÁK, Zdeněk, 2006. Čtenářská versus informační gramotnost. Podporují se nebo jsou ve sporu? In: *Metodický portál RVP* [online]. 6. 12. 2006 [cit. 2011-12-14]. ISSN 1212-5075. Dostupný z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/o/z/1040/CTENARSKA-VERSUS-INFORMACNI-GRAMOTNOST-PODPORUJI-SE-NEBO-JSOU-VE-SPORU.html>.
- JURÁSEK, Jan et al., 2011. *1. internetový slovník: moravsko-český* [online]. c2000-2004 [cit. 2011-12-27]. Dostupné z WWW: <http://www.morcevnik.cz/>.
- *KTD : Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online], 2009. Praha : Národní knihovna České republiky, ©2009 [cit. 2012-01-23]. Dostupné z: <http://aleph.nkp.cz/F/>.

- *Lexiko: webové hnízdo o novodobé české slovní zásobě a výkladových slovnících* [online], 2011. Verze: 1.9.20. Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, ©2005-2011 [cit. 2011-12-27]. Dostupné z: <http://lexiko.ujc.cas.cz/>.
- *Liter: největší amatérský literární server psaný česky* [online], 2012. ©2012 [cit. 2012-01-17]. Dostupné z: <http://www.liter.cz/>.
- *Literární doupe* [online], 2009. Johannesburg, ©2001-2009 [cit. 2012-01-10]. Dostupné z: <http://ld.johannesville.net/>.
- *Manuscriptorium* [online], 2012. Technickým provozovatelem je společnost AiP Beroun s.r.o. [cit. 2012-01-24]. Dostupné z: <http://www.manuscriptorium.com/>.
- MEDKOVÁ, Milena, 2009. Didaktika informační výchovy na středních školách. *Ikaros* [online]. Roč. 13, č. 2 [cit. 2011-12-14]. ISSN 1212-5075. Dostupný z: <http://www.ikaros.cz/node/5247>.
- *Metodický portál RVP* [online], 2011. [cit. 2011-12-21]. ISSN 1212-5075. Dostupný z: <http://www.rvp.cz>.
- *Mezera: publikační prostor* [online], 2011. Praha: Mezera, ©2010-2011 [cit. 2012-01-17]. Dostupné z: <http://www.mezera.org>.
- *Město Broumov* [online], 2011. Broumov, ©2002-2011 [cit. 2012-02-23]. Dostupné z: <http://www.broumov.net/>.
- *Město Náchod* [online], 2010. Náchod, ©2010 [cit. 2012-02-23]. Dostupné z: <http://www.mestonachod.cz/>.
- MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY ČR, 2001. *Národní program rozvoje vzdělávání v České republice: Bílá kniha*. Praha: Ústav pro informace ve vzdělání. ISBN 80-211-0372-8. Dostupné také z www: <http://aplikace.msmt.cz/pdf/bilakniha.pdf>.

- MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY ČR, 1999. *Učební dokumenty pro gymnázia*. 1. vyd. Praha: Fortuna. ISBN 80-7168-659-X. Dostupné také z WWW: http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/ucebni_dok_gymnazia.pdf.
- MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY ČR, 1996. Standard vzdělávání ve čtyřletém gymnáziu. *Věstník Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky*. Roč. 52, sešit 4, s. 2-32. ISSN 1211-0876. Dostupné také z WWW: http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/StandardGVestnik_MSMT_04_1996.pdf.
- NÁRODNÍ OBSERVATOŘ ZAMĚSTNANOSTI A VZDĚLÁVÁNÍ NÁRODNÍHO VZDĚLÁVACÍHO FONDU, 2010. *Konkurenční schopnost České republiky 2010: vývoj hlavních indikátorů* [online]. Praha: Linde [cit. 2012-01-23]. ISBN 978-80-7201-826-0. Dostupné také z www: http://www.vsem.cz/data/data/ces-soubory/rocenka/A_Rocenka_final_CD.pdf.
- *Nová maturita* [online], 2010. Praha: Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání, ©2010 [cit. 2012-01-10]. Dostupné z: <http://www.novamaturita.cz/>.
- O češtině, 2011. In: *Česká televize* [online]. Česká televize, ©1996-2011 [cit. 2011-12-27]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10098745482-o-cestine>.
- *Písmák: amatérská literární tvorba* [online], 2012. Založil Oldřich NEUBERGER, provozuje Jaroslav POLAKOVIČ. Brno, 1997-2012 [cit. 2012-01-17]. Dostupné z: <http://www.pismak.cz/>.
- *Poeta: moderní literární server* [online], 2012. ©2000-2012 [cit. 2012-01-17]. ISSN 1801-3686. Dostupné z: <http://www.poeta.cz/>.
- *Pravidla.cz : pravidla českého pravopisu* [online], 2011. Zásobování, ©2011 [cit. 2011-12-27]. Dostupné z: <http://www.pravidla.cz/>.

- *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia*, 2007. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze. ISBN 978-80-87000-11-3. Dostupné také z WWW: http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPG-2007-07_final.pdf.
- SAK, Petr et al., 2007. *Člověk a vzdělání v informační společnosti: Vzdělávání a život v komputerizovaném světě*. Vyd. 1. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-230-0.
- SEMRÁDOVÁ, Ilona, 2003. *Paradigma komunikace a technologie vzdělávání*. Vyd. 1. Hradec Králové: Gaudeamus. ISBN 80-7041-629-7.
- SKLENÁK, Vilém, 2010. Informační gramotnost uživatelů vs. vyhledávací nástroje nové generace. *ProInflow: časopis pro informační vědy* [online]. 2/2010 [cit. 2011-12-14]. ISSN 1804–2406. Dostupný z: <http://pro.inflow.cz/informacni-gramotnost-uzivatelu-vs-vyhledavaci-nastroje-nove-generace>.
- SKLENÁK, Vilém et al., 2001. *Data, informace, znalosti a Internet*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck. ISBN 80-7179-409-0.
- SLAVÍK, Jan a Jaroslav NOVÁK, 1997. *Počítač jako pomocník učitele: efektivní práce s informacemi ve škole*. Vyd. 1. Praha: Portál. ISBN 80-7178-149-5.
- *Strategie rozvoje lidských zdrojů pro Českou republiku*, 2003. Praha: Úřad vlády ČR. ISBN 80-86734-02-1. Dostupné také z www: <http://www.zkola.cz/zkedu/management/oddelenimladezesportuarozvojelidskychzdroju/rozvojlidskychzdroju/dokumenty/31067.aspx>.
- *TOTEM: TOTální E Magazín* [online], 2012. Praha: Loreta, 1999- [cit. 2012-01-18]. ISSN 1214-3529. Dostupné z: <http://www.totem.cz>.

- TYNER, Kathleen, 1998. *Literacy in a digital world : teaching and learning in the age of information*. Mahwah : Lawrence Erlbaum Associates. LEA's communication series. ISBN 0-8058-2226-7.
- *Ústav pro jazyk český akademie věd ČR* [online], 2011. Praha [cit. 2011-12-27]. Dostupné z: <http://www.ujc.cas.cz/>.
- VLASÁK, Rudolf. Obor informační a infromatický - několik poznámek z terminologie. *Ikaros* [online]. 2009, roč. 13, č. 9 [cit. 2012-01-02]. ISSN 1212-5075. Dostupný z: <http://www.ikaros.cz/obor-informacni-a-informaticky-%E2%80%93-nekolik-poznamek-z-terminologicke-historie>.
- *Vokabulář webový: webové hnízdo pramenů k poznání historické češtiny* [online], 2011. Verze dat 0.7.4. Praha: Oddělení vývoje jazyka Ústavu pro jazyk český AV ČR, ©2006–2011 [cit. 2011-12-27]. Dostupné z: <http://vokabular.ujc.cas.cz/>.
- VYMĚTAL, Jan, 2000. Současné informační prostředí. *Vesmír*. Praha, roč. 79, č. 6, s. 335-336. ISSN 1214-4029. Dostupné také z: <http://www.vesmir.cz/clanek/soucasne-informacni-prostredi>.
- VÝZKUMNÝ ÚSTAV PEDAGOGICKÝ, 2008. ICT v českém jazyce. In: *Metodický portál RVP* [online]. Praha, 15. 09. 2008 [cit. 2011-12-21]. ISSN 1212-5075. Dostupný z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/s/G/2496/ICT-V-CESKEM-JAZYCE.html/>.
- WEBER, Sandra, 2004. *The internet*. Philadelphia: Chelsea House Publishers. Transforming power of technology. ISBN 0-7910-7449-8.

Seznam obrázků

Obr. 1 - Model informační gramotnosti [Asociace..., 2008]	19
Obr. 2 - Vývoj volnočasových aktivit mládeže [Sak, 2007]	21
Obr. 3 - Nové trendy ve vzdělávání v informační společnosti [Slavík, 1997]	25
Obr. 4 - Systém dokumentů pro vzdělávání v ČR [Rámcový..., 2007]	26
Obr. 5 - Informatická výchova [Ministerstvo..., 1996]	31
Obr. 6 - Informatická výchova [Ministerstvo..., 1999]	31
Obr. 7 - očekávané výstupy [Rámcový..., 2007]	32
Obr. 8 - Očekávané výstupy dle RVP [Rámcový..., 2007]	39
Obr. 9 - Internetová prezentace Ústavu pro jazyk český AV ČR [Ústav..., 2011]	40
Obr. 10 - Internetová jazyková příručka [Internetová..., 2008]	42
Obr. 11 - Úvodní strana webového hnízda Lexiko [Lexiko, 2011]	43
Obr. 12 - Vokabulář webový (ukázka: vyhledávání archaických výrazů) [Vokabulář..., 2011]	45
Obr. 13 - TOTEM (ukázka: publikované komiksy) [Totem, 2012]	51
Obr. 14 - Písmák (ukázka: publikované povídky) [Písmák, 2012]	53
Obr. 15 - Blue World (ukázka: nejlépe hodnocená díla) [Blue..., 2005]	55
Obr. 16 - Poeta (ukázka: publikované povídky) [Poeta, 2012]	57
Obr. 17 - Mezera (ukázka: archiv publikovaných děl) [Mezera, 2011]	59
Obr. 18 - Liter (ukázka: publikované cestovatelské reportáže) [Liter, 2012]	61
Obr. 19 - Epika (ukázka: publikovaná díla) [Epika, 2011]	63
Obr. 20 - Internetová prezentace TV pořadu O češtině [O češtině, 2011]	64
Obr. 21 - Vyhledávání v pravidlech českého pravopisu (ukázka) [Pravidla, 2011]	65
Obr. 22 - Vyhledávání v moravsko-českém slovníku (ukázka) [Jurásek, 2011]	67
Obr. 23 - Očekávané výstupy dle RVP [Rámcový..., 2007]	69
Obr. 24 - E-knihovna (projekt Městské knihovny v Praze) [E-knihovna, 2010]	72
Obr. 25 - E-Beletria (ukázka: dostupná díla Franze Kafky) [E-Beletria, 2012]	73
Obr. 26 - Čtenářský deník (projekt Českého rozhlasu) [Čtenářský..., 2012]	75
Obr. 27 - BiblioHelp (úvodní strana) [BiblioHelp, 2009]	77
Obr. 28 - Literární doupě (ukázka: abecední nabídka kompletních děl) [Literární..., 2009]	78
Obr. 29 - Manuscriptorium (ukázka: facsimile Budyšínského rukopisu Kosmovy kroniky Čechů) [Manuscriptorium, 2012]	80
Obr. 30 - Databáze knih (ukázka: uživatelská hodnocení knih) [Databáze..., 2012]	82
Obr. 31 - BookFan (ukázka: informace o díle J. Wyndhama "Den trifidů") [BookFan, 2011]	84
Obr. 32 - Český jazyk: studentský underground (ukázka: výklad pojmu "epos") [Český..., 2012]	86
Obr. 33 - Generátor citací (ukázka: formulář pro tvorbu citace knihy) [Citace.com, 2012]	88
Obr. 34 - Hodnocení jednotlivých počítačových dovedností učitelů studenty Jiráskova Gymnázia	96

Obr. 35 - Způsoby využívání ICT v hodinách českého jazyka a literatury na Jiráskově gymnáziu	97
Obr. 36 - Hodnocení schopnosti učitelů Jiráskova gymnázia naučit žáky počítačové dovednosti	97
Obr. 37 - Hodnocení dovednosti práce s internetem učitelů v porovnání s žáky Jiráskova gymnázia	98
Obr. 38 - Hodnocení jednotlivých počítačových dovedností učitele studenty Gymnázia Broumov	109
Obr. 39 - Způsoby využívání ICT v hodinách českého jazyka a literatury na Gymnáziu Broumov	110
Obr. 40 - Hodnocení schopnosti učitele Gymnázia Broumov naučit žáky počítačové dovednosti	110
Obr. 41 - Hodnocení dovednosti práce s internetem učitele v porovnání s žáky Gymnázia Broumov	111
Obr. 42 - Hodnocení jednotlivých počítačových dovedností učitelů studenty Gymnázia Broumov	112
Obr. 43 - Způsoby využívání ICT v hodinách českého jazyka a literatury na Gymnáziu Broumov	113
Obr. 44 - Hodnocení schopnosti učitele Gymnázia Broumov naučit žáky počítačové dovednosti	113
Obr. 45 - Hodnocení dovednosti práce s internetem učitele v porovnání s žáky Gymnázia Broumov	114

Seznam příloh

Příloha č.1 - Seznam otázek pro učitele českého jazyka a literatury

Příloha č.2 - Anonymní dotazník pro studenty

Příloha č.3 - Seznam otázek pro knihovníky

Příloha č.1

PRO UČITELE

osobní rozhovor

1 Jak chápete pojmy „počítačová gramotnost“ a „informační gramotnost“ ?

2 Jaké jsou Vaše počítačové dovednosti?

- uživatelská práce s PC
- textové editory
- tvorba prezentací
- elektronická komunikace
- vyhledávání informací na internetu
- tvorba webových stránek, publikování na internetu

(Každou dovednost ohodnoťte: základní - středně pokročilý - pokročilý.)

3 Jaký je váš názor (postoj) na využívání ICT ve výuce?

- nevyužívám a nechci využívat, je to zbytečně
- nevyužívám, ale chtěl bych využívat, myslím, že je to užitečné
- využívám málo, rád bych víc, nevím jak na to
- využívám aktivně

4 Využíváte ICT při přípravě na výuku?

- nevyužívám
- příprava tištěných materiálů
- příprava prezentací
- využívání internetu při přípravě
- jiné

5 Využíváte ICT přímo ve výuce?

- výukové prezentace (PPT apod.)
- práce s žáky v PC učebně (elektronické testy, tvorba prezentací apod.)
- úkoly a projekty zpracovávané přes PC (seminární a slohové práce, referáty)
- online komunikace s žáky
- využívání internetu (blogy, vlastní www stránky, online publikování apod.)
- využívání elektronických informačních zdrojů (práce s internetem, vyhledávání informací)

6 Znáte či využíváte některé z následujících internetových stránek?

- Amatérské literární servery: Písmák (www.pismak.cz), Poeta (www.poeta.cz) atd.
- Pravidla.cz (www.pravidla.cz)
- Ústav pro jazyk český AV ČR (www.ujc.cas.cz) a jeho aplikace
- Manuscriptorium (www.manuscriptorium.com)
- Digitální knihovny: MěK v Praze (E-knihovna), E-beletria, Literární doupe apod.
- BiblioHelp (www.bibliohelp.cz)
- Čtenářský deník v MP3 - Český rozhlas (www.rozhlas.cz/ctenarskydenik)
- Databáze knih (www.databazeknih.cz), BookFan (www.bookfan.eu)
- Citační generátory (www.citace.com)
- jiné

7 Hledáte inspiraci pro výuku na Metodickém portálu RVP (www.rvp.cz) ?

8 Ocenili byste metodické materiály pro využívání ICT a internetu ve výuce?

Příloha č.2

PRO STUDENTY

anonymní dotazník

1. Ohodnoťte číslem 0 – 3 následující počítačové dovednosti Vašeho učitele ČJ podle Vašeho mínění.

(0 - nepoužívá vůbec ; 1 - základní dovednost ; 2 - středně pokročilá ; 3 - pokročilá dovednost)

- základní ovládání PC (práce se soubory, kopírování, tisk apod.)
- textové editory (MS Word apod.)
- tvorba prezentací (MS PowerPoint apod.)
- elektronická komunikace (e-mail, ICQ, Skype apod.)
- vyhledávání informací na internetu
- tvorba webových stránek, publikování na internetu

2. Využíváte počítač a internet přímo při výuce?

- ne, nepoužíváme vůbec
- ano, používáme pro:
 - psaní domácích úkolů, seminárních a slohových prací na PC
 - komunikace s učitelem přes internet (mail apod.)
 - promítání prezentací
 - testy vyplňované na PC
 - publikování slohových prací na internetu (blogy, www stránky apod.)
 - využívání internetu pro hledání informací na dané téma
 - jiné

3. Myslíte si, obecně, že Váš učitel je schopen Vás naučit nějaké počítačové dovednosti, něco Vám předat?

4. Myslíte si, že Váš učitel umí s internetem pracovat a využívat jej lépe než Vy?

Příloha č.3

PRO KNIHOVNÍKY

osobní rozhovor

1. **Jaké besedy a knihovnické lekce nabízíte středním školám?**
2. **Spolupracujete aktivně s místním gymnáziem?**
3. **O jaké besedy má gymnázium zájem?**
4. **Navštěvují Vás pravidelně všechny třídy, nebo záleží na vyučujícím?**
5. **Začleňujete do besed i aktivní práci s internetovými informačními zdroji? Jak? Dovoluje Vám to vybavení knihovny?**
6. **Pokud využíváte internetové informační zdroje během besed, zahrnujete či zmiňujete některé z následujících?**
 - Amatérské literární servery: Písmák (www.pismak.cz), Poeta (www.poeta.cz) atd.
 - Pravidla.cz (www.pravidla.cz)
 - Ústav pro jazyk český AV ČR (www.ujc.cas.cz) a jeho aplikace
 - Manuscriptorium (www.manuscriptorium.com)
 - Digitální knihovny: MěK v Praze (E-knihovna), E-beletria, Literární doupe apod.
 - BiblioHelp (www.bibliohelp.cz)
 - Čtenářský deník v MP3 - Český rozhlas (www.rozhlas.cz/ctenarskydenik)
 - Databáze knih (www.databazeknih.cz), BookFan (www.bookfan.eu)
 - Citační generátory (www.citace.com)
 - jiné
7. **Je vůbec ze strany učitelů zájem o besedy zaměřené přímo na elektronické informační zdroje, efektivní vyhledávání informací a práci s nimi?**

Evidence výpůjček

Prohlášení:

Dávám svolení k půjčování této diplomové práce. Uživatel potvrzuje svým podpisem, že bude tuto práci řádně citovat v seznamu použité literatury.

V Praze, 4.4.2012

Bc. Markéta Maršíková

Jméno	Katedra / Pracoviště	Datum	Podpis